

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologiæ Polemicæ Universæ

Pichler, Vitus

Augustæ Vindelicorum, Anno MDCCXIII.

Controversia Particularis I. De Justificatione Peccatoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39374

rum (quam ab errore adhuc puram fuisse ex modernis Sectarijs plerique faterentur) tum Traditionem tum Praxim. quam utramque certius cognoscere non possumus, quàm ex horum Sæculorum Patribus, tanquam incorruptis Testibus, atque ex Conciliorum Decretis. 3. Rationes Theologicas, quibus

nemo, nisi absque ratione fit, refragari facile poterit. Caterùm Patres, quos citabo, & pro majori securitate ipsius diligenter inspexi, erunt selectissimi ex antiquissimis, qui nempe omnes floruerunt primis 4. Sæculis, vel ad initium quinti.

CONTROVERSIAM PARTICULARIS I.

De Justificatione Peccatoris.

SUMMARIUM.

1. Plures materias sibi connexas habet Justificatio peccatoris, præcipuus Protestantium articulus.	11. Quid gratia Sufficiens & Efficax.
2. Quid sit libertas à coactione, & libertas à necessitate.	12. Præter Efficacem necessario admittenda est etiam Sufficiens.
2. De libertate Protestantes loquuntur variè, obscure &c.	13. 14. Hanc omnes omni tempore habent ad vitanda peccata.
4. Quomodo Gerardus circa eam discutat, Lutheravorum Doctorum ferè princeps.	15. Et lapsi in peccatum ad resurgendum, non tamen omni momento.
3. Status questionis circa libertatem hominis.	16. Infideles etiam, si faciant, quod est in se, ad veram fidem & salutem consequendam.
6. Etiam post peccatum habet homo libertatem à necessitate.	17. Quomodo eam habeant parvuli sine Baptismo decedentes.
7. Etiam in rebus spiritualiter bonis.	18. Sine auxilio gratiæ supernaturalis nullum opus supernaturale, semper se conducent ad salutem, exerceri potest.
2. Non obstant textus Scripturæ in speciem adversantes libertati.	9. Quamvis possit alius moraliter tantùm bonus.
9. Nec prævisio Divina nostrorum actuum.	20. Quid sentiendum de lite inter Dominicanos & Jesuitas circa gratiam efficacem & sufficientem.
10. Quid sit gratia gratis data, & gratum faciens: quid habitualis seu sanctificans, & actualis: quid præveniens & excitans, quid adjuvans & concomitans seu cooperans.	21. Tota doctrina de gratia & libero arbitrio proponitur in exemplo.

Præ

1. PRIMAS apud Sectarios tenet iste articulus de Justificatione peccatoris, presertim illius, qui post Baptismum in peccatum personale lapsus est. Cum qua plures materias scio connecti, nimirum 1. de Libertate. 2. De Gra-
tia. 3. De Observatione Legis. 4. De Peccatis. 5. De Bonis operibus. Quas per distinctos articulos pertractare placet, & 6. demum subjungere punctum principale, quod est de Justificatione.

ARTICULUS I.

De Libertate.

2. SCIENDUM 1. ad propositum duplicem distingui libertatem, à coactione unam, à necessitate alteram. *Libertas à coactione* datur tunc, quando potentia non patitur vim & necessitatem à principio extrinseco, seu, quando libera est à coactione externa: sic Deus liberè amat se ipsum, & Beati in cælo Deum. *Libertas à necessitate* (quæ passim vocatur *Libertas Indifferentiæ*) datur tunc, quando potentia non patitur ullam necessitatem, unde unde proveniente, seu ab intrinseco seu ab extrinseco, & quando est indifferens ad utrumque ex oppositis, scilicet ad eligendum hoc vel illud, ad aliquid faciendum vel omittendum, & quando ad alterutrum pro libitu ipsa se determinare potest: v. g. ad sedendum vel ambulandum &c. Hæc libertas in scholis communiter sic definitur: *Est potentia, quæ positis omnibus ad agendum requisitis potest agere vel non agere.* Gerardus Lutheranorum Theologorum facillè princeps in Locis Theologicis de Libero Arbitrio ad præsens negotium illam vocat *facultatem rationis ac voluntatis, quæ potest homo peccare & non peccare,* hoc est, *Deum ritè agnoscere, & spontaneo voluntatis motu integram ipsi obedientiam prestare, vicissim etiam à DEO se avertere.*
- SCIENDUM 2. admodum difficile esse statum controversiæ præsentis formare, eò quòd arduum sit tandem penetrare, quid moderni Sectarij sentiant de libero hominis arbitrio post lapsum Adami, cum profus variè, obscure, & sæpe (saltem in speciem) contradictoriè loquantur. Horrent enim & ipsi crudam nimis & indigestam Magistrorum suorum Lutheri & Calvini de Libertate sententiam, quorum prior libertatem in statu naturæ lapsæ dixit esse *rem de solo titulo, figmentum in rebus, & hominem, dum facit, quod in se est, peccare mortaliter, ac omnia necessariè fieri,* vid. in assert. art. 36. Posterior autem liberi arbitrij non rem, sed simulacrum esse docuit. Uterque tamen agnovit in homine post peccatum remansisse libertatem à coactione, atque hanc sufficere. Id quod etiam docent Jansenistæ, tuentes propositiones Michaëlis Baij.
- Cæterum Gerardus loc. cit. docet
Ecc 3 sequen-

sequentia. 1. Libertatem à necessitate (ipse ordinariè vocat libertatem Re-
 ceditudinis) post lapsum Adami perijsse,
 mansisse tamen libertatem à coactione.
 2. Unde hominem necessariò velle ma-
 lum & peccatum, quamvis sponte &
 non coactè velit. 3. Posse adhuc nol-
 le bonum seu Spiritui Sancto resistere
 in conversione. 4. Non tamen posse
 velle bonum seu Spiritui S. cooperari in
 conversione. 5. Hominem non re-
 narum necessariò peccare, quamvis
 eatenus peccet liberè, quatenus volun-
 tas depravata fertur in malum absque
 coactione, sed spontè. 6. Hominem
 in sua conversione non cooperari gra-
 tia ex suis viribus, sed Spiritum S. quod
 homo non potest ex se, facere, ut possit
 ipsius gratià & donò: sicut quando
 Christus suscitavit Lazarum, nihil coo-
 perari potuit Lazarus ad sui resuscitatio-
 nem. 7. Hominem tamen novis viri-
 bus donatum à Deo, & translatum à
 statu corruptionis ad statum gratiæ,
 consequi aliam arbitrij libertatem, ut ita
 voluntas in hoc statu non sit otiosa,
 sicut fuit initio conversionis, sed per
 novas vires postea cooperetur Spiritui
 S. adeòque concurrat ut instrumentum
 liberum: in quo statu renovationis vo-
 luntati humanae lubentissimè concedi à
 se ait *evangelio* quandam, seu coopera-
 tionem ad bonum. 8. Confitendum
 esse, nos habere liberum arbitrium &
 ad malum & ad bonum, quamvis in
 hac vita etiam hæc nostra libertas in sta-
 tu renovationis sit captiva sub Lege,
 quia caro prafractè renititur facientibus
 bonum. 9. Lutherum, quando do-
 cuit, liberum arbitrium in opere bono

se habere merè passivè, non docuisse,
 conversionem fieri sine cogitatione
 mentis & assensu voluntatis, sed negàs-
 se, voluntatem suis viribus activè con-
 currere ad illos actus, ita ut Spiritui S.
 cooperetur, sed id opus esse Dei, non
 voluntatis humanae effectum: nemo
 enim convertitur, & post conversio-
 nem nulla sunt opera bona, quin ali-
 quos actus eliciat intellectus & volun-
 tas, nec voluntas in bonis operibus ita
 agitur à Deo, ut ipsa non agat, & ago-
 re possit viribus novis à Deo donatis,
 quamvis nihil possit viribus naturali-
 bus. 10. Denique à se non negari,
 hominem etiam non-renatum, non-
 renovatum habere libertatem à necessi-
 tate in rebus naturalibus, politicis,
 moraliter bonis, & spiritualibus exter-
 nis, (uti est bene vel malè agere) sed
 præcisè negari in ordine ad opera *spiri-
 tualiter bona interna*, uti sunt rectè
 credere, Deum diligere &c. Ita Ge-
 rardus, & cum ipso M. Lomer p. 216.
 seqq. item p. 327. & 328. *seines Aus-
 gangs* &c. quæ verba omnia combina-
 re, ut sibi non contradicant, præsertim
 M. Lomer locis citat. atque satis intelli-
 gere, operosum est: qui potest capere,
 capiat. Mihi videntur velle rem dedu-
 cere ad quæstionem de nomine, quan-
 do urgentur Adversarij.

Sciendum 3. ex recitata doctrina
 posse contra modernos Sectarios statum
 quæstionis sèrè sic formari. *An homo per
 peccatum corruptus, nondum renatus,
 vel renovatus (hoc est: baptizatus, vel
 conversus) ante & in conversione sua
 habeat vires proprias & naturales libe-
 ri arbitrij, seu libertatem indifferen-*

*tia, vi cuius possit ex se cooperari Spiritui S. ad conversionem interiore excitanti, atque per cooperationem suam acceptare oblatam gratiam. & sic unum cum gratia Divina opus aliquod spiritualiter bonum internum efficere, hoc est, actum supernaturalem proximè conducentem ad obtinendam iustitiam & salutem? Quippe Gerardus cum Catholicis concedere videtur 1. Ante lapsum Adami constituisse homini libertatem à necessitate tam ad bonum quam ad malum. 2. Eandem adhuc dari in iustis & iam converis. 3. Licet ea vulnerata sit & imperfecta, eò quòd propter carnis rebellionem homo magis propendat ad malum; ubi enim non est æquilibrium seu æqualis propensio ad bonum aequè ac malum, non est perfecta libertas. 4. Et hanc imperfectam libertatem in iustis adjuvari per vires novas Spiritus S. scilicet per gratiam excitantem vel adjuvantem, sine qua Catholici asserunt, nullum prorsus actum spiritualiter bonum & supernaturalem elici posse; quamvis enim homo per peccatum originale vulneratus sit in naturalibus, inter quæ etiam est libertas, & spoliatus in gratuitis, ut habet Theologorum axioma: Gratia tamen sanat hæc nostræ voluntatis vulnera. 5. Libertatem prædictam dari circa omnia, exceptis spiritualibus internis; quæ tamen Catholici non excipiunt. M. Lomer p. 328. cit. insuper concedit, posse hominem non renatum resistere auxilio Divino ad poenitentiam excitanti, vel illud acceptare, vocatque auxilium Dei *concursum*, adeoq; etiam in spiritualibus internis admittit, hominem (etiam non renatum) aliquid posse cum*

gratia DEI, quod tamen alibi negat rursus. Solum igitur superest quaestio, an homo *infidelis* & peccator non habeant vires naturales suæ voluntatis, vi quarum possint pro libitu cooperari DEO ad fidem & poenitentiam eos excitanti, vel utrum vires novæ tantum, seu sola gratia operari debeat fidem & poenitentiam seu conversionem, ut adeo Turca, Judæus, vel alius Paganus, item Peccator nihil omnino possit ex se in spiritualibus internis, nisi peccare?

Dicendum. Homo etiam post peccatum tam personale quam originale habet libertatem à necessitate, etiam in spiritualibus internis. Probatur primum membrum 1. ex Scriptura, quæ, quando loquitur de libertate, semper eam describit ut indifferentem ad duas res oppositas, & potentem propria determinatione eligere alterutrum, nempe peccare vel bene agere. Sic Eccli. 31. dicitur: *Beatus, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit.* Et c. 1. ante hominem *vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.* (Ecce, inquit S. Aug. de grat. & lib. arbit. c. 3. *aperitissimè videmus expressum liberum humane voluntatis arbitrium.*) *Sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius.* Gen. 4. *In arbitrio viri erit, ut faciat sive non faciat.* Num. 30. *Eccè sto ad ostium & pulso, si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad eum.* Apoc. 3. v. 20. Ergo ex viribus nostri arbitrij possumus pulsanti Christo, seu ad poenitentiam excitanti per internam gratiam,

aperi-

aperire osium cordis, vel non aperire. Huc pertinent omnes textus Scripturæ, qui nobis aliquid præcipiunt, suadent, prohibent, invitant, reprehendunt &c. qui sunt sine numero: nemo enim prudenter alteri aliquid præcipit, suadet, prohibet &c. nisi in altero sit potestas & indifferentia faciendi vel omit- tendi; hinc amentibus, infantibus, & dormientibus nihil præcipitur, suade- tur &c. quamvis alias sint præditi vo- luntate humana, utpotè potentia naturali & essentiali, habeantque liber- tatem à coactione.

Prob. 2. ex sensu communi non so- lum SS. PP. quos Calvinus l. 2. Instit. c. 2. §. 4. fatetur stare pro libertate in- differentia, sed etiam omnium fide- lium & infidelium, peccatorum & ju- storum, qui omnes sentiunt & experi- untur in se, quod possint audito verbo DEI, & internis inspirationibus obedi- re vel non obedire, tentationi resi- stere vel cedere, poenitentiam agere vel omittere &c. licet alij alijs majores experiantur difficultates. Et hinc sunt illæ deliberationes præviæ, & consul- tationes, atque conscientia stimuli, remorsus, vercundia &c. si contra Spiri- tûs S. internas & externas admonitio- nes & præcepta agatur. Hinc alij cen- sentur laudabiles, alij reprehensibiles, timent penas, vel sperant præmia. Similia autem non judicantur de infan- tibus, & amentibus, quantumvis & isti habeant libertatem à coactione: er- go sensus communis est, etiam non renatis, non iustis, inesse libertatem à necessitate: ergo in conversione homi- nis non omnia agit solus DEUS per no-

vas vires supernaturales, sive per gra- tiam, sed etiam homo per suum arbi- trium potest aliquid conferre, & sic cooperando gratia bene, vel illi resi- stendo male agere. Clarissimè & bre- vissimè rem totam expressit S. Paulus, dum dixit: *Non ego, sed gratia DEI mecum.* 1. Cor. 15. v. 10. Ergo non solus DEUS per suam gratiam operatur in nobis, sed nos illi cooperari pos- sumus, & sæpe cooperamur.

Prob. 3. ex essentia liberi arbitrij, quod ex natura sua est potestas electi- va: sed potestas electiva non esset, nisi inter opposita posset eligere, & sic determinare seipsum ad unum: at- qui si possit eligere inter opposita, eo ipso debet esse liberam ab omni neces- sitate, & non tantum à coactione.

Probatum nunc alterum membrum 7. assertionis, quod nempe detur adhuc libertas indifferentia in rebus *spiritua- liter bonis internis*, 1. Ex Scriptura, Christus & Apostoli in novo (Propheta autem in antiquo Testamento) præcepe- runt & suaserunt multa opera spiritualiter bona & interna: atqui non potuissent prudenter præcipere & suadere, nisi in hominis libero arbitrio daretur potestas faciendi vel omitendi, adeoque liber- tas à necessitate: ergo. Ma. prob. præ- ceperunt & suaserunt fidem, charita- tem, timorem Domini, poenitentiam &c. *qui non crediderit, condemnabitur.* Marc. ult. *Qui non diligit, ma- net in morte.* 1. Joan. 3. *DEUS timere.* 1. Pet. 2. *Si poenitentiam non egeritis, omnes simul peribitis.* Luc. 13. Sed ista opera sunt spiritualiter bo- na, supernaturalia, & interna. Imò nul-

nullum opus spiritualiter, & supernaturaliter bonum dari potest sine actu interno hominis; quin per actum internum acquirunt opera suum valorem: ergo, cum DEUS & Christus precipiunt & suadent opera spiritualiter bona, porissimum precipiunt & suadent opera interna: ergo, ne DEUS & Christus imprudentiae argui debeant, dicendum est, ea esse in libera hominis potestate, sicut ipsa opera externa.

Prob. 2. Fides utique est actus internus & spiritualiter bonus: sed fides debet homini esse libera, ita ut in hominis arbitrio sit potestas eam eliciendi vel non; alius injustè damnatur à DEO infideles, eò quòd non crediderint, atque hi justè se excusarent dicendo ad DEUM: se non potuisse credere, totam culpam esse penes DEUM, quòd in ipsis non operatus fuerit fidem, ad quam eliciendam se non potuisse quidquam conferre. Confirmatur. Pœnitentia vera, seu dolor de peccato, utique est actus internus & spiritualiter bonus: atqui pœnitentia debet esse homini libera; alius peccator necessariò maneret obstinatus in malo, atque impenitens, nec sine tyrannide damnari posset.

Probatur 3. Si non datur libertas in spiritualibus internis, tunc nullum dabitur peccatum; quia peccatum ex essentia sua est libera transgressio Legis. Neque ullus hominum erit laudabilis vel vituperabilis, quòd DEUM dilexerit, vel odio habuerit &c. Hæc sunt contra communem omnium sensum, contra manifestam rationem.

R. P. Pichler Theol. Polemica,

Si dicas, dari & sufficere libertatem à coactione; tunc pariter peccabunt infantes & amentes per suos pravos motus. Imò laudabilis erit bestia, vel vituperabilis, si occidat v. g. vel conservet hominem, si ista faciat secundum inclinationem suam, & sine vi externa. Quis prudens talia credat? Confirmatur deniq; argumentis pro primo mēbro adductis.

Ob. 1. ex Scriptura. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex DEO est.* 2. Cor. 3. *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei* 1. Cor. 2. *Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio* &c. Rom. 7. *DEUS operatur in nobis velle & perficere.* Phil. 2. *Cum servi essetis peccati.* Rom. 6. Ergo homo non est liber ad bonum, cum nullus servus sit liber, & cum penitus corrupta sit voluntas & intellectus noster per peccatum, ut bonum nec cognoscere nec facere possint. R. 1. retorquendo argumentum in naturalibus, moralibus, vel saltem spiritualibus externis, in quibus admittunt Adversarij libertatem. R. 2. per ejusmodi textus nihil aliud probati, quàm quòd per peccatum, & ortam inde rebellionem concupiscentiæ, difficilior nobis redditus sit usus libertatis, & quòd soli sine DEI gratia præveniente nihil possimus in rebus spiritualibus, ad salutem proximè conducentibus. Nunquid Adversarij fatentur, nos in naturalibus nihil posse facere sine generali & naturali DEI concursu? quòtamen non obstante dicunt, hominem liberè ex proprijs viribus cooperari Deo in naturalibus, &c. Sic pariter, licet

F ff

line

sine concursu DEI supernaturali seu sine gratia nihil possumus in spiritualibus internis, tamen cum illa possumus liberè ex proprijs viribus cooperari. Non sumus igitur servi peccati propriè, sed tantùm proclives magis in malum, quàm in bonum post peccatum, salvà adhuc substantiâ libertatis.

Dices. Peccatores in Scriptura dicuntur *mortui, sepulti* &c. sed mortui nullas, etiam modiculas tantùm, vires habent ad cooperandum, & ad vitam sibi reddendam. R. Non est omnimoda paritas peccatorum cum mortuis; quia Physicè mortui prorsus nullam ampliùs habent vim agendi: contra spiritualiter mortui per peccatum, quamvis careant vitâ & viribus supernaturalibus, habent tamen adhuc vitam & vires naturales, congenitamque sibi libertatem, quæ quidem ex se sola facere opera supernaturalia non potest, potest tamen adjuta per gratiam DEI, & vires supernaturales, à DEO peccatoribus dari solitas ad resurgendum. Nec DEUS debet omnia solus, nec homo potest omnia solus agere: *Gratia DEI mecum.*

9. Ob. 2. DEUS ab æterno prævidit omnia nostra bona & mala opera: sed quæ DEUS prævidit, necessariò ita eveniunt, nec sunt in nostra libertate; ergo. Ita ferè & principaliter Gal-

vinistæ. R. 1. iterum retorquendo in naturalibus, moralibus &c. Item in actionibus Adami ante lapsum. R. 2. N. Mi. Quæ DEUS forte prævidit, certissimè quidem & *infallibiliter* existent, non tamen *necessariò*, nisi solùm necessitate consequente. Præscientia DEI non ponit, sed supponit opus creaturæ, hinc si opus à creatura ponetur liberè, à Præscientia videtur ut liberè ponendum, & sic tale opus *infallibiliter* quidem fiet, non tamen *necessariò*, propter Præscientiam DEI; creatura enim libera non ideo sic vel sic operabitur, quia DEUS prævidit, sed ex opposito ideo Deus prævidit, quia sic vel sic operabitur creatura libera: ac proinde Præscientia DEI non est causa boni vel mali operis, sed potiùs opus bonum vel malum est causa objectiva Præscientiæ. Dixi, *nisi necessitate consequente*: est autem necessitas consequens, quæ non antecedit liberam creaturæ exercitiùm, sed ad illud consequitur v. g. supposito, quòd homo liberè se determinet ad sedendum, necessariò sedet, & non potest non sedere, licet antecedenter ad suam liberam determinationem potuisset non sedere. Quæ necessitas consequens nullo modo obest libertati; imò est ipsius exercitiùm liber-tatis.

ARTICULUS II.

De Gratia.

10. Sciendum 1. gratiam hoc loco accipi pro dono Divino, quod Natura ordinem aliquo modo transcendit, & ad supernaturalem beatitudinem consequendam conducit vel intrinsecè, vel saltem per extrinsecam DEI ordinationem. Alia vocatur *gratia gratis data*, quæ primariò non in illius, cui datur, sed in aliorum utilitatem conceditur, uti gratia linguarum, sanitarum, prophetiæ, miraculorum &c. de quibus hic non agitur. Alia verò dicitur *gratia gratum faciens*, quæ scilicet ordinatur ad salutem illius, cui conceditur, eumque DEO reddit gratum vel formaliter ac permanentè, ut facit gratia habitualis, vel dispositivè ac transeuntes, ut facit gratia actualis. *Gratia habitualis*, quæ etiam vocatur *Sanctificans*, est qualitas supernaturalis, inherens animæ stabiliter per modum habitus, qua homo formaliter fit justus ac filius DEI adoptivus, & hæres celestis gloriæ; de qua inestimabili gemma, quæ solo peccato mortali amittitur, aliquid dicemus infra de Justificatione. *Gratia actualis*, de qua hic sermo, interna est speciale DEI auxiliùm transiens ad bene operandum, ut oportet, ad salutem; sive dein sit lumen & illustratio aliqua intellectus, aut pius voluntatis motus, inclinans ad bonum & retrahens à malo, uti sunt gratiæ, quas vocamus *prævenientes, excitantes, adjuvantes*, sive sit

ipse actualis DEI influxus specialis in actus salutare &c. pro varia Auctorum opinione de gratia *adjuvante & concomitante*, seu *cooperante*. Per gratiam *excitantem* prævenit nos DEUS, & solus facit, *ut velimus*, per *adjuvantem* operatur nobiscum in nobis *velle ipsum*. Utamque insinuat Scriptura, illam Psal. 58. *Misericordia ejus præveniet me*: hanc 1. Cor. 15. *Non ego, sed gratia DEI mecum*. Præter gratiam actualem internam, nunc explicatam, datur etiam externa, cujusmodi sunt exhortationes piæ, bona exempla &c.

Sc. 2. gratiam actualem subdividi in 11. Sufficientem & Efficacem. *Gratia Sufficiens* est, cum qua potest quidem homo operari bene, non tamen operatur. *Gratia Efficax* verò, cum qua infallibiliter operatur bene, & cui, quamvis resistere possit, non tamen resistit. De qua legitur Ezech. 36. v. 27. *Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam, ut in præceptis meis ambuletis*. Et Rom. 8. *Quos prædestinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, hos & justificavit*. Gratiam merè sufficientem non solum olim negarunt Pelagiani & Semipelagiani, asserentes, vires naturales liberi arbitrij sufficere ad obtinendam justitiam & salutem, nihil vel nimis parùm tribuentes gratiæ; sed etiam nunc eandem negant Sectarij nostri temporis, asserentes, omnem DEI

gratiam & motionem esse efficacem : adeoque omnes , qui moventur à Deo , necessariò bene agere , qui non moventur , non posse bene agere ; proinde nimis multum tribuunt gratia. Inter utrosque media incedit Ecclesia Catholica , sicut Christus medius inter duos pendit latrones , atque docet , nec solum gratiam sufficere , & facere omnia , nec solum liberum arbitrium , sed hominis arbitrium à gratia adjutum sufficere , & operari opera supernaturaliter bona. Itaque hic plura sunt disputanda. 1. Num detur gratia merè sufficiens. 2. An ea omnibus à DEO concedatur. 3. An necessariò.

21. Dicendum 1. Necessariò præter gratiam Efficacem admittenda est gratia Sufficiens. Prob. 1. ex Scriptura. Deus Isa. 65. dicit : *Vocavi , & non respondistis. Et Christus Mat. 13. Quoties volui congregare filios tuos &c. & noluisti.* Item S. Stephanus ad Judæos Act. 7. *Vos semper Spiritui S. resistitis.* Sed vocatio Divina , cui non respondetur , gratia , quæ non acceptatur , & cui resistitur à libero arbitrio , est gratia merè sufficiens : ergo. 2. Deus nulli denegat auxilium necessarium ad salutem ; cum velit omnes homines fieri salvos : atqui hoc auxilium non in omnibus est efficax ; cum non omnes salventur ; ergo in aliquibus est tantum sufficiens. 3. Agens liberum debet cum gratia Divina posse agere & non agere : sed homo est liber , ut vidimus : ergo cum gratia Divina debet posse agere & non agere. Atqui si agit , gratia est efficax , si non agit , est sufficiens tantum : ergo.

Dicendum 2. Omnes omnino homines ad alti quovis tempore habent auxilium sufficiens , quo vitare peccata saltem physicè possunt. Ratio est clara , quia nemo peccat in eo , quod vitare nullo modo potest. Item DEUS sine discrimine temporis , & personarum , per minas absterret à peccatis : ergo omni tempore debent omnes posse vitare peccata : atqui non possunt sine auxilio sufficiens. Sive dein hoc auxilium sufficiens sit gratia intrinsecè supernaturalis , cujusmodi saltem in gravioribus tentationibus moraliter necessaria est ad servandam totam Legem , sive naturalis.

Dicendum 3. Omnes homines semel justificati habent auxilium moraliter sufficiens ad vitanda peccata gravia. Ratio est ; quia semel justificati sunt amici DEI ; exigit autem vera amicitia , ne amicus constituatur in morali necessitate amittendi amicitiam : atqui daretur hæc moralis necessitas , nisi haberent auxilium moraliter sufficiens ad vitanda mortalia : ergo.

Dicendum 4. Semel lapsi in peccatum mortale pro tempore & loco opportuno habent auxilium gratia sufficiens ad resurgendum , si aliquamdiu supervivant cum usi rationis post peccatum. Ratio est , quia nulli desperandum est de salute , quamvis sit maximus peccator : ergo nulli deest auxilium sufficiens resurgendi. Et Scriptura testatur Ezech. 28. & 33. Mat. 11. 1. Tim. 2. &c. ex parte DEI nihil deesse ; quò minus peccatores convertantur & vivant , si velint : *patienter agit propter vos , nolens aliquos perire , sed omnes ad penit-*

13. *lentiam reverti. 2. Petr. 3.* Ejusmodi tamen auxilia gratiæ non adfunt quovis momento temporis, quia peccator non semper actu movetur & excitatur à DEO, ut respiciat, v. g. quando dormit, vel alijs occupationibus nimium distrahitur.

14. 36. Dic. 5. Omnes infideles adulti habent auxilium sufficiens ad veram fidem & salutem consequendam, *si faciant, quod est in se*, hoc est, si per actus moraliter honestos, quos eliciunt juxta lumen & dictamen rationis, reddunt se minus indignos gratuito favore gratiæ supernaturalis, vi cujus vel interius illustrentur & doceantur necessaria ad salutem, Deumque, ut oportet, diligant, vel incidant in Prædicatorem, à quo necessaria addiscant. Ratio est, quia DEUS jubet omnes adultos se disponere ac preparare pro viribus ad participandam Christi redemptionem, *hominis est preparare animam. Prov. 16. Convertimini ad me. Zach. 1.* sine qua participatione nulla est salus; ergo cum velit omnes salvari, & Christus illuminet omnem hominem venientem in hunc mundum. Jo. 1. & si infideles faciant, quod est in se (licet mereri ea non possint) oportet DEUM concedere auxilia gratiæ, quibus se possint disponere: penes ipsos deinde erit cooperari his auxilijs; quod in eorum arbitrio est positum.

15. 37. Sed quid de parvulis sine Baptismo decedentibus? An & isti habent auxilium sufficiens ad salutem. R. habent quidem auxilium remotè & physicè sufficiens, quia DEUS ordinavit etiam his media per se apta ad salutem, modò per

causas secundas applicentur v. g. à parentibus, quos interius stimulari credo, ut faciant ea, à quibus salus infantis dependet. Quia verò DEUS non tenetur impedire cursum Naturæ, malitiam parentum &c. ideo sæpe contingit, ut infantes non habeant auxilium *proximè & moraliter* sufficiens ad salutem, sed in peccato originali decedant. Quæ est abyssus judiciorum Divinorum, DEUS itaque, quantum est ex se, voluntate antecedente vult omnes, etiam infantes, salvari, ac pro ijs generalia salutis remedia instituit, atque applicari voluit; licet ex justis & occultis causis ea sæpe non applicari permittat.

Dices: ergo id ipsum etiam dici poterit de adultis, quòd scilicet DEUS ipsis quidem providerit media salutis generalia, v. g. Prædicatores & Ministros Sacramentorum constituendo, licet interim per accidens hæc media in actu ipsis non applicentur. R. Nullatum & paritatem, nam adulti se ipsos possunt preparare ad participandam Christi redemptionem, idque ab ipsis exigitur: ergo debent ipsis dari auxilia, quibus id possint: quæ auxilia, cum infundantur à DEO immediate, non possunt à causis secundis impediri.

18. Dic. 6. Sine auxilio gratiæ supernaturalis non potest homo exercere ullum opus, per se ad salutem pertinens & conducens, seu supernaturale. Prob. 1. ex Scriptura. *Sine me nihil potestis facere. Jo. 15. Deus est, qui operatur in vobis velle & perficere pro bona voluntate. 2. Cor. 3.* Quos textus intelligunt Patres & Concilia de bono supernaturali. 2. Ex ratione

Theologica: omne opus per se ad salutem pertinens vel est dispositio ad iustitiam, vel est meritum cœlestis gloriæ: ergo omne tale opus est medium ad aliquid supernaturale: atqui media debent esse proportionata fini: ergo si finis est supernaturalis, debent esse & media, item si forma, etiam dispositiones: atqui sine gratia supernaturali non est in homine nisi virtus merè naturalis, adeoque improporcionata. Ad quemvis actum verò *moraliter* tantum (non *supernaturaliter*) honestum non opus est gratia supernaturali. *Gentes enim naturaliter ea, qua Legis sunt, faciunt.* Rom. 2.

19. Ob. 1. Sine gratia supernaturali nec actus tantum moraliter bonus, ut ut facilis, elici potest, quia S. Paulus dicit, omnia munda esse mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil esse mundum. R. N. assertum. Dictum Pauli sic intellige: infidelibus & coinquinatis quæ talibus sunt immunda, hoc est, influente in opus ipsa infidelitate & peccato.

20. Ob. 2. Dominicani & Jesuitæ non conveniunt circa gratiam sufficientem & efficacem: ergo nec apud Catholicos certum est, gratiam ritè dividi in sufficientem & efficacem. R. D. A. non conveniunt in modo explicandi naturam gratiæ efficacis & sufficientis C. A. in divisione gratiæ in sufficientem & efficacem N. A. & C. Concordant Dominicani & Jesuitæ ac omnes Catholicæ, quòd detur gratia sufficiens, & efficax item quòd efficax gratia non tollat libertatem; quamvis in explicandi modo, quo gratia efficax concilianda sit

cum libero arbitrio, non conveniant, & in explicanda essentia gratiæ efficacis, dum illi eam dicunt esse intrinsecè efficacem, & vocant Prædeterminationem physicam: isti verò propugnant extrinsecè efficacem, juxta quos gratia efficax non differt entitativè à gratia sufficiente, ac illi secundum se spectatæ potest voluntas resistere sicut gratiæ sufficienti (quapropter non tollit libertatem) differt tamen per hoc, quòd DEUS præviderit per Scientiam Medicam, quòd homo huic auxilio gratiæ, si dederit, sit cooperaturus (& hæc cooperatio conditionatè prævisa gratiam reddit efficacem, ita ut infallibiliter sequatur opus bonum) Quòd autem DEUS det potiùs tale auxilium, cui prævidet hominem cooperaturum, quàm aliud, cui prævidet hominem non cooperaturum, est specialis Benevolentia DEI, cui propterea rectè describitur opus bonum, initium nostræ salutis, iustitia & ipsa salus, ac infinitè aguntur gratiæ. Sed quare DEUS non omnibus dat talia auxilia, quæ prævidet fore congrua, seu gratias efficaces? Quare istis & non alijs? R. quia ipsi sic placet, quare autem sic placeat, noli quærere; hoc enim est mysterium inscrutabile Providentiæ Divinæ. Hoc tibi sufficiat, quòd tum ex fide tum ex lumine naturali scias, DEUM esse infinitè sapientem, bonum, & iustum. Tuum est in timore & spe operari salutem tuam, & ardentibus precibus flagitare gratias efficaces; quamvis enim in nostra potestate sit cooperari gratiæ vel non cooperari, non tamen est in nostra potestate eligere illam gratiam, cum

cum qua DEUS prouidet nos libere cooperaturos.

21. Doctrinam de gratia & libero arbitrio haecenus explanatam tibi nunc in exemplo clarissime propono. Sit aliquis amicus, qui tibi suadeat iter Romanum, atque in hunc finem tibi procurer equum, & alia necessaria. His omnibus positis tu potes iter Romanum arripere vel omittere: si arripas, certe prima causa tam mouens quam adiuuans est tuus amicus. Ille tamen nequaquam solus te defert Romam, sed

tu debes sequi consilium, conscendere equum, & alia plura facere, quae tamen non fecisses, imò nec facere potuisses (ut suppono) nisi amicus suauisset, & equum subministrasset. Sic DEUS excitat & suadet per gratiam praeuenientem, ac adiuuat per cooperantem, ad opus bonum ad salutem conducens, sine qua non potuisses illud peragere; neutiquam tamen ille solus agit omnia (licet rectè ipsi tribuatur opus bonum) sed & tu libere cooperaris.

ARTICULUS. III.

De Observatione Legis.

SUMMARIUM.

22. Triplicis generis leges à Deo latae sunt. Ceremoniales & Iudiciales Antiqui Testamenti nunc abrogatae sunt, non uero Lex Moralis.	29. Quomodo praeceptum, non concupisces.
23. Quam observari, vel saltem impleri, impossibile est iuxta Protestantibus.	30. 31. Quam diabolica, pestilens, & absurda sit doctrina de impossibilitate seruandi mandata DEI.
24. In quo consistat status questionis de observatione mandatorum Dei.	32. Praecepta Ecclesiae omnino spernunt Heterodoxi tanquam mandata hominum.
25. DEUS non praecepit sua mandata observari cum tanta perfectione, quanta homini possibilis non est.	33. Quamuis certum sit, Ecclesiam posse in conscientia & sub peccato praecepere rem cateroquin honestam.
26. Unde omnia & singula, ad salutem necessaria, perfecte observari ac impleri possunt.	34. Defacto iuste praecepit ieiunia, certis diebus observanda:
27. Quid respondendum ad textus Scripturae, in speciem contrarios.	35. Esurum uero carnis prohibet.
28. Quomodo possibile sit implere mandatum dilectionis DEI & Proximi.	36. Rectè quoque instituit dies aliquos festos.
	37. Quae ex Scripturis opponuntur, facilem habent solutionem.

§. I.

De Observatione Legis Divinae.

22. **S**Ciendum 1. Triplicis generis Leges à DEO esse latis. 1. Ceremoniales. 2. Judiciales. 3. Moralem. *Ceremoniales* in antiquo Testamento spectabant ad ceremonias & circumstantias externas cultus Divini; praesertim Sacrificiorum. *Judiciales* verò seu Forenses concernebant Politicam Judaicam praesertim circa externas circumstantias justitiae erga populum DEI exercendae. Utraque fuerunt plurimae, & quidem Judiciales numerantur ultra sexcentas. Omnes sunt abrogatae in novo Testamento, ut fatentur nobiscum Adversarij, quia tantum ad certum tempus fuerunt constitutae tanquam figurantes Messiam venturum, & ad regendum populum Judaicum ordinatae. Ita tamen sunt abrogatae, ut Christiano Magistratui liberum sit aliquas earum, si Ecclesiae videantur congruere, fidelibus observandas proponere. Lex denique *Moralis*, cujus summa continetur in Decalogo, per Christi adventum nequaquam est abrogata. Obligant itaque etiamnum praecipua Decalogi, fatentibus etiam haereticis, quamvis ea juxta Lutheranos & Calvinistas nemo (etiam renatus, ut vocant, hoc est, justificatus) observare & implere possit post lapsum Adami. Adeoque nec viribus naturae, nec gratiae Christi. Hinc.
23. Sc. 2. Quamvis Lutherus, Calvinus, & Melanchthon absolute negaverint, possibilem esse homini, etiam renato, observationem Mandatorum DEI, hanc tamen crudam nimis & aperte blasphemam doctrinam suorum Magistrorum ab alijs Sectarijs nonnihil mitigatam esse, licet non sine nova blasphemia, ut probabunt nostra argumenta. Gerardus de Lege DEI §. 181. & seqq. sic limitat. Homines *non renati* possunt quidem mandatis Divinis praestare obedientiam externam v. g. vitando furta, mendacia &c. internam tamen cordis nec inchoatam & imperfectam sine Spiritu S. v. g. credendo, diligendo DEUM &c. Homines *renati* verò possunt quidem inchoare & imperfectè etiam internam obedientiam praestare mandatis DEI v. g. mortificando concupiscentias & desideria carnis, perfectè tamen implere, quantum DEUS secundum rigorem Legis requirit, nullum omnino praecipuum possunt, quamvis possint secundum imputationem, & gratiam Evangelij, nempe quatenus DEUS propter Christi merita vult esse contentus imperfecta obedientia, propter fidem in Christum non imputando transgressiones. Similia habet M. Lomer Praeco August. p. 276. seqq. p. 288. seqq. & p. 338. seiner fortgesetzten Abfertigung. Contra Catholici docent, omnem hominem (praesertim justificatum) cum Divina gratia posse observare mandata DEI: eaque implere tam perfectè, quam

quàm perfectè nos obligant sub amissionem eternæ salutis. Nec DEUS in suis Mandatis observandis exigere potest majorem perfectionem, quàm quæ homini attenda illius fragilitate ac auxiliatorum & gratiæ DEI virtute possibilis est. Ex quibus

24. *Sec. 3.* Statum questionis in hoc consistere: an homo (seu justus seu non justus, fidelis vel infidelis) partim nature, partim gratiæ viribus (quam DEUS nunquam negat in ordine ad vitandum peccatum, ut art. præced. vidimus) possit observare & implere mandata DEI omnia & singula tam perfectè, ut Legislatori satisfiat, ita ut is ad amplius & perfectius quid hic & nunc non obliget, saltem sub peccato mortali, seu sub pena amittendæ salutis æternæ. Quamvis enim aliquis nunquam tam perfectè possit observare Mandata DEI, quàm perfectè observant Beati in cælo, vel impletionem perfectissimam (quæ utique impossibilis est, cum repugnet creatura, adeoque etiam impletio perfectissima) tamen potest ille jam dici perfectè observasse & adimplisse Mandata DEI, qui facit, quantum hic & nunc requirit Legislator. Sicut Musicus v. g. jam dicitur perfectus, & perfectè didicisse artem, etiam si ipsi adhuc multi gradus desint respectu peritissimorum, vel etiam Angelorum. Dixi saltem *sub peccato mortali*, ut abstraherem ab illa questione inter Catholicos controversa: utrum homo cum ordinarijs auxilijs gratiæ possit diu vitare omnia peccata venialia. De qua questione sic sentimus nos: quamvis possit vitare singula scortum,

R. P. Pichler Theol. Polemica,

& etiam omnia simul per aliquod tempus breve, per longum tamen tempus omnia vitare sine extraordinaria DEI gratia moraliter non potest, quamvis physicè possit, utpote manente adhuc physica libertate. Ceterùm Lutheranos nil juvat hæc Catholicorum controversia, quia apud ipsos nullum datur peccatum naturæ suæ veniale, & ipsi non tantum omnia, sed etiam singula præcepta graviter obligantia perfectè observari impossibilia, & quidem physicè, esse dicunt.

25. Dicendum 1. DEUS non præcipit observari & impleri sua mandata cum perfectione tanta; quanta homini est impossibilis. Prob. 1. ex Scriptura. *Fidelis DEUS, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis.* 1. Cor. 10. *Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est.* Deut. 30. id est, supra vires tuas. Prob. 2. Si DEUS præciperet tantam perfectionem in observatione suorum mandatorum; quanta homini est impossibilis, & quidem sub pena æterni supplicij, tunc esset imprudens, & simul tyrannus; an enim non imprudens censetur pater, qui præciperet filio pedibus defuturo, ut curreret, etiam si filius ex propria culpa perdidisset pedes? An non tyrannus censetur Dominus, qui servo pena mortis præciperet, ut volaret per aëra? 3. *Ad impossibile nemo tenetur*, ut habet communis paræmia: ergo nec DEUS obligare potest ad aliquid impossibile. 4. Et hinc si obligaret, vel transgressio talis mandati non esset peccatum (quod implicat) cum nemo censetur peccare in eo, quod vitare non potest:

Ggg

potest:

post: vel, si esset peccatum, DEUS ipse esset auctor peccati, eò quòd homini non daret vires implendi id, quòd præcipit. 5. Quia prorsus gratis & sine ullo fundamento fingitur, à DEO nos obligari ad ejus mandata tam perfectè observanda, quam perfectè tamen observare nobis impossibile est.

26. Dicendum 2. Potest homo, Divinà gratià adjutus, perfectè observare & implere omnia & singula DEI mandata, ad salutem necessaria. Sequitur hæc assertio ex præcedente, & ulterius Probat 1. ex Scriptura. *Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam, ut in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiat. Ezech. 36. Vos amici mei estis, si feceritis, que ego præcipio vobis. Jo. 15. Qui diligit proximum, legem implevit Rom. 13. v. 8. Mandata eius gravia non sunt. 1. Jo. 5. Omnia possum in eo, qui me confortat Phil. 4. Christus docuit nos orare: fiat voluntas tua sicut in celo & in terra: ergo potest fieri voluntas Dei à nobis: atqui voluntas DEI vel maximè consistit in ejus mandatis. Taceo innumeros alios textus, ex quibus vel totam Legem, vel aliquod saltem particulare præceptum observari & perfectè impleri posse, clarè habetur vel colligitur. Inò multi leguntur perfectè implèsse, uti David, qui fuit vir secundum cor DEI, faciens omnes voluntates ejus. Act. 13. v. 22. Qui custodivit mandata Domini, & cum secutus est in toto corde suo. 3. Reg. 14. Josue, qui universa complevit, non prateriit de universis mandatis, nec unum quidem verbum. Jos. 11. Zacharias &*

Elisabeth, qui ambo erant iusti ante DEUM, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela. Luc. 1. v. 6. Ubi advertit, quòd isti dicantur observasse totam Legem perfectè & sine querela, scilicet eatenus (quatenus non violarunt graviter; nam venialiter peccasse; cum non sit homo, qui non peccet. 3. Reg. 9. credibile est: quæ levis transgressio, seu peccatum veniale, nec amicitiam cum DEO destruit, nec salutem aufert, licet minuat vel differat.

Prob. 2. Ex communi omnium piorum sensu, inò & impiorum, qui post commissum peccatum sentiunt remorsum sibi exprobantem; quòd evidens signum est, quòd potuissent non peccare, & præceptum Domini custodire. Nec facile leges, ullum fuisse ante Lutherum tam impudenter blasphemum, qui diceret, mandata DEI esse observatu impossibilia. Audi SS. Patres: S. Basilius in orat. attende tibi, ait: *impium est dicere, impossibilia esse Spiritus præcepta. S. Chrysostr. hom. 8. de Penit. Nequaquam Dominum accuses; hæc mandata impossibilia. S. Aug. serm. 191. de tempore (Execramur blasphemiam eorum, qui dicunt, impossibile aliquid homini à DEO esse præceptum. Et l. de fide & oper. c. 15. Si mandatis non observatis ad vitam venire potest per solam fidem -- illud deinde quomodo verum erit, quòd eis, quos ad sinistram posueris est, dicit: ite in ignem æternum &c. S. Hieron. l. 2. Dial. Adv. Pelag. docet, Mandata DEI esse quidem impossibilia nature, sed possibilia gratiæ.*

Prob.

Prob. 3. ex ratione. Nemo peccat per hoc, quod evitare non potest: ergo, qui transgreditur mandata DEI, non peccat, cum ea observare non possit: ergo nullum datur peccatum. Vel, si datur, DEUS solus erit auctor peccati, quia ille solus potuisset evitare, non homo. Item DEUS erit tyrannus, quia obligat ad aliquid impossibile. Dices, hominem ideo peccare, quia per peccatum originale, adeoque ex sua culpa, sibi fecit impossibilem observationem mandatorum DEI, sicut ille, qui ex sua culpa se fecit impotentem ad solvendos centum aureos, quos alteri debet, adhuc tenetur, & Dominus adhuc jure & sine tyrannide exigit solutionem, quamvis debitori impossibilem: ergo nec DEUS erit tyrannus, licet obliget hominem ad aliquid impossibile. R. ad hoc miserum, & solemne effugium Adversariorum. Facta hypotheti, quod homo sit impotens servare mandata (unde unde provenit hæc impotentia, etiam si ex culpa propria personali, & non originali tantum, provenisset) homo nec prudenter & sine tyrannide obligari potest, nec peccare. Perit itaque tali casu DEO jus proximum obligandi, sicut & illi creditori exigendi solutionem à debitore, quamdiu is est impotens, unde unde demum. *Wo nichta ist / hat der Kaysar das Recht verlohren.* Quæso possérne vitio verti illi, qui (quamvis ex propria culpa) in puteum lapsus, nec potens proprijs viribus emergere, non emergit? potéstne ad emergendum obligari, & si non faciat, puniri?

R. P. Pichler Theol. Polmica:

Prob. 4. ex absurda sequela. Si non possunt observari mandata DEI, nemo potest salvari: hoc admitti non potest: ergo. M. prob. DEUS alligavit salutem observationi mandatorum: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Mat. 19. ergo, qui hanc conditionem non implet, non potest salvari: atqui juxta Adversarios nullus implere potest: ergo nullus salvari potest. Dices. Christus præstitit pro nobis, quod nos non possumus, & illius obedientiam DEUS ita acceptat, ac si nos Legem adimpleremus: verbo, non imputat nobis transgressiones mandatorum, si per fidem apprehendamus justitiam Christi & gratiam R. quamquam Christus nobis impetravit remissionem peccatorum, si habeamus fidem & cætera, quæ requirit: non tamen impetravit nobis, ut nos simus liberi ab observatione mandatorum Dei, cum ipsèmet dicat: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Impetravit nobis quidem gratiam, ut possimus observare mandata DEI, non tamen privilegium non observandi, vel ijs non observatis perveniendi ad salutem; nec petijt, ut à Patre ita acceptetur sua obedientia, ut etiam profit inobedientibus. *Qui non diligit, manet in morte.* 1. Jo. 11. etiam si fidem habeat. Adde, quod Lutherani nec possunt elicere fidem, per quam apprehenditur justitia Christi, cum nullum præceptum observare possint, adeoque nec fidei: lapsi enim in peccatum æquiparantur non renatis. De hoc plura de Justificatione per fidem.

Prob. 5. ad hominem. Juxta Adversarios

Ggg 2

versarios nullus non-renatus potest vel imperfectè præstare obedientiam internam mandatis DEI: ergo omnes non-renati (uti sunt Turcæ, Judæi, Gentiles, item qui per peccatum violarunt fœdus baptismatis, hi enim juxta ipsos æquiparantur non-renatis, cujusmodi apud Lutheranos sunt plerique; quis enim est ex ipsis, qui non sæpe & quotidie cum advertentiâ peccet, & sic fœdus baptismale violet?) ergo, inquam, hi omnes sunt in animo ac interiorius blasphemæ, perfidæ, proditores, fures, mæchi, homines lascivi, hæretici (saltem qui baptizati sunt) adulteri &c. Porro cum renati tantum inchoare & imperfectè possint juxta ipsos internam obedientiam præstare, isti solum habent fidem (nam & fides est præceptum Domini) fidem, inquam, inchoatam & imperfectam: sed talis fides inchoata tantum non est fides firma, viva, & justificans: ergo Lutherani nunquam possunt habere vivam & justificantem fidem: ergo nunquam sunt justi, & renoyati. Consequenter æquè, ac infideles, in animo saltem & interiorius, sunt blasphemæ, perfidæ, adulteri &c. Præclara Ecclesiâ, quæ talibus constat membris!

27. Ob. 1. ex Scriptura. S. Petrus Legem vocat jugum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus. Act. 15. Velle adjacet mihi, perficere autem non invenio. Rom. 7. Quod impossibile erat Legi, in quo infirmabatur per carnem, DEUS Filium suum misit. Rom. 8. Qui sub operibus Legis sunt, sub maledicto sunt: maledictus omnis, qui non permanserit in omnibus, quæ

scripta sunt in libro Legis, ut facias ea Gal. 3. R. ad 1. S. Petrus ibi loquitur de Legge Moysis Ceremoniali, vel etiam Judiciali, quæ dicebatur jugum importabile, non quòd simpliciter portari non potuerit, cum plures eam totam observaverint, uti Josue, Zacharias, Elisabeti &c. sed quòd difficile admodum fuerit tot & tam graves leges observare, quas diximus nunc esse sublatas. Ad 2. Paulus ibi non loquitur de Legge; sed de motibus concupiscentiæ, quibus carere volebat, sed non poterat; quia verò carere ijs non poterat, peccata non erant, cum consensum non dederit adjutus Divinâ gratiâ, ita volente & animante Christo, dum dixit ad eum: Sufficit tibi gratia mea, relicto carnis stimulo, quem Paulus cupiebat auferri 1. Cor. 12. Ad 3. & 4. His & similibus textibus plus non probatur, quàm quòd sitæ gratia Christi, & ex solis naturæ viribus impossibile sit totam Legem Moralem observare. Et qui non credit in Christum, adhaerendo adhuc Legi Mosaicæ, atque sub maledicto est, quia non observat totam Legem, quæ jubet etiam credere in Christum.

Dices 1. Scripturâ teste non potest vitari omne peccatum, v. g. Jo. 1. si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Prov. 24. Sepries cadit justus. Jac. 3. In multis offendimus omnes. Ergo tota Lex observari non potest perfectè. R. D. A. Non potest vitare omne peccatum veniale, & quidem collectivè sumptum per longum tempus, & potentia tantum morali, ac sine auxilio DEI extraordinario

ordinario C. A. fecus N. A. & suppositum, quod de peccato veniali taliter considerato sit qualis. Textus tantum loquuntur de peccatis iustorum, adeoque venialibus tantum.

Dices 2. DEUS post lapsum Adami repetivit quidem iterum mandata, uti & Christus in novo Testamento, sed non eo fine, quasi perfecte observari possint, sed ut inde esset *cognitio peccati*. Rom. 3. v. 20. ut esset *padagogus noster ad Christum*. Gal. 3. v. 29. Nec DEUS solum mortificat per *Legem*, sed etiam vivificat per *Evangelium*, quo annuntiat nobis remissio peccatorum per Christum. R. Hoc Adversarij non tantum gratis dicunt, sed etiam contra Scripturam & rationem, ut patet ex nostris probationibus. *Ex Lege est cognitio peccati*. hoc est, cognoscimus nos male agere, si agimus contra legem cognitam, quam observare tenebamur. *Certe servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, & non fecit, vapulabit multis*. Luc. 12. *Nec audientes legis iusti sunt apud DEUM, sed factores legis iustificabuntur*. Rom. 2. v. 13. Adeoque Lex non tantum est *padagogus docens*, quid faciendum, sed etiam obligat ad faciendum. Essetne Magister Lomer, qui hæc objicit, contentus, si quis diceret, ipsius mandata, Domesticis data, tantum ideo esse data, ut Domesticis cognoscant, quid esset faciendum, re ipsa autem non facerent? Ad alterum. DEUS non mortificat per Legem, sed homo, qui adjutus gratia Christi, quam Evangelium ipsi annuntiat, non observat Legem, mortificat seipsum.

Evangelium non tollit Legem; *Christus enim non venit solvere Legem*, Mat. 5. Nec ijs, qui non observant, patrocinatur, nec facit, quasi observassent.

Ob. 2. Omnia mandata fundantur in mandato dilectionis Dei, & proximi: sed mandatum dilectionis nemo potest perfecte observare: ergo. M. P. Deum jubemur diligere ex toto corde, ex tota mente, ex tota anima, ex totis viribus. Proximum jubemur diligere sicut nos ipsos, imò & diligere inimicos, qui oderunt nos. Sed utrumque est impossibile; quis enim tanta intensione & omni tempore diligit Deum? Quis nunquam adversus proximum saltem in animo sentit aliquam aversionem, indignationem &c.? Hoc si fiat, jam est *avertit*, seu contra legem, & peccatum. R. N. Min. cum S. Aug. de Spiritu & littera c. 36. Licet enim non possimus diligere Deum tanta intensione, tam perfecte, & indefinenter, ut diligitur a Beatis in caelo, & Deus amari dignus est; possumus tamen diligere tanta perfectione, quantam a nobis in hac infirmitate nostra exigit & præcipit Deus sub pena amittendæ salutis. Non præcipit nobis Deus summam sui dilectionem intensivè, sed summam appetitivè, hoc est, vult a nobis amari tali aestimatione practica, qua ipsum appetimus & præferimus rebus omnibus creatis, ita ut nullius creature timore & amore finamus nos ab ipso separari, sed parati simus potius alia omnia amittere quam Deum. Et hoc jam est amare Deum super omnia, & ex toto corde. S. Paulus sic amavit, dum dixit: *Nulla creatura poterit nos*

Ggg 3

sepa-

separare à charitate Christi. Rom. 8. Sic amavit David, dum dixit: *In toto corde meo exquisivi te.* Psal. 118. Id quod Deus ipse testatur: *Secutus est me in toto corde suo.* 3. Reg. 14. Quid sit proximum diligere sicut seipsum, explicatur satis per hoc, si nempe quis faciat alijs, quod sibi fieri desiderat, & quod sibi non vult fieri ab alijs, ipse non faciat illis. Aversio vel indignatio, in animo orta præter vel contra voluntatem, & sine consensu, non est peccatum. Ceterum contra dilectionis præceptum potest peccati venialiter vel ob parvitatem materiæ vel ob imperfectionem consensûs. Sed de præceptis sub veniali obligantibus non est quaestio. Adde, quòd præceptum dilectionis ex toto corde, utpote affirmativum, non obliget pro semper, sed tantum quando exigit necessitas procuranda gloriæ Dei.

29. Ob. 3. Præceptum *non concupisces* nemo potest observare in hac vita: ergo saltem aliquod præceptum est observatum impossibile. Imò cum hoc præceptum involvatur in ceteris omnibus, eò quòd prohibeat omnes concupiscentiæ motus, pravas cogitationes & desideria interna, sitque mensura obedientiæ in præceptis negativis, sicut præceptum dilectionis est mensura obedientiæ in affirmativis; nullum præceptum quoad interna possumus observare perfecte. A. P. quia sensum concupiscentiæ, & pravas cogitationes, ac desideria nemo cohibere potest; quis enim non titillatur aliquando pravis concupiscentijs? &c. N. Ant. Ad probationem N. suppositum, quòd

sensus concupiscentiæ, cogitationes pravæ &c. sint peccata, quando non accedit consensus voluntatis, quem semper possumus cohibere. Voluntati dictum est, *non concupisces*, non sensui, qui legis est incapax. *nec nocet sensus, ubi non est consensus*, commune axioma est inter doctos. Id quod ipsa Scriptura innuit Eccli. 18. dicens: *post concupiscentiarum non eas*, hoc est, stimulis & motibus carnalibus non consentias. Si absque consensu sensus & motus concupiscentiæ essent peccata, tunc Joseph, Susanna, & alij à castitate laudatissimi saltem in animo fuissent incasti, adulteri &c. quis enim non aliquando titillatur pravis concupiscentijs? dicit objectio.

Pro coronide adverto 1. quàm pestilens & diabolica sit hæc doctrina de impossibilitate servandi mandata DEI; indè enim ingentem oriri laxitatem conscientiarum necesse est, & contemptum, ac facilem transgressionem mandatorum; quis enim studebit observare, quod sibi impossibile credit? quis reprimere laborabit motus concupiscentiæ, si internam obedientiam præstare DEO se non posse existimet, & motus, etiam involuntarij, concupiscentiæ jam sint transgressiones mandatorum DEI? Ecce quam noxiam animarum pestem præcones Lutherani: sed ne quis absterreatur, morvenenum hoc diluunt sanguine Christi, & præ scelus! ex saluberrima medicina dulce toxicum faciunt, & miseris pro solatio affundunt, dicentes, à Christo jam esse præstitum, quod ipsi præ-

Rare

stare nequeunt, ac propter ejus merita credentibus non imputari transgressiones mandatorum, conformiter infami dicto Lutheri: *Fortiter pecca, sed fortius fide in Christo, ab hoc non avellet nos peccatum, etiamsi millies uno die fornicemur aut occidamus.*

31. Adverto 2. Quam absurda sit hæc doctrina, & quam exiguum afferat solatium; cum indè sequatur, homines semper in omni opere, etiam quando vel maximè observare nituntur præcepta DEI, mereri infernum. Nam juxta Lutheranos nemo potest ullum un-

quam præceptum DEI, præsertim dilectionis DEI ex toto corde, perfectè observare: atqui iste defectus est contra legem & avaritia, proinde peccatum: atqui juxta ipsos omne peccatum de se est mortale, & meretur æternas inferni pœnas: ergo in omni opere, etiam quando vel maximè nituntur observare mandata DEI, merentur infernum. Præclara doctrina! Mitiùs adhuc Lutherus pronuntiavit, dum dixit: *Opus bonum optime factum est veniale peccatum.* art 3. in assert.

§. II.

De Præceptis Ecclesiæ, nempe Jejunij, & Festis &c.

32. Sciendum 1. Lutheranos & Calvinistas, qui mandata DEI tanquam sibi impossibilia non observant, præcepta Ecclesiæ omnino spernere, neminem ipsi obligari dicunt tanquam mandatis hominum, ut hac ratione omni jugo excusso liberius indulgere genio possint. Nos mandatis DEI subjungimus mandata Ecclesiæ, cum locus proprius nullibi sit assignatus. Sed breviter tantum aliqua libabimus de Jejunij & Festis ab Ecclesiâ præceptis; nam de Missâ, Confessione auriculari, & S. Communionem, quæ etiam præcipiuntur ab Ecclesiâ, de Sacramentis erit disserendi locus.

Sc. 2. Quamvis Lutherani & Calvinistæ non vituperent jejunia secundum se, utpote multum laudata in Scriptu-

ris, & usitata ab hominibus sanctis, negant tamen ea sub obligatione in conscientia posse præcipi, asserentes, ea relinquenda esse cujusvis arbitrio. Idem ferè dicunt de Festis. Taxant præterea discrimen ciborum, quod Ecclesiâ statuit, prohibens esum carniùm certis diebus, nimirum illis 40. ante Pascha, quatuor temporibus anni, in vigilijs, ac insuper tantum unam refectionem præscribens: quod ultimum tamen non præcipit in ferijs sextis & diebus Sabbatinis per annum, sed præcisè abstinentiam à carnibus.

Dicendum 1. Potest Ecclesiâ rem ceteroquin honestam præcipere in conscientia & sub peccato. Probat 1. ex Scriptura, quæ jubet fideles audire & obedire legitime potestati, qualem uti-

que habet etiam Magistratus Ecclesiasticus, & quidem jubet obedire sub peccato: dicit enim: *qui resistit potestati, DE Ordinatione resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Rom. 13. v. 2. *Necessitate subditi estote non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.* v. 5. *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi, sicut Ethnicus & Publicanus.* Mat. 18. Prob. 2. ex praxi perpetua Ecclesie, abundat enim Corpus Juris Canonici varijs Legibus, etiam sub pena excommunicationis latis. Prob. 3. ex sensu communi fidelium, peccato sibi ducendum, si v. g. die Festo vel Dominico non audiant Sacrum.

34. Dic. 2. Rectè præcipit Ecclesia jejunia, certis diebus observanda sub peccato. Prob. 1. Quia Ecclesia habet potestatem rem honestam præcipiendi in conscientia & sub peccato, ut videmus: sed jejunia sunt res honesta, ut fatentur Adversarij, imò & ipsi hoc tempore subinde institunt: ergo. Prob. 2. ex praxi tum Veteris tum Primitivæ Ecclesie Christi, & ex Traditione, ex qua nobis constat, Quadeagesimale Jejunium jam fuisse in usu tempore Apostolorum, ac propterea habetur pro Traditione Apostolica, quia semper scitur in Ecclesia esse observatum, in nullo autem Concilio legitur institutum. Er S. Ign. Martyr, qui vixit primo sæculo, ad Philipp. scribit: *Quadragesimale jejunium ne spernatis; continet enim exemplum conversationis Dominice.*

35. Dic. 3. Rectè prohibetur ab Ecclesia certis diebus esus carniū, seu rectè sit discrimen ciborum. Prob. 1. ex

Scriptura & exemplo Apostolorum, qui in Actis sic statuerunt: *Visum est Spiritui S. & nobis nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria, ut abstineteis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato.* Act. 15. v. 18. Hoc fuit vetum præceptum, quod Paulus etiam confirmavit, *præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum.* v. 41. Prob. 2. ex praxi antiquæ Ecclesie, & novæ, ac perpetua Traditione. Prob. 3. ex ratione, quia Ecclesia intendit aliquam corporis macerationem, ad quem finem valde conducit abstinentia à carnibus, quæ ex natura sua & per se magis nutriunt & delectant, quam pisces & alij cibi leviores.

36. Dic. 4. Rectè instituta sunt aliqua festa ab Ecclesia. Prob. 1. quia celebrare aliquos dies festos est honestum, ut patet ex Jure Divino, scilicet ex præcepto 3. Decalogi: ergo possunt ab Ecclesia institui; imò debent aliqui dies determinari, quia Jus Divinum non omnes determinavit. Et sanè nisi potestas determinandi dies festive celebrandos penes Ecclesiam esset, & quidem sub obligatione, neque teneremur observare diem Dominicum, & dies Paschalis, quos determinavit Ecclesia sola. Prob. 2. ex praxi veteris Ecclesie, & novæ, statim primis temporibus certos dies festive celebrandos præcipientis: Sic S. Clemens Romanus, statim post tempora Apostolorum, Constit. Apost. l. 8. c. 39. præcipit: *in diebus Apostolorum vacant &c. in die Stephani Protomartyris vacant.* S. Ign. Martyr ad Phil. monet: *Dies festos nolite*

lite inhonorare. Ceterum in magno errore sunt Lutherani & Calvinista, dum putant, juxta nos Catholicos dies fieri festos & sacros per aliquid physicum & intrinsecum, cum tantum fiant facti per hoc, quod extrinsecè deputentur ad cultum Divinum; ferè sicut loca & vasa, Divino cultui destinata, in SS. Litteris vocantur *consecrata* per quandam sanctitatem extrinsecam & analogicam.

37. Ob. 1. Luc. 10. Christus discipulos suos sic allocutus est: *Manducate, qua apponuntur vobis.* Et 1. Cor. 10. v. 25. *Omne, quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.* R. ad 1. Christus ibi voluit suos discipulos esse contentos appositis cibis, etsi viliores sint, sectari frugalitatem, non lautitias in cibis. Ad 2. Paulus voluit fideles liberare ab illa sollicitudine, qua putabant se teneri ad inquirendum, an non carnes, quæ in macellis vendebantur, jam fuissent appositæ Idolis.

Ob. 2. *Non, quod intrat in os, co inquinat hominem,* ait Christus Mat. 15. Et Paulus tanquam præcepta & doctrinas hominum rejicit, quibus præcipitur: *Ne tetigeritis, ne gustaveritis* &c. Coloss. 2. v. 20. ergo venum est abstinere à certis cibis. R. ad 1. Christus loquitur de cibis secundum se spectatis, non ut prohibitis à legitima potestate. Utrique cibi secundum se & ex natura sua sunt boni, & non co inquinant corpus; si tamen prohibeantur, & tamen sumantur, co inquinant ani-

R. P. Pichler Theol. Polemica,

mam, hoc est, peccatricem faciunt, sicut esus pomi in Paradiso; quod potum, nisi fuisset prohibitum à Deo, nec Adamo nec nobis nocuisset: nunc autem plurimum nocuit. Ad 2. Paulus ibi corrigit illos Christianos, qui adhuc judaizabant, putantes, quosdam cibos pro omni tempore esse veritos tanquam immundos, aliasque Leges Cæremoniales Moylis adhuc observabant, dicentes: *ne tetigeritis, nempe cadaver hominis defuncti &c. ne gustaveritis, nempe carnem suillam, leporinam &c.* in veteri Testamento prohibitam. Quas leges rectè Paulus vocavit *præcepta & doctrinas hominum*, quamvis enim aliquando fuerint Divinæ, tunc tamen jam erant abrogatæ, & non nisi proprio particularium hominum judicio servatæ.

Ob. 3. *nemo vos judicet in cibo & potu, aut in parte diei festi;* ait idem Apollolus in eadem ep. Coloss. c. 2. v. 16. Item: *alius judicat diem inter diem, alius autem judicat omnem diem.* Rom. 14. v. 5. ergo discrimen nec in cibo nec in diebus est faciendum. R. ad 1. Paulus ibi loquitur de observatione Legali, qua Judæi abstinebant à certis cibis veritis, certaque festa celebrabant; quæ utique nunc sunt sublata, quia erant *umbra futurorum*, ut Paulus mox addit. Ad 2. Sensus est: aliqui jejunant certis diebus, ut feria 4. 6. Sabbatho, alij jejunant omnidie. Utrique bene, quia Paulus ipsos non reprehendit. Ita interpretantur Orig. Ambrosius & alij.

H h h

ARTI-

ARTICULUS IV.

De Peccatis.

SUMMARIUM.

38. Peccatum in genere quid? Habitua-
le quid?
39. Quid actuale Personale?
40. Quid Lutherani doceant de Con-
cupiscentia & primis ejus moti-
bus.
41. Quo sensu juxta ipsos detur pec-
catum mortale & veniale.
42. Concupiscentia & primi ejus mo-
tus non sunt peccatum.
43. Quidquid obganniant Adversa-
rij.
44. Dantur quoque aliqua peccata,
ex genere & natura sua venialia,
seu ex se non dissolventia Amici-
tiam cum Deo.
45. Neque veniale peccatum differt
a mortali per extrinsecam condi-
tionem persone peccantis.
46. Quo sensu S. Paulus Concupiscentiam
vocet peccatum.
47. Quo sensu primi Concupiscentia
motus sint difformes Legi.
48. Per hoc, quod omne peccatum de-
beat esse voluntarium & liberum,
non tollitur peccatum ignorantia,
infirmis, aut peccatum Ori-
ginale.
49. Quomodo occurrendum textibus
Scriptura, quibus probare nitun-
tur, omne peccatum ex natura sua
esse mortale.
50. Quomodo argumentis, ex ratione
petitis.
51. Quid sit peccatum Originale.
52. Quid de illo sentiant Lutherani.
53. Status questionis gemine.
54. Peccatum Originale nec partia-
liter consistit in Concupiscentia.
55. Illudque vere & omnino tollitur
per Baptismum.
56. Uti & peccata Personalia quoad
culpam, quando homo per Peni-
tentiam iustificatur.
57. Nec peccata solummodo teguntur
meritis Christi.
58. S. Paulus & S. Augustinus Con-
cupiscentiam vocant peccatum
improprie tantum & Tropice.
59. Quomodo intelligenda Scriptura,
cum ait, peccata regi, non im-
putari,
38. **P**ER peccatum proprie dictum & in
genere intelligitur voluntarius de-
fectus circa actionem moralem, vel o-
missionem illius, naturam intellectu-
alem faciens DEO displicentem, & ren-
tum alicuius pena inducens. Unde
in quolibet peccato reperiuntur duo,
nempe reatus culpa & reatus pena.
Hec notio peccati praescindit à peccato
Personali, & Originali, de quo utro-
que

que hic agendum, eò quòd Justificatio sit *transitus de statu peccati* (vel Personalis, vel Originalis) *ad statum gratiæ*. Personale duplex est, Actuale & Habituale, quod posterius nihil est aliud quàm actuale physice præteritum, moraliter autem adhuc perseverans,

quia nempe nec deletum nec remissum est. Non de hoc Controversiæ, sed solum de peccato Personalitè Actuali tractant, quia est præcipuum, & vel genus vel origo cæterorum. Unde sit

S. I.

De Peccato Personali.

39. Sciendum 1. Peccatum personale Actuale ex S. Augustino sic defini: *est dictum, factum, vel concupitum contra Legem æternam*. Quæ definitio complectitur peccatum tam commissio- nis quàm omissionis; quod enim dicitur de actu contra Legem Dei positò, intelligitur etiam de actu contra Legem Dei omisso. Recipitur etiam à Lutheranis; quamvis peccatum juxta rigorem melius definiatur esse *libera violatio Legis Divinæ*: quod enim voluntarium & liberum non est, peccatum non est; cum nobis imputari non possit, quod nostrum, seu in potestate nostra non est. De hoc peccato præcipue duplex nobis cum nostris Sectarijs controversia est. 1. An Concupiscentia, quæ ex peccato originali relicta hominem ad peccandum inclinât, item primi illius motus, sint verè & proprie dictum peccatum, quamvis renatis non imputetur. 2. An detur aliquod peccatum veniale ex natura & genere suo, an verò omnia peccata sint mortalia per se & ex natura sua, quamvis in renatis (ut volunt Lutherani) vel Prædestinatis (ut volunt

Calvinistæ) ex Misericordia Divina propter Christum non imputentur. Posset moveri etiam tertia quæstio, an Deus sit causa per se seu auctor peccati; quia id ex principijs Adversariorum, & quidem Calvinistarum satis aperte sequitur. Verùm quia ex modernis non facillè, quod scio, invenies tam scelestum, ut contra omnem rationem & propriam conscientiam reclamantem non exhorrescat blasphema voce Deum peccati auctorem dicere; ideo illà superledeo.

Sec. 2. Circa Concupiscentiam & primos ejus motus Lutherani, nominatim Gerardus in LL. Theol. de peccatis actualibus, & cum eo M. Lomer p. 191. Sec. seiner fortgesetzten Abfertigung docent sequentia. 1. & principaliter, tam concupiscentiam post Baptismum reliquam (per quam intelligitur passio vehemens partis sensitivæ inclinans in amorem boni delectabilis) uti & primos ejus motus, rationem etiam prævenientes, involuntarios, & indeliberatos verè peccatum esse, quamvis renatis non imputetur, vel potius umbraculo meritorum Christi tegatur,

ita ut non constituat eos actu reos coram Deo & morti aeternae obnoxios. 2. In non-renatis verò peccatum imputari, eosque per ejusmodi concupiscentiae motus, etiam inscienter, in somno, in puericia, in amentia contingentes peccare coram Deo, & mereri poenam aeternam. 3. Hos motus, etiam si liberè non habeantur, tamen esse aliquo modo voluntarios, & cum aliquo consensu contingere, tum quia oriuntur ex voluntate per peccatum corrupta, tum quia sunt in voluntate tanquam in subjecto, tum quia fiunt cum aliqua delectatione.

Sc. 3. Quamvis Lutherani discrimen faciant inter peccatum mortale & veniale, longè tamen alio modo illud accipiunt, quàm nos. Nam ipsi, ut Gerardus & Lomer explicant, peccatum veniale, scilicet vel ex parvitate materiae (ut juxta nos est furtum unius crucigeri v. g. verbum otiosum, parva indignatio &c.) vel ex imperfectione operis ob defectum plenae advertentiae, vel ex objecto &c. nullum admittunt, sed dicunt, omnia peccata ex sua natura & genere suo esse peccata mortalia, hoc est, digna aeternò supplicio; aliqua tamen ratione personae delinquentis fieri venialia, hoc est, venia digna ex Divina Misericordia, propter Christum Mediatorem ea non imputante certis peccatoribus. Sed in his requiritur duplex conditio. 1. Debent esse renati, seu baptizati, vel conversi. 2. Lapsus debet contingere ex infirmitate, ignorantia, prevalente prava concupiscentia, sine perfecta advertentia & consensu &c. si peccator de illo doleat,

& merito Mediatoris Christi regi petat & credat &c. crucifigens carnem cum concupiscentijs &c. Unde dicunt, omnia peccata infidelium, seu non renatorum, esse peccata mortalia, & imputari: item omnia peccata renatorum, quae fiunt scienter, meditatio, cum complacentia, advertentia, & consensu, & de quibus, etiam si cognoscantur, nullus concipitur dolor &c. sunt juxta ipsos peccata mortalia, id est, imputantur à Deo, excutiunt fidem & Spiritum S. privant gratiâ & vitâ aeternâ, verbò, renatos faciunt similes non renatis & infidelibus. Ita Lutherani. Contra

Dicendum 1. Concupiscentia, & primi ejus motus, rationem preventientes, non sunt peccatum. De Concupiscentia, ut acta inclinat ad peccatum, debet esse sermo; nam prout quasi quiescit, juxta Lutheranos est peccatum originale, de quo postea. Nunc quoad utrumque membrum simul

Probatur assertio omnis alijs unicò, sed invictò argumentò. Nemo potest peccare per id, quod non est in libera ejus potestate, ut illud faciat vel omitat: sed concupiscentia & primi illius motus non sunt in libera hominis potestate, sive is renatus, sive non renatus sit: ergo per concupiscentiam & primos illius motus peccare non potest. Min. est in hypòthesi, & in confesso apud Adversarios. M. quamvis sit evidens lumine naturali, probatur tamen, vel potiùs declaratur 1. Ex communi hominum sensu, qui omnes judicant, se esse inculpabiles, adeoque non peccare in eo, quod in ipsorum potestate non

non

non est: sic nemo agnoscit culpam, si blasphemet in somno, si cadens subito per scalas alterum dejiciat & occidar &c.

2. Si peccari posset per id, quod in aliquis potestate non est, peccare poterit etiam brutum, v. g. equus, quia habet concupiscentiam, & concupiscentiae motus, quia furit, calcitrat, appetit & rapit pabulum alienum, imò occidit subinde. 3. Peccare poterit puer, amens, dormiens &c. quod etiam Adversarij admittant, dicendo, motus concupiscentiae etiam in his esse peccatum per se mortale, prorsus tamen incredibile & evidenter falsum videtur ex lumine naturali & congenita omnibus persuasione.

43. Dices, adesse aliquem consensum 1 quia hi motus sunt cum aliqua delectatione; adeoque voluntarij sunt, & liberi saltem à coactione. 2. Quia sunt in voluntate tanquam in subjecto: motus autem in equo non sunt in voluntate, quia carent bruta: ergo non est paritas cum brutis. 3. Quia procedunt ex perversa & corrupta voluntate, & quidem corrupta ex hominis culpa per peccatum originale. R. N. assertum. Ad 1. prob. ergo etiam motus in equo sunt voluntarij & liberi, adeoque peccaminosi, quia oriuntur sine coactione, & cum aliqua delectatione. Voluntarium (multò minus liberum, quod voluntario superaddit indifferentiam voluntatis ad utrumlibet ex oppositis) non datur sine cognitione intellectuali praevia, quia nihil volitum nisi praecognitum juxta receptum axioma. Motus autem primi concupiscentiae praevertunt cognitionem: ergo tollunt volun-

tatum, & à fortiori liberam electionem. *Nm nocet sensus, ubi non est consensus*, ait communis praemia inter doctos. Ad 2. N. 1. membrum; nam concupiscentia non est in voluntate, sed est in inferiore homine, scilicet in homine sensitivo, qui subinde sumitur pro ipso Appetitu sensitivo, in quo sunt ejusmodi motus. Appetitus autem sensitivus, sicut non est praeditus libertate, ita nec est capax peccati aut virtutis, aut ullius legis praecipientis vel prohibentis, quia non cognoscit rationem *honesti vel inhonesti*. Neque Appetitui sensitivo dictum est: *non concupisces*, sed Appetitui rationali, seu voluntati formaliter liberae. Deinde etiam concupiscentia, & ejus motus primi essent in voluntate tanquam subjecto, per hoc tamen non fierent peccaminosi, nisi in eos consentiat liberè voluntas, & quidem libertate indifferentiae; nam libertatem à coactione non sufficere, alibi demonstratum est. Ad 3. N. assertum, sed oriuntur ab ipsa natura naturaliter; nam concupiscentia est homini naturalis, atque in eodem fuisset etiam in statu purae naturae, quamvis non ita rebellis, sicut nunc est post peccatum, propter quod fatemur hominem fuisse *spoliatum gratuitis, & vulneratum in naturalibus*, ita ut nunc intellectus sit infirmior, voluntas ad malum proclivior, & concupiscentia petulantior; libertas indifferentiae tamen ipsi adempta non est, sine qua repugnat peccare.

Confirmatur ex SS. PP. Aug. l. 2. de Gen. c. 14. ait: *Si ratio commoam cupiditatem refranat, non labimur in peccatum, sed coronamur. Si autem*

Hhh 3

ra-

ratio consentiat, peccatum imputatur. Legatur etiam ejusdem liber 1. c. 13. contra duas epp. Pelag. ubi inter alia sic ait: *Concupiscentia vocatur peccatum, non utique quia peccatum est, sed quia peccato facta est, sic vocatur: sicut scriptura manus cujusque dicitur, quod manus eam fecerit.* S. Chrysof. hom. 13. in c. 7. Rom. dicit: *Neque caro peccatum est, hoc est, carnis vitiositas seu concupiscentia.*

44. Dicendum 2. Quaedam peccata sunt venialia ex natura sua & genere suo. Hoc est, non omnia peccata ex se sunt talis naturae, ut dissolvant amicitiam cum DEO, & aeternae mortis ac gehennae supplicium mereantur; sed aliqua stare possunt cum justitia seu amicitia Divina, & temporalem tantum poenam merentur.

Probatur 1. ex Scriptura S. *septies cadit justus.* Prov. 24. ergo dantur peccata, cum quibus stat justitia. *In multis offendimus omnes.* Jac. 3. ergo dantur DEI offensae, quae etiam committuntur à justis & DEI amicis. Et Christus Mat. 5. affert triplex peccatum iracundiae, & tertium duntaxat dignum gehennam pronuntiat: ergo dantur aliqua peccata ex natura sua talia, quae non merentur poenam aeternam. Nam prorsus nulla fit differentia, an à fidelibus & praedestinis committantur, vel ab infidelibus & non praedestinis. Adde verba S. Joan. 1. ep. c. 5. *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem.*

Prob. 2. ex ratione. Non quilibet offensa inter homines est talis ex natu-

ra sua, ut dissolvat amicitiam; & omnis sincera amicitia videtur exigere, ut non dissolvatur per quascunq; leves offensivunculas moraliter inevitabiles: ergo nec amicitia inter DEUM & hominem debet dissolvi per quascunq; leves offensivunculas, praesertim cum Deus sit optimus amicus, & sciat amicitiam exigere, ut non dissolvatur per quamlibet offensionem levem moraliter inevitabilem: sed Deus scit, omnem offensionem levem ab homine moraliter esse inevitabilem: ergo ad ipsum tanquam amicum spectat, non omne peccatum, in re levi vel sine perfecto consensu commissum, prohibere sub amissione amicitiae & reatu poenae aeternae: ergo sunt aliqua praeccepta DEI, tantum sub peccato levi obligantia. Nam leve & veniale peccatum summimus pro eodem. Sed ne locus sit ulli exceptioni,

Dicendum 3. Differentia peccati venialis à mortali non est ab extrinseca conditione personae peccantis. Prob. 1. negativè, quia nulla dicit Scriptura, nulla probat ratio, quod homo renatus, vel praedestinus, minus peccet per opera de se aequalia, quam non-renatus, non-conversus, non praedestinus: imò tam Scriptura quam ratio suadet oppositum: *Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique: tu vero homo unanimitis, & notus meus &c.* Psal. 54. v. 13. *Qui cognovit voluntatem Domini sui, & non fecit. vapulabis multis.* Luc. 12. Utique autem infidelis minus cognoscit, quam fidelis. Et quis est, qui non gravius sentiat injuriam (ex objecto quidem aequalem) à noto, quam ab extraneo sibi irrogatam? Pro-

Pro-

Probat 1. ex absurdis sequelis. Nam sequitur 1. Judæos, Turcas, & reliquos infideles (imò & Lutheranos, postquam peccarunt etiam in re levissima cum consensu & perfecta advertentia) committere mera peccata mortalia, &que imputari, adeoque per quodlibet verbum otiosum, vanam gloriolam, levem impatientiam, officiosum mendaciosum, modicam in orando distractionem, & quidem juxta superius dicta, etiam si hæc non committant scienter & liberè &c. mereri mortem & penam æternam in gehenna. Quod, quamvis Sectarij admittant, quam tamen absurdum sit, nemo est, qui non videat, qui excaecatus non est. 2. Contra libidines, adulteria &c. ex infirmitate & vehementiâ concupiscentiæ ab homine renato, justo, vel prædestinato commissa, esse tantum venialia peccata, à Deo non imputari, nec inferni pœnam promereri. 3. Deum posse imputare aliquod peccatum uni & non alteri, licet par sit utriusque culpa, aut etiam major in illo, cui non imputat; ibi enim est major culpa, ubi est major cognitio boni offensi: atqui fidelis majorem ordinariè habet cognitionem Dei, qui offenditur. Rectius itaque dicitur, Deum aliquod peccatum non imputare ad mortem, quia in se mortale non est, sed veniale tantum, quam peccatum esse veniale, quia Deus non imputat. Deus enim ut justus suæ debet imputare peccatum taliter, qualiter exigit ipsum peccatum. Id quod ipse Gerardus agnoscere videtur alibi, nempe dum tit. de lib. arb. §. 63. dicit: *non imputari ad reatum*

damnationis non tollit ipsum formale peccati, quasi desinat esse in se, & ex se peccatum, quia non imputetur.

Ob. 1. S. Paulus ad Rom. c. 6. & 7. 46. Concupiscentiam vocat peccatum. Idem facit S. Aug. Item ab eodem Paulo Concupiscentia dicitur malum, odio habendum, crucifigendum &c. *Lex bellum gerens adversus legem Dei &c.* ergo. 2. Concupiscentia dicitur peccatum, bellum &c. causaliter, hoc est, quia inclinatur ad malum, & causat peccatum accedente consensu voluntatis; non verò formaliter. Ferè sicut speciosa femina, quantumvis casta, per formam suam alliciens ad peccatum, formaliter peccatum non est. Vel sicut vitulus aureus Deut. 9. v. 21. dicitur peccatum, sed improprie tantum & per Metonymiam, quia fuit aliquo modo causa idololatriæ: ita Concupiscentia improprie & Metonymiè potest dici peccatum, partim quia allicit ad peccatum, partim quia orta est ex peccato originali. Formale peccatum primum habetur per consensum voluntatis. *Lex repugnans* Legi Dei vocatur eatenus, quatenus materialiter & objective adversatur Legi Dei, sicut diabolus tentans, non verò eatenus, quasi ipsa formaliter & moraliter adversetur. Unde etiam motus concupiscentiæ non formaliter & moraliter, sed solum materialiter mali dici possunt secluso consensu. Quin ipse Paulus legem, *non concupisces*, ad voluntatem refert, non ad appetitum, dum Rom. 7. v. 16. dicit: *Si autem, quod nolo, facio, consentio Legi.* Id est, licet sensus concupiscat & mihi adversetur, si tamen ego nolo, & consensum non præsto,

adhuc legem observo. Quid sentiat
S. Aug. videbimus s. sequente Object.
1. & 2.

Dices 1. Scriptura debet accipi in
sensu proprio, nisi evidenter probetur
contrarium. R. hic non posse accipi
in sensu proprio, evidenter probatur
ex eo, quia peccatum formale implicat
sine libero voluntatis consensu. Dein
Scriptura dicit, peccata proprie dicta tolli
in justificatione: cur igitur Adversarij
dicunt ea tantum *regi*? Vel igitur Con-
cupiscentia debet omnino tolli per Ba-
ptisimum & Pœnitentiam, vel proprie
peccatum non est: quod utrumque est
contra Adversarios, imò utrumque ad-
mitti debet.

47. Dices 2. Peccatum proprie dictum
à S. Joanne ep. 1. c. 3. definitur esse
avopita, seu aberratio à Lege, difformi-
tas, & pugna cum Lege DEI: atqui
concupiscentia & primi ejus motus sunt
avopita & aberratio: quia pugnant cum
Lege DEI: ergo. R. D. m. sunt aber-
ratio à tali Lege, cujus prævaricatio pro-
prie peccatum non est, nisi forte pecca-
tum nature, non moris. C. m. cujus
prævaricatio est proprie peccatum. N.
m. Lex, contra quam pugnat concu-
piscencia rebellis & difficultas volunta-
tis, est ipsa institutio nature in statu ori-
ginalis justitiæ, quæ non est in potesta-
te hominis; cum in potestate hominis
nunc non sit habere naturam cum vel
sine rebellionem concupiscentiæ & se-
quentibus inde motibus; qui proinde
peccatum non sunt, nisi nature, quia
non sunt contra Legem obligantem;
non enim DEUS habere nos jussit nunc
talem naturam, quæ sit sine concupi-

scencia, sed solum jussit non consen-
sire. Vel dic brevius: est aberratio à
Lege materialis, transeat. Formalis, seu
libera. N. M.

Dices 3. Si nihil est peccatum
formale & mortale, quod non est
voluntarium & liberum, tunc nul-
lum dabitur peccatum ignorantie,
& infirmitatis. 2. Neque dabitur
peccatum originale respectu nostri:
quod est Pelagianismum introducere.
R. N. utramque sequelam. Peccata
ignorantiæ dantur tunc, quando ipsa
ignorantia est voluntaria & libera, seu
quando vincibilis est, ut loquimur.
Peccata infirmitatis sunt, quando pas-
sio & tentatio est valde vehemens,
cui ceditur. Ceterum si passio præver-
tat rationem omnino, tollit libertatem
consensus, atque adeo formale pecca-
ti: si quis imperfectè tantum advertit,
& semiplenè tantum consentit, fit ve-
niale peccatum ex imperfectione actûs.
Ad 2. Peccatum originale fuit nobis vo-
luntarium & liberum non quidem phy-
sicè, bene tamen moraliter propter
alligationem nostrarum voluntatum ad
voluntatem Adami, adeoque quilibet
etiam proprium habet peccatum ori-
ginale propter proprium consensum
moralem.

Ob. 2. contra 2. assertionem, *Super-
bia peccati mors.* Rom. 6. *Anima,
quæ peccaverit, ipsa morietur.* ibid.
*Qui offenderit in uno, factus est omni-
um reus.* Jac. 2. *Qui solverit unum
de mandatis istis minimis, minimus* (id
est, nullus) *vocabitur in Regno celo-
rum.* Mat. 5. v. 19. *Maledictus
omnis, qui non permanserit in omni-
bus,*

bus, qua scripta sunt in libro Legis, ut faciat ea. Gal. 3. Ergo nullum peccatū ex se est veniale tantum, sed omnia merentur mortem ac pœnam æternam. R. 1. retorq. argum. & infero contra Adversarios: ergo etiam omnia peccata in renatis, & prædestinatis, sunt peccata mortalia, & imputantur à Deo, quia textus isti nullam prorsus distinctionem faciunt inter delinquentes. R. 2. In his textibus nomine peccati intelligitur peccatum ex natura sua mortale: quod semper fit, nisi ex circumstantiis aliud possit colligi, aut ex ipsius verbis, quando absolute in Scripturis fit mentio peccati, quia peccatū veniale est minus proprie, & respectu mortiferi tantum imperfectè peccatum.

Circa ultimos duos textus specialiter noto; in priori non dici, *qui violaverit, sed qui solverit*, id est, falsa interpretatione corruerit mandatum aliquod, ut Pharisei solebant: quod utriusque peccatum mortale est. In posteriore refert & allegat Paulus verba Deut. 27. v. 26. ubi expressè additur Legis *hujus*; ibi autem referuntur præcepta tum moralia, tum ceremonialia pro Judæis, graviter obligantia, item gravissima scelera, quorum patratores utriusque sub maledictio sunt.

Dices 1. cum Lomero & Gerardo, qui iterum obrudunt suam *aversionem*. Omne peccatum, dicunt, est *aversionis*, seu Legis violatio: ergo est dignum pœnâ æternâ; quia Lex rigidissime obligat. Confirmatur: elus pomi fuit utique res levis, & insuper à nobis non physicè commissus, sed voluntate aliena, tantum moraliter nostrâ; & ta-

R. P. Pichler Theol. Polemica.

men tam in nobis quàm in Adamo gravissime fuit punitum, & in multis, qui sine Baptismo decedunt, punitur æternum: ergo ex rigore Legis desumenda est gravitas peccati, & ex magnitudine Justitiæ Divinæ. R. 1. iterum retorq. argum. ergo etiam omnia peccata fidelium & renatorum sunt digna pœnâ æternâ non minus quàm aliorum; quia peccatum dicitur *aversionis* sine ullo respectu personarum delinquentium. R. 2. D. Ant. Omne peccatum est Legis violatio vel gravis vel levis C. semper gravis. N. Ant. Ad confirmationem. Elus pomi fuit quidem absolute & in se res levis, non tamen sub peccato levi fuit prohibitus. Potest Deus ex justa causa rem levem prohibere sub peccato mortali, si velit. Quod autem defacto non prohibuerit omnem Legis violationem sub gravi peccato, patet ex nostris rationibus.

Dices 2. Lex est æterna & immutabilis: ergo omnis ejus violatio meretur pœnam quoque æternam & immutabilem. 2. Quodlibet peccatum est aversio ab ultimo fine, quia in quolibet peccato intenditur aliquid creatum, & non Deus: ergo quodlibet peccatum ex se est mortale. 3. Quodlibet malum culpæ, quod est in quolibet peccato, est majus quolibet malo pœnæ: ergo pro quolibet peccato, etiam minimo, justè infligitur gravissima, & æterna pœna. R. 1. iterum retorq. quia hæc æqualiter pugnant contra omnia peccata, à quibuscunque commissa, renatis vel non-renatis &c. R. 2. ad 1. N. Conf. vel D.

iii

ergo

ergo omnis violatio gravis meretur pœnam æternam. C. levis. N. vel violatio Legis graviter obligantis. C. leviter obligantis. N. C. Sicut per hoc, quod Majestas obligans sit infinita, non obligamur infinitè, neq; peccatum propterea redditur infinitum; ita nec pœna erit immutabilis & æterna, etiam si transmittatur, quod Lex sit immutabilis & æterna. Ad 2. In quolibet quidem peccato intenditur alius finis, quàm DEUS, negativè & secundùm quid; illa tamen actio, quæ tantùm est leviter peccaminosa, non intendit aliquid creatum positivè, & tanquam finem suum simpliciter ultimum; quia venialiter peccans ita est affectus actu vel habitu, ut se & alias actiones suas referat ad DEUM, quem tanquam finem simpliciter ultimum non vult amittere per actionem leviter peccaminosam, utpote quam scit non prohiberi sub amissione ultimi finis. Ad 3. Quamvis culpa sit malum superioris ordinis quàm pœna, tamen in suo ordine datur etiam culpa levis respectu culpæ mortalis. Culpa autem levis exigit puniri pœnâ levi tantùm. Si verò con-

tenderes, debere infligi pœnam in genere mali æqualem culpæ, peccatum non posset puniri nisi alio peccato; quod absurdissimum est.

Dices 3. DEUS potest pro libitu disponere de sua creatura: ergo etiam pro peccato levi potest infligere pœnam gravem. 2. Quodlibet opus bonum ab homine justo factum meretur præmium æternum, & hoc DEUS justè tribuit: ergo etiam quodlibet opus malum justè punire potest pœnâ æternâ. R. Ad 1. D. C. potest infligere pœnam æternam pro levi peccato ut absolutus Dominus C. ut justus Judex N. C. ut justus Judex debet attendere proportionem inter culpam & pœnam: ferè sicut judex humanus non potest furtum unius crucigeri plectere suspendiõ. Ad 2. N. paritatem; quia non dedecet Misericordiam DEI promittere operi minimo maximum præmium, illudque, si fiat opus, tribuere: dedeceret autem DEUM peccato levissimo decernere pœnam maximam; cum hoc injustum & crudele esse videatur.

§. II.

De Peccato Originali.

SCiendum 1. per peccatum originale intelligi illud, quod homines, ex Adami stirpe per seminalem generationem descendentes, in ipsa conceptione contrahunt. Catholici de eo docent sequentia. 1. Omnium Adæ posterorum voluntates (exceptõ Chri-

stõ, & juxta piam & veram sententiã etiam B. V. M A R I A) fuisse à DEO obligatas voluntati Adami eo pacto, ut si Adam, humani generis caput, perseveraret in justitia originali, in qua creatus est, omnes posterius in ea nascerentur &c. si verò ipse peccando (per esum pomæ

pœni prohibiti) omnes pariter, posteri
 peccarent in & cum Adamo, atque a-
 mitterent donum iustitiæ originalis, a-
 liâque dona gratuita, ac alijs insuper
 pœnis involverentur. Fuitque hæc al-
 ligatio voluntatum omnibus antecede-
 renter optabilis, quia præbebat longè
 majorem spem persistendi in obedientia
 & iustitia, quam si quilibet per se per-
 missus fuisset personaliter operari, &
 cœlum mereri, eò quòd nullus tanta
 naturæ & gratiæ dona, quantis instru-
 ctus fuerat Adam, sperare potuisset.
 Pròin 2. essentiam physicam peccati ori-
 ginalis consistere in ipso Adami peccato,
 moraliter in posteris perseverante, que
 moralis perseverantia consistit in nega-
 tione condignæ satisfactionis & condo-
 nationis. 3. Et hinc applicata per Baptis-
 mum condigna Christi satisfactione pec-
 catum originale verè tolli. 4. Ante quem
 Baptismum cuilibet suum proprium ori-
 ginis peccatum inesse, nec præcisè im-
 putari extrinsecè peccatum Adæ. 5.
 Effectus & pœnas peccati originalis
 esse 1. & principaliter privationem gra-
 tiæ sanctificantis & virtutum infusarum,
 in quibus consistebat iustitia originalis:
 unde omnes nascimur filij iræ Divinæ.
 2. Vulnus seu infirmitatem ipsius na-
 turæ, quæ consistit in obscuracione in-
 tellectus, in proclivitate voluntatis ad
 malum (quamvis permanserit ejus li-
 bertas) in rebellionem Concupiscentiæ,
 quæ dicitur sensualitas aut fomes pec-
 cati; nam ante lapsum ex dono gratuito
 Concupiscentia perfectè suberat ratio-
 ni. Nihil igitur immutatum esse in ip-
 sa natura & essentia hominis, aut ali-
 quam qualitatem ei superadditam,

R. P. Richter Theol. Polmica.

sed dona gratuita esse subtracta, & vari-
 as ejus agritudines, ac hujus vitæ misere-
 rias inde ortas.

Sc. 2. Lutheranos, nominatim 52.
 Gerardum & Lomerum, de peccato Ori-
 ginali ita sentire. 1. Dari quidem pec-
 catum originale, sed illud physicè con-
 sistere partim in privatione originalis ju-
 stitiæ, ac illius rectitudinis, quam ha-
 bebat homo ante lapsum in anima &
 corpore, quam rectitudinem dicunt
 fuisse illam *imaginem DEI*, ad quam
 homo fuit creatus; partim in intima cor-
 ruptione totius naturæ, quam dicunt
 esse qualitatem positivam cunctis homi-
 nis partibus arctissimè & intimè inha-
 rentem per totam vitam, vi cujus ad
 omne bonum ineptus, ad omne malum
 pronus, & iræ Divinæ obnoxius reddi-
 tur, ita ut nihil sani, sive in anima sive
 in corpore, post lapsum in eo sit à sum-
 mo vertice ad imum usque calcem,
 quam corruptionem seu morbidam qua-
 litatem communiter vocant *concupi-
 scentiam*; partim denique in reatu pœ-
 næ, seu in obligatione ad pœnas tam æ-
 ternas quam temporales. Nam docent
 2. pœnas peccati originalis aliquas esse
 æternas, scilicet apud illos, qui non ex
 aqua & Spiritu S. ad vitam æternam ro-
 nascuntur, alias esse temporales, ut
 sunt calamitates hujus vitæ, varios mor-
 bos, ac ipsam mortem corporis, alias
 verò simul esse pœnas & peccata, cujus-
 modi sunt pravi concupiscentiæ motus,
 cogitationes prævæ, & quavis actualia
 peccata. 3. Per Baptismum remitti &
 tolli quidem peccatum originale, qua-
 tenus est damnabile quid, & reum faci-
 ens hominem coram DEO, non tamen

l i i

quæ

quatenus est quædam vitiositas, inordinatio, qualitas morbida, pugnans cum Lege DEI, verbò, quatenus est Concupiscentia & corruptio nature, quæ post Baptismum manet, licet per hunc ita mortificetur, ut non regnet; atque peccatum esse perseverat, licet renatis non imputetur. 4. Etiam Embryoni nondum animato jam inesse peccatum originale propter immundum semen parentum. Quod ego quidem capere non possum, quomodo peccatum Adami etiam in sit creaturæ irrationali, quæ propter defectum animæ rationalis homo non est. Scilicet fundatur hic error crassissimus in alio, quo putant, Concupiscentiam carnis esse peccatum originale. Ex dictis.

33. Sc. 3. Duplicem præcipuè nobis cum Lutheranis controversiam esse circa peccatum originale. 1. An illa morbida qualitas, qua inclinamur ad malum &c. seu Concupiscentia habitualiter in nobis existens per totam vitam (re ipsa non est morbida qualitas, sed vehemens passio appetitus sensitivi, vel ipse appetitus sensitivus ut rationali contrarius) sit ipsum peccatum originale, saltem partialiter; nam quod hæc Concupiscentia, ut actualiter allicit ad peccatum, peccatum actuale non sit, jam vidimus supra. 2. An per Baptismum verè ac penitus tollatur peccatum originale, an verò solummodo tegatur, hoc est, non amplius imputetur renatis, licet in se perseveret in quovis homine, & adhuc peccatum sit.

34. Dicendum 1. Peccatum originale non consistit in Concupiscentia, ne partialiter quidem. Prob. 1. Concupi-

scientia est effectus peccati originalis: ergo non est ipsum peccatum originale; nam causa & effectus necessariò distinguuntur realiter, alias idem posset causare seipsum. A. prob. quia Concupiscentia orta est ex peccato, & hæc morbida qualitas, qualem eam sibi fingunt Lutherani, est indita homini in pœnam peccati originalis. 2. Nihil, quod est physicum quid & materiale, potest habere rationem peccati, ut potest quod essentialiter est aliquid morale & spirituale, scilicet actus voluntatis: sed morbida illa qualitas est materialis & physica juxta ipsos: ergo. 3. Concupiscentia etiam est in bestiis: sed in his utique peccatum non est: ergo. 4. DEUS est auctor & causa Concupiscentiæ, quia est auctor nature, nature autem humanæ debita est Concupiscentia: atqui DEUS non potest esse auctor peccati: ergo Concupiscentia non potest esse peccatum. 5. Christus redemit nos ab omni peccato. 1. Jo. 1. v. 7. sed à Concupiscentia nos non redemit, ut patet ab experientia: ergo Concupiscentia peccatum non est, scilicet formale & propriè dictum. 6. Per Baptismum deletur peccatum originale totum: sed non tollitur Concupiscentia: siquidem

Dicendum 2. Peccatum originale verè & omnino tollitur per Baptismum, ita ut nihil peccati, & culpæ remaneat, licet maneat adhuc reatus pœnæ temporalis, vel pœnalitatum. Probat 1. ex Scriptura, in qua Christus dicitur *AGNUS DEI, QUI TOLLIT PECCATUM MUNDI.* Jo. 1. Ego sum, ait Dominus, qui *DELEO INIQUITATES*

TES TUAS. Isa. 43. SICUT per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per unius obedientiam iusti constituentur multi. Rom. 5. sed per peccatum verè & omnino fuit ablata iustitia, nec solùm fuit tecta: ergo & per Baptismum debet iniustitia seu peccatum omnino tolli, non tantùm tegi. *Nihil damnationis est his, qui sunt in Christo* I. Ed. Rom. 8. v. 1. Baptismus vocatur *lavacrum regenerationis*. Tit. 6. v. 5. in quo lavamur, mundamur, sanctificamur: *abluti estis, sanctificati estis*. 1. Cor. 6. atqui esse mundatum, sanctificatum, dicit sordes esse sublatas, non tectas: sanctitatem veram esse collatam, non præcisè imputatam, sordibus peccatorum adhuc relictis. Jam subsumo. Verba Scripturæ juxta Gerardum sunt accipienda in sensu proprio, nisi evidenter probetur contrarium. J. n. probet Gerardus, vel alius Lutheranus, evidenter contrarium, & quidem ex sola Scriptura; nam aliud apud ipsos nullus est roboris.

Prob. 2. ex ratione pariter & ex Scriptura. Deus non potest non odisse hominem, in quo est peccatum; homo enim, in quo peccatum est, verè adhuc peccator est, sicut corpus, in quo est anima rationalis, verè est homo: atqui peccatorem Deus necessariò odit; *odio enim est Deo impius & impietas ejus*. Sap. 14. nec potest peccatum, ubi adest, non imputare. Quæso quomodo possum non imputare illi lepram, in quo est lepra, quamvis nullo tecta? quomodo possum talem reputare pro mundo? Sic Deus quomodo po-

test non imputare peccatum, si adest, & talem hominem reputare pro justo? nunquid ejusmodi iudicium esset falsum? Vel igitur Deus omnino tollit peccatum, vel illud imputat.

Notandum, hæc argumenta etiam probare, quòd peccata personalia, quando homo per Pœnitentiam justificatur, verè & omnino tollantur quoad culpam, & non præcisè tegantur, seu non imputentur. Quod specialiter adhuc confirmatur. Si peccata non verè tollantur in justificatione, tunc nunquam tolluntur; consequenter immundi & peccatis coinquinati intrebunt in Regnum cœlorum contra claram Scripturam Apoc. 12. atque DEUS inter amicos & Beatos in cœlo habebit sordibus peccatorum maculatos, lepra infectos, diaboli characteres insignitos; quis hoc credat?

Neque dicas, has sordes tegi umbraculo meritorum Christi, & non imputari: nam leprosus manet leprosus, & in se turpis, etiamsi pulchro ejus sordes tegantur pallio. Longè aliter Paulus sentit, dum scripsit ad Eph. 5. v. 26. *Ut Christus sanctificaret Ecclesiam, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet ipse sibi gloriosam, NON HABENTEM maculam aut rugam &c.* Sequela autem probatur. Vel enim tolluntur peccata in hac vita, vel in altera? non in altera; quando enim & quo medio id fieret? sensus præterea fidelium semper fuit, extra statum vitæ non remitti peccatum grave, & illo infectos damnari æternùm. Non in hac vita, quia non aliud medium in hac vita nobis datum est pro remissione pec-

carorum, quam Baptismus & Penitentia (juxta ipsos fides) at per hæc non verè tolluntur peccata juxta Adversarios, sed solum teguntur: ergo.

58. Ob. 1. Concupiscentia vocatur peccatum à S. Paulo sapius, & à S. Augustino: ergo est peccatum. R. vocatur peccatum improprie tantum & eatenus, quatenus orta est ex peccato rebellio concupiscentia, & quatenus inclinat ad peccatum, & illius causa fit accedente consensu voluntatis: sicut vitulus aureus propter similem rationem à Scriptura vocatur *peccatum* Deut. 9. v. 21. S. Augustinus non modò concupiscentiam non vocat peccatum, sed etiam negat, esse peccatum; dicit enim 1. contra duas epp. Pelag. c. 13. *concupiscentia etiam si vocetur peccatum, non utique quia peccatum est: sed quia peccato facta est, sic vocatur.* Et saepe clarissimè est pro nobis, imò in illo ipso loco, què Gerardus citat contra nos, apertè distinguit inter peccatum, & concupiscentiam seu infirmitatem nostræ naturæ ex peccato ortam, scilicet tract. 41. in Joan. ubi sic ait: *Nunquid quia deleta est iniquitas, nulla remansit infirmitas? Si non remansisset, sine peccato viveremus, scilicet remoto fomite & stimulo peccati.*

59. Ob. 2. *Beati, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.* dicit David Psal. 31. *Omnia peccata impij NON IMPUT ABUNTUR*

ei. Ezech. 33. *Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi, NON REFUTANS illis delicta ipsorum.* 2. Cor. 5. ergo peccata non verè tolluntur, sed solummodo teguntur, non imputantur renatis & justificatis. R. N. C. Hujusmodi textus intelligendi sunt de vera absolutione & deletione peccatorum; quia Deo nihil potest esse tectum & occultatum, quod existit; & quod Deo dicitur regi, tolli omnino, & non amplius existere censendum est. Idem dicendum de non-imputatione; ideo enim Deus non imputat peccata, quia non amplius existant in justificatis, necessariò imputaturus, si existerent, quia aliàs non judicaret, prout res est, & exigit. Audi S. Augustinum, quem sumum esse voluit in hac re Adversarij. Is enarratione 2. in cit. Psal. 31. ait: *Cooperata sunt peccata, tecta sunt, ABOLITA sunt.* Item: *Quorum tecta sunt peccata: nec sic intelligatis: peccata cooperata sunt, quasi ibi sint & vivant.* Dices. S. Aug. l. 1. de nupt. & concupis. c. 25. ait, *peccatum in Baptismo dimitti, non ut non sit, sed ut in peccatum non imputetur:* ergo. R. textum esse corruptum à Luthero & Melancthone, quia pro voce *concupiscentiam* posuerunt vocem *peccatum.* S. Doctor nihil vult aliud, quam concupiscentiam remanere post Baptismum, eam tamen in peccatum non imputari, quia peccatum in se non est, sed tantum effectus peccati.

ARTICULUS V.

De bonis operibus.

60. Sermo hic est de operibus non moraliter & naturaliter tantum, sed spiritualiter & supernaturaliter bonis.
61. Quae sit Lutheranorum doctrina de bonis operibus.
62. Non omnia opera hominis sunt peccata, aut peccatis contaminata, adeoque dantur aliqua opera bona.
63. 64. Nec ex Scriptura, nec ex ratione probatur contrarium.
65. Quid sint opera supererogationis, seu consilij.
66. Cuiusmodi non admittunt Sectarj.
67. Bene tamen Catholici.
68. Qui recte & laudabiliter etiam emittunt vota.
69. Etiam Religiosa, & de rebus non praeceptis.
70. Item laudabiliter suscipiunt sponte opera mortificationum, & corporis austeritates.
71. Atque pie instituunt peregrinationes ad Ecclesias, ad Sanctorum reliquias, & imagines.
72. Opera supererogatoria stant cum praecepto diligendi Dei ex toto corde &c.
73. Castitas perpetua nequaquam temerario vocetur a multis.
74. Status Religiosus à Catholicis non nimium exollitur, nec nimium arduatur.
75. Nec illum, aut alia opera pia sponte suscepta, arguit S. Paulus.
76. Discordia Lutheranorum de necessitate bonorum operum ad salutem.
77. Quomodo loquendum putet Gerardus.
78. Status questionis de necessitate bonorum operum, & refutatio Gerardi.
79. Bona opera sine dubio sunt necessaria ad salutem.
80. Exceptiones Lutheranorum sunt frivole.
81. Quid sit meritum supernaturale, tam de condigno quam de congruo.
82. Doctrina Catholicorum de merito bonorum operum.
83. Lutherani negant ea esse meritoria vitae aeternae, praesertim de condigno.
84. Status questionis.
85. Homo peccator nihil meretur de condigno per opera in se bona, bene tamen de congruo.
86. Homo iustus autem de condigno meretur vitam aeternam, & augmentum gratiae habitualis.
87. Vita aeterna stante merito recte adhuc dicitur gratia, & tribuitur Misericordia Divina ex triplici capite.
88. Item potest esse hereditas simul & merces.

89. *Et quidem merces debita ex iustitia propter promissionem factam sub conditione onerosa operis praestandi.*
90. *Nec obstat, quod nostra opera ex alijs titulis sint debita DEO; quia aliquo modo sunt nostra &c.*
91. *Quomodo opera nostra sint proportionata mercedi supernaturali & utilia DEO.*
92. *Per meritum honorum operum nequaquam deprimuntur merita Christi, nec nobis inde occasio datur vane gloriationis.*
93. *S. Augustinus, & S. Bernardus non adversantur Catholicis, nisi nec alij Patres.*
94. 95. *An & quomodo in nostris meritis collocari possit fiducia, & intuitu mercedis bona opera fieri.*

60. **P**er opera bona hic non intelliguntur opera *prae* precise moraliter & naturaliter bona, seu illa, quae sine gratia supernaturali fiunt juxta dictamen recte rationis, etiam à peccatoribus, haereticis, Turcis &c. & quoad substantiam actus bona sunt, uti compescere passiones irae, cupiditates &c. dare elemosynam, preces fundere ad Deum &c. sed intelliguntur opera *spiritualiter* & *supernaturaliter* bona, seu quae fiunt in & cum

gratia DEI, & ad justificationem atque salutem supernaturalem conducunt. De his quadruplex est controversia cum Lutheranis & Calvinisticis. 1. An dentur aliqua opera bona perfecte, hoc est, peccatis non inquinata. 2. An aliqua opera bona supererogatoria. 3. An opera bona sint necessaria ad obtinendam justitiam & salutem. 4. An etiam sint meritoria, & quidem tam justitiae quam salutis.

§. I.

An dentur aliqua opera bona perfecte.

61. **S**ciendum, Lutheranos saltem aliquos docere, non tantum in non-renatis & non-justis nulla repetiri opera bona, sed mera peccata, verum etiam opera justorum esse mera peccata aut peccatis vitiata, adeoque nullum dari opus perfecte bonum. Aperta sunt Lutheri pronuntiata, dum in assert. art. 31. sic scribit: *In omni opere bono iustus peccat.* art. 32. *opus bonum, optime factum, est mortale peccatum secundum judicium Dei.* art. 36. *Iustus in bono opere peccat mortaliter.* Quam horribilem & insanam Magistri sui doctrinam ipsimet Lutherani ferre nequeunt: unde Wolf. Jäger Cancell. Univers. Tubing. in quaestione vexata, *an renati possint adimplere legem*, ante biennium edita p. 26. cum suis Theologis (ut ait) pronuntiat, *opera renatorum ex fide sententia habere bonitatem aliquam, aique placere Deo, licet non habeant omnem perfectionem.* Gerardus in Locis Theol. tit. de bonis operibus §. 39. mitigat, dicens:

dicendo, bona opera reatorum secundum quid & certo quodam respectu esse peccata, quatenus scilicet sunt imperfecta, & à reliquis peccati in carne adhuc hærentibus contaminata, unde non possent rigorem Legis & Justitiæ Divinæ sustinere, si districtò DEI iudiciò examinarentur. Sed quia hæc imperfectio & imundities honorum operum tegitur meritò Christi, ideo tamen Deo probantur, quamvis sint imperfecta & peccata, hoc est, peccatis contaminata; nam bona opera, §. 81. dicit, non esse peccata in se, per se, ac formaliter. Judicet Lector, an hæc Gerardi explicationem patiantur Lutheri assertiones. Ego insuper duo adverto.

1. Hanc explicationem niti falsis suppositis, quòd iusti non possint perfectè implere legem Dei, quòd concupiscentia sit peccatum, quòd peccata non verè remittantur tollendo, sed solum tegantur, quorum falsitatem supra demonstravimus.

2. Inconsequenter docere, imò sibi contradicere Gerardum; alibi enim dixit, & cum eo Lomerus, quòd omnis imperfecta obedientia, & defectus in adimplenda Lege (quam implere nunquam possumus) sit *avopía*, seu verè & propriè dictum peccatum, scilicet quòd omnis Concupiscentiæ etiam involuntarius motus, omnis languor, verbò quodlibet opus, ut ut bonum esse appareat, ex se peccatum sit, & quidem mortale. Incidit proinde in horribilem Lutheri doctrinam, & dicendo, nullum dari opus perfectè bonum, negat omne opus bonum, & dicit, quodlibet non solum peccatis contaminatum, sed etiam ex se

R. P. Fichler Theol. Polemica,

peccatum esse mortale, cum omnis imperfectio in adimplenda Lege juxta ipsum sit peccatum ex se mortale.

Dicendū. Dantur opera perfectè bona, seu ita perfecta, ut peccata non sint, vel peccatis contaminata. Probat 1. ex Scriptura. *In his omnibus non peccavit Job labijs suis, Job. 1. In multis (non in omnibus) offendimus omnes, Jac. 3. Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis; hæc enim facientes non peccabitis aliquando. 2. Petri 1. ergo non omnia opera hominis mala & peccaminosa sunt, sed aliqua in se sunt bona, ac DEO placentia. Idipsa clarè insinuat, dum Scriptura hortatur ad non peccandum, & ad benefaciendum: *Vigilate iusti, & nolite peccare. 1. Cor. 14. Quiescite agere perverse, discite benefacere &c. Isa. 1. Irascimini & nolite peccare. Psal. 4. Eph. 4.**

Prob. 2. evidenter ex absurdis sequentibus. Si enim omnia opera sunt peccaminosa, imò ex se peccata mortalia propter imperfectiorem, quam semper habent admixtam, sequitur 1. Neminem debere credere &c. quia credere est peccatum; cum fides nunquam sit tam robusta, ut non debeat esse robustior, ut expressè docet Gerardus §. 81. cit. Sequitur 2. Hominem justificari per peccatum, & opus peccato contaminatum. 3. Nullum opus bonum esse faciendum, quia nullum peccatum est faciendum. 4. DEUM suasisse & præcepisse peccata, quia suavit & præcepit bona opera. 5. Opera aliqua simul esse bona & non bona, utpote

Kkk

se

se peccata. Dices, esse quidem in se peccata & peccatis contaminata, sed propter fidem in Christum tamen placere DEO. R. imprimis falsum est, quod DEO placere possit opus in se peccaminosum, si fiat à renato, displiciturum, si idem opus fieret ab infideli. Deinde ipsa fides, propter quam placere deberet, est peccaminosa. Demum quis credat, Sanctos omnes per sua opera nihil nisi aeterna Inferni supplicia meritos esse, & ea tantum ex clementia Divina non fuisse irrogata? Faciunt igitur justa opera verè & supernaturaliter bona, quae peccata, & peccatis coinquinata non sunt.

Ob. 1. ex Scriptura. *Falti sumus ut immundi omnes, & quasi pannus menstruata universa justitia nostra. Isa. 64. Non est justus, qui faciat bonum, & non peccet. Eccl. 7. ergo omnia justorum opera, etiamsi videantur esse justitia, coram DEO sunt immunda & peccaminosa. R. Textus prior nec de justis, sed maximis peccatoribus Judaeis, nec de his omnibus, sed tantum magna parte (more Scripturae usitato omnes pro multis ponentis) nec de omni tempore, sed tantum pro*

illo, quo Judaei propter ingentia scelera abstrahendi erant in captivitatem Babyloniam, denique nec de omnibus omnino operibus, etiam impiorum, intelligi debet; poterant enim & isti facere opera saltem moraliter bona, quae nec meritoria erant, nec peccata. Alter textus nihil aliud vult, quam nullum esse justum, qui non, *subinde* saltem, *leviter* peccet.

Ob. 2. ex ratione. Opera nostra propter negligentias, mentis evagationes, vanitates &c. ita sunt imperfecta, ut ex se placere DEO nequeant. At quamvis non placere possint ex intrinseca dignitate, placent tamen propter fidem in Christum, qui has imperfectiones merito suo tegit. R. Quamvis opera nostra sint semper imperfecta negativè, hoc est, non sint ita perfecta, ut absolute non possent esse perfectiora, tamen non semper sunt imperfecta positivè, hoc est, contra Legem DEI obligantem, peccaminosa &c. quia distractiones &c. nihil habent culpa & peccati, quando non voluntariè ac liberè admittuntur. Dein peccata certè nec in Christo, & propter fidem in Christum, placere DEO possunt.

§. II.

Ad dentur opera bona supererogatoria? Ubi de Votis Religiosis, Mortificatione corporis, piis Peregrinationibus.

Sciendum 1. Opera supererogationis, & opera consilij, sumi pro eodem, & nihil esse aliud, quam opera, quae nullibi praecipiantur, sed praecise suadentur, vel sponte suscipiuntur, quia creduntur placere DEO. Opera hujusmodi sunt voluntaria castitas, paupertas, & obedientia erga hominem.

rem, præsertim voto promissa, quæ vocari consueverunt. Consilia Evangelica, utpote in Evangelio à Christo data, in quibus consistit essentia status Religiosi, qui propterea etiam inter supererogatoria numeratur, quia nullibi præceptus, sed tantum suavis à Christo ijs, qui desiderant majorem perfectionem vitæ Christianæ assequi. Huc referuntur varia mortificationum opera sponte suscepta, uti jejunia, cilicia, flagellationes, humicubationes, & piæ peregrinationes ad loca sancta &c. Quæ apud Catholicos semper magnam habere laudem & venerationem: ab hæreticis quibusdam verò risum tulere & contemptum, uti & à modernis Sectariis; nam

66. Sc. 2. Apud hos nullum dari opus bonum, quod non sit mandatum & præceptum à Deo, adeoque nullum dari opus bonum supererogatorium. Quippe forma bonorum operum, ut loquitur Gerardus loc. cit. §. 16. est conformitas cum *Legē DEI*; adeoque quidquid boni operis ab hominibus ad Deum colendum excogitatur, Deo non placere, imò displicere dicunt. Ceterum plerique sunt in erronea persuasionē, quam eis ipsa Augustana Confessio impressit per iteratas calumnias, quasi Catholici per ejusmodi supererogationis opera velint mereri remissionem peccatorum immediatē, & justificationem, ac salutem; item satisfacere pro peccatis tum suis tum alienis: quæ omnia falsò ipsis impinguntur; nam Catholici non docent, hominem justificari, & obtinere remissionem peccatorum per hæc opera (id enim Contritioni &

R. P. Pichler Theol. Polemica.

Sacramento Pœnitentiæ tribuunt) multò minus de condigno satisfacere posse pro ipso peccato quoad culpam: sed hoc præcisè dicunt, quod homo gratis (sine merito de condigno proprio) & per merita Christi (applicata per Contritionem, vel Absolutionem Sacramentalem) justificatus possit satisfacere pro peccatis temporalibus, post dimissam culpam residuis, & mereri augmentum sicut gratiæ ita gloriæ, seu vitæ æternæ, de quibus suo loco.

67. Dicendum 1. Dantur opera bona supererogatoria, quæ Deo placent, ac homini profunt. Prob. 1. ex Scriptura, & quidem specialiter de castitate, paupertate, & obedientia, quæ vocantur Consilia Evangelica. De castitate virginali & viduali ex 1. Cor. 7. ubi Paulus expressè ait: *De Virginitate præceptum Domini non habeo, consilium autem do: bonum est homini non tangere mulierem. Dico autem innuptis & viduis, bonum est, si sic permanserint, sicut & ego.* Postquam verò multum differuit de virginitate & conjugio, consideratis omnibus absolute dicit: *qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit: & qui non jungit, melius facit.* Et Christus ipse propter arduitatem noluit obligare ad vitam calibem, sed eam reliquit liberam, dum dixit de illa: *Qui potest capere, capiat.* Mat. 19. Idè habetur de paupertate & obedientia voluntaria. Mat. 19. cit. Ubi Christus clarè facit discrimen inter ea, quæ mandata, & ea, quæ consilia sunt, postquam enim adolescenti dixit, quid factu opus sit ad obtinendam salutem, *si vis ad vitam ingredi, serva mandata, eidem*

Kkk 2

pari-

pariter insinuavit, quid factu opus sit ad obtinendum præstantiorem gradum in vita æterna, & majorem perfectionem in vita Christiana, ad quam tamen non obligat, dicendo: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, & da pauperibus & sequere me.* En paupertas post res omnes in eleemosynam distributas, & specialis obedientia, quam indicant verba, *sequere me*, non præcipiuntur adolescenti, sed suadentur ad obtinendam majorem perfectionem, *si vis perfectus esse.* Est enim duplex Christi sequela, una communis & omnibus necessaria, qui volunt salvari, & consistit in observatione mandatorum: altera est propria ijs, qui volunt esse perfecti, & consistit in observatione consiliorum, præsertim dum homini loco DEI specialis & stabilis obedientia præstat. Confirmat assertionem nostram communis fidelium & SS. Patrum sensus. S. Hieron. 1. in Jovinianum ait: *Plus amat Virgines Christum, quia sponte tribuunt, quod sibi non fuerat imperatum: majorisque gratia est offerre, quod non debeas, quam reddere, quod exigaris.* Et utinam hunc librum S. Hieron. opus præstantissimum, legerent Sectarij nostri, Virginitatis & Continentiæ oses! & in Vigilantiis se ipsos non modò graphicè descriptos, sed etiam solidissimè ac eloquentissimè refutatos clarè deprehenderent. Similia habet S. Greg. 15. Moral. 5. & alij passim.

Prob. 2. ex ratione. Non conveniret Bonitati & suavi Providentiæ Divinæ fragilitatem humanam ad omnia adstringere sub præcepto, sed præstat aliqua, præsertim magis ardua, consu-

lere tantùm, ne homines morali necessitate in innumera peccata præcipitentur: ergo. Confirmatur à pari: in quolibet re naturali duplex solet esse perfectio, una, quæ est necessaria ad esse, altera, quæ facit rem bene esse: sic homo habet omnia ad esse necessaria, si habeat animam corpori unitam: si verò habeat insuper doctrinam, probitatem &c. habet bene esse, seu perfectionem perfectioni essentiali superadditam. Sic pariter qui habet & observat mandata, habet ea, quæ sunt ad salutem necessaria; ut autem acquirat specialem perfectionem, ornatum animæ, & salutis augmentum, opus est habere & observare etiam consilia.

Dicendum 2. Rectè & laudabiliter à Christianis fiunt vota. Prob. 1. quia DEUS ipse suavit: *Vovete, & reddite Domino DEO vestro.* Psal. 75. 2. Quia votum est aliquid promittere DEO, & se obligare ad aliquid melius faciendum, estque actus Religionis. 3. Quia quod fit ex voto, majori charitate & liberalitate fit erga DEUM, & certius datur executioni, cum homo liberè sibi adimat libertatem omittendi rem, quam cognoscit DEO magis placere, cum votum ex essentia sua sit *promissio DEO facta de meliore bono.* Qui igitur vovet, tenetur observare; si enim homini aliquid promittimus, tenemus observare: ergo multò magis, si DEO: quamquam antecedenter liberum fuerit promittere vel non promittere. Et hæc non improbantur à Lutheranis Sed

Dicere

69. Dicendum 3. Etiam rectè fiunt vota de rebus non præceptis, consequenter laudabiliter emittuntur Vota Religiosa. Prob. 1. ex Scriptura, quia vota de Sacrificijs non præceptis placere DEO, ut legere est Levit. 22. v. 18. & Num. 15. v. 3. Item vidua miserunt votum continentia, quæ non erat sub præcepto, & ideo, quia contra hoc votum fecerunt nubendo teste Paulo. 1. Tim. 5. habebant damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt; nisi enim votò se obligassent, non habuissent damnationem. 2. Ex communi Patrum & fidelium sensu, atque perpetua Ecclesie praxi ab ipsis Apostolorum temporibus; jam enim Philo Judæus l. de vita contempl. Supplicum, seu Monachorum describit, quam sanctè fuerint à D. Marco circa Alexandriam instituta monasteria sacrarum virginum & virotum, qui continentiam, paupertatem, jejunia, ac Psalmodyam profiterentur, haud dubiè eum in morem, quo postea observarunt & instituerunt S. Basilius, S. Augustinus, S. Benedictus, S. Bernardus, S. Franciscus, S. Dominicus, S. Ignatius, & alij Ordinum Religiosorum fundatores. 3. ex ratione & essentia voti, quod abstrahit, utrum res, voto promissa, aliunde sit præcepta vel non, modò sit de meliore bono; de quo utique sunt vota Religiosa, quia tollunt præcipua perfectionis Christiana impedimenta, tollendo radices omnium vitiorum; nam voluptas carnalis præscinditur per votum castitatis, cupiditas habendi per votum paupertatis, & superbia per votum obedientia; & hoc demum (scilicet

factò votò) est perfectè (quia stabiliter) abnegare seipsum, tollere crucem, & sequi Christum. Math. 16. Luc. 9.

Dicendum 4. Mortificationum opera, seu corporis austeritates moderata, laudabiliter suscipiuntur sponte, Deoque placent. Prob. 1. ex Scriptura, quæ hortatur ad ejusmodi opera: *Convertimini ad me ex toto corde vestro, in jejuniis, & fletu, & planctu.* Joël. 2. *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram.* Coloss. 3. v. 5. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* 1. Cor. 9. Et quia Achab Rex operuit cilio carnem suam, jejunavitque, & dormivit in sacco &c. factus est sermo Domini ad Eliam: *quia humiliatus est mei causà, non inducam malum in diebus ejus.* Prob. 2. ex perpetua praxi sanctorum Virorum utriusque Testamenti, & penitentium: sic David jejunabat 2. Reg. 12. Job egit penitentiam in favilla & cinere, Job. ult. Paulus castigabat corpus, Antonius, Paulus, Stylites, Eremitæ, ac utriusque sexus homines Religiosi & sanctissimi semper austerè tractabant corpus varijs mortificationum operibus, & propterea etiam laudabantur, inter Sanctos reputati. Prob. 3. ex ratione, quia austeritates corporales plurimùm conducunt ad reprimendas cupiditates carnis, ac refræandam & mortificandam concupiscentiam &c. ad quod omnes renati tenentur per totam vitam incumbere, ne regnet in ipsis peccatum, ut ipse Gerardus & alij Sectarij contendunt.

Dicendum 5. Peregrinationes, quæ devotionis causà instituuntur ad Ecclesias, ad imagines miraculis & beneficijs

claras &c. sunt laudabiles & Deo grate. Prob. 1. quia Deus ipse Deut. 16. v. 16. voluit, ut tribus vicibus per annum appareret omne masculinum in conspectu Domini Dei in loco, quem elegerit. Quod diligenter observavit Elcana & Anna uxor ejus. 1. Reg. 1. & ipse Christus cum MARIA Matre sua & Joseph venit adorare in Jerusalem Luc. 2. Ergo ejusmodi peregrinationes sunt in se res pia & laudabiles; quam suam naturam non perdunt, si sponte & sine mandato suscipiantur. Prob. 2. ex praxi perpetua fidelium, & virorum sanctissimorum, v.g. in Palestinam, vel Romam proficilientium ad veneranda loca nostrae Redemptionis, limina Apostolorum &c. Prob. 3. ex prodigijs, quae patrantur in sacris peregrinationu locis, & ex maximis beneficijs, quae ibi recipiunt devotè peregrinantes, tum ad animæ tum ad corporis salutem. Quae quidem innumera sunt, ac tam authenticis testimonijs comprobata passim exstant, ut non nisi pertinaciter & impudenter ab haereticis negari possint.

71. Ob. 1. Deus jubet se diligere ex toto corde, ex totis viribus &c. ergo tota ratio Christianæ perfectionis est sub præcepto, nec datur locus consilij, & operibus supererogatorijs. R. N. C. Præceptum dilectionis ex toto corde imprimis nihil jubet aliud, quam ut Deum summè amemus appetitive, hoc est, ut nemo se sinat ab ulla re creata separari à Deo; scilicet per transgressionem liberam alicujus mandati Divini. *Intensivè* summus amor, sicut nobis impossibilis est, ita præcipi non potest. Igitur major dilectio, quam

quae consistit in observatione mandatorum Dei, sub consilio est. Adde, quod hoc præceptum sit *affirmativum*, cujus modi non obligant pro semper: qui igitur sæpius elicit actum amoris Dei super omnia, quam præceptum sit, facit opus supererogatorium.

Ob. 2. Castitas perpetua est donum Dei, quod non omnibus datur. Item etiam si alicui detur castè vivere, nescit tamen, utrum hoc donum non sit præcisè ad tempus, non verò in perpetuum: cum possint oriri tam graves tentationes carnis cum tempore, quas ipse non prævidit, ut superare nequeat: ergo votum castitatis non potest emitti nisi temerariò: votum verò temerarium utique non valet, cum non sit de meliore bono, & facile fieri possit vinculum iniquitatis. Hic est ille pretextus, quo suam lasciviam & turpitudinem honestare nituntur perfidi apostatae Religiosi & Sacerdotes. Sed R. Quamvis hoc donum antecedenter ad votum non omnibus detur, & ideo nec omnibus suadendum, ut hoc votum perpetuè castitatis emittatur, nisi re prius diligenter expensâ; nihilominus. tamen hoc donum datur omnibus, qui votum castitatis aliquando emisissent; quia spectat ad Divinam Providentiam, ut omnibus conferat auxilia ejuslibet statui convenientia. Ad eum autem, qui libere, & præscriptam 16. annorū ætatem habens, aliquando professus est Religiosam castitatem, spectat orare Deum pro hoc dono, adhibere media, & sic oblata gratiæ cooperari. Sic quilibet, modò velit, semper potest vivere continenter, huius per Dei gratiam multa millia Religiosorum

utrinque sexus perpetuam & illibatam castitatem observant, & quidem magna facilitate ac animi lætitiâ. Ceterum audiendus esset ille, qui in Matrimonio existens diceret, se nunc experiri valde gravem tentationem erga personam aliquam, quam antè non præviderat, adeoque se non obligari ad fidem conjugalem, cum eam initio temerè dedit? An audiendus, qui diceret, se non habere donum castitatis conjugalis, ut unâ possit esse contentus, & ideo sibi licere polygamiam? Par est ratio de veniente castitate.

74. Ob. 3. Papistæ nimium extollunt statum Religiosum in præjudicium Sacramentorum; quia illum æquiparant Baptismo. 2. Tempore S. Augustini Monasteria erant libera, ut posset pro libitu egredi, qui volebat: nunc autem sunt clausura & carceres, quibus inviti detinentur. R. ad 1. Inter Baptismum & Professionem Religiosam facimus quidem aliquam similitudinem, quatenus homo in utroque renuntiat explicitè diabolo, & novæ sit inchoatio vitæ spiritualis, non tamen omnino æquamus, sed piè tantum putamus, per Professionem Religiosam etiam omnem poenam peccatis debitam aboleri, quod fieri per Baptismum fide Divina & certè credimus. Ad 2. Id falsum esse de

semel professis, ipse docet S. Augustinus, dum in Pl. 75. postquam plurimum laudavit votum voluntariæ castitatis, & paupertatis &c. dicit: *Nemo professus in monasterio frater dicat, recedo de monasterio &c. quia vovit &c.* quod tamen facere ausi sunt Lutherus, & ejus exemplo plures. Monasterium est carcer, sed suavis & voluntarius; qui illum sibi gravem reddit per suas indomitas passiones, sibi imputet: sicut qui ex statu matrimoniali sibi cadunt infernum per continuas rixas &c.

Ob. 4. S. Paulus Coloss. 2. reprobat omnes *idolo devotos*, seu cultus DEI arbitrarios, ab hominibus inventos, nec à DEO præceptos & institutos: sed tales sunt vota Religiosa, mortificationes corporis, & peregrinationes: ergo. R. S. Paulus tantum reprobat cultus inanes & vanos, uti superstitiones Philosophorum, abstinentias Judæorum à certis cibis, quasi hi essent immundi ex natura sua, & observationes Legis Mosaicæ, tum jam abrogatæ, & à quibusdam adhuc retentæ; minimè autem reprobat cultus ex natura sua Divinos, & utiles, quos tamen DEUS non precipit, suadet tamen, vel sibi gratos esse declarat. Hos pro arbitratu & devotione sua quilibet potest assumere ad obtinendam majorem perfectionem.

§. III.

De necessitate bonorum operum.

76. Sciendum 2. Ingens inter Sectarios ipsos de necessitate bonorum operum bellum jam pridem exortum esse, dum alij dicebant, bona opera ad salutem

salutem necessaria non esse, sed esse arbitraria, uti Wigandus cum Socijs; alij plùs aucti ea non tantùm necessaria non esse, sed etiam noxia ad salutem & perniciosa contendebant, uti Theologi Ducales Saxoniz in Altenburgenfì Colloquio cum Ambrosio; & Illyrico Centuriatorum præcipuo; alij verò illa ad salutem omnino necessaria asserabant, uti Theologi Electorales, Lipsienses nempe & alij. Quid Lutherus sentit &c. non facile divinaveris, quia variè, ut solebat, locutus est. *Rigidi Lutherani*, seu qui pressius sequuntur Lutheri placita, putant, Lutherum negasse necessitatem bonum operum; quod satis verisimile est ex his & similibus textibus. *Caveamus à peccatis, sed multò magis à legibus & operibus bonis, tantùm attendamus DEI promissionem & fidem.* in serm. de Missa. *Qui operibus onerati sunt, sicut conchilibus onustos videmus Jacobi peregrinos, ij non poterunt penetrare per angustam cæli viam.* in serm. sic DEUS dilexit mundum. *Bona opera non faciunt bonum virum, nec malum mala.* l. de libert. Christ. *Vides, quàm dives sit Christianus homo, vel baptizatus, ut etiam volens non possit perdere salutem suam quantiscunque peccatis, nisi nolit credere; nulla enim peccata possunt eum damnare, nisi sola incredulitas.* l. de Captiv. Babyl. cap. de Baptismo. Vid. Tann. Anatom. p. 2. demonstr. 8. An non hoc est conspirare cum Eunomianis, antiquis hæreticis, pridem ab Ecclesia damnatis? de quorum auctore Eunomio S. Augustinus l. de hæres. ad Quod vult DEUM c. 54. ita scribit: *Fertur etiam*

bonis operibus usque ad eò inimicus, ut asseveraret, quod nihil cuique obisset quorumlibet perpetratio ac perseverantia peccatorum, si hujus, qua ab illo docebatur, fidei particeps esset. Simile refertur etiam de Simonianis, quorum auctor fuit Simon Magus.

Sc. 2. Aliquos ex Lutheranis teste Gerardo in Locis Theol. de bonis operibus §. 46. dicere, bona opera esse quidem necessaria ad salutem, non verò ad justificationem: alios autem, ea esse necessaria ad salutem etiam ut causam sine qua non, vel ut instrumentum. Ipse tamen §. 47. putat, non esse dicendum, quòd necessaria sint ad salutem, quia Apostolus Rom. 3. 4. Gal. 2. Eph. 2. dicit, nos justificari & salvari gratis, fide, sine operibus, gratiâ perfædem, & hoc non ex nobis, non ex operibus, ne quis gloriatur: ubi salutem & justitiam conjungit. Nihilominus & ipse Gerardus tit. cit. docet, bona opera esse necessaria, licet non ad obtinendam justitiam & salutem, tamen ratione mandati & voluntatis Divinæ, ratione debiti, atque ordinis divinitus instituti: ita ut nemo possit justificari & salvari sine bonis operibus, quamquam bona opera non concurrant ad obtinendam justitiam & salutem per modum meriti, vel medij, vel causæ, aut dispositionis, sed sint præcisè fructus & signum veræ fidei, ac eatenus solùm necessaria, quatenus DEUS vult & jubet, fieri bona opera, adeò ut, ubi non sunt bona opera, ibi neque sit, neque esse possit, fides vera, per quam solam debet apprehendi justitia & obtineri salus. Gerardum sequuntur passim Lutherani, & idem

idem videtur dicere Augustana Confessio art 6. Adeoque dicunt, bona opera esse necessaria ut signa fidei, ut effectum gratiae; ratione praecepti, non medij aut meriti; ratione praesentiae, non efficientiae &c.

78. Sc. 3. Nobis hic litem esse pro necessitate bonorum operum ad salutem; nam quod sunt necessaria ad obtinendam *justitiam*, seu in ipso actu justificationis impij, infra docebimus de justificatione. Sufficit autem hoc loco demonstrare, quod bona opera sint absolute necessaria adultis ad salutem, sive dein per modum meriti (de quo videbimus §. sequente) sive per modum signi verae fidei, ratione praesentiae tantum, & praecepti ac ordinis Divini &c. quod parum interest, & magis ad modum loquendi, quam ad doctrinae substantiam pertinere videtur.

Tria adhuc noto 1. me non capere, quomodo opera bona possint dici necessaria, ut vult Gerardus, non tamen ad salutem, nec ad justificationem. Ad quid ergo sunt necessaria? necessitas necessario refertur ad aliquid, & quidquid necessarium est, ad aliquid necessarium esse necesse est: sicut quod utile est, ad aliquid utile esse necesse est, seu ad finem aliquem. 2. Illud non posse esse necessarium, etiam ratione ordinis Divini & praecepti tantum, quod est impossibile: sed opera bona, utpote praecepta à Deo, quae observari nunquam possunt perfecte juxta Lutheranos, sunt impossibilia: ergo; quomodo enim sit opus bonum, quod ratione imperfectionis suae semper admixtae coram Deo est peccatum mortale? Si igitur

R. P. Pichler Theol. Polemica.

tur consequenter vellent loqui Lutherani ad sua principia, omnes negare deberent, bona opera esse necessaria. Quod tamen plerique hoc tempore & loco non faciunt. 3. Lutheranos asserere, quod *Lex* differat ab *Evangelio* per hoc, quod promissiones Legis sint conditionatae, & salutem proponant sub conditione legis implendae: Evangelij vero sint gratuita, & sine conditione, nisi solius fidei, ut ab operibus contradistinctae, salutem offerant, quia Christus pro nobis implevit legem: ergo iterum negare deberent necessitatem operum ad salutem omnes, si consequenter docerent. Contra quos proinde

Dicendum. Pona opera sunt necessaria ad salutem. 79. Pro. 1. Illud est necessarium ad salutem, sine quo salus obtineri non potest (abstrahendo à modo, quo necessarium est) sed sine bonis operibus non potest obtineri salus: ergo. Ma. est evidens ex notione terminorum. Min. habetur clarè in Scripturis, & SS. Patribus. *Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in Regnum caelorum, sed qui facit voluntatem Patris mei &c.* Mat. 7. facere enim voluntatem DEI, est bene operari seu opera bona facere. *Discedite à me maledicti in ignem aeternum.* Mat. 25. *Quare? Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi potum &c.* ergo peccant, qui non faciunt opera pia. *Nisi poenitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* Luc. 13. ergo poenitentia, scilicet dolor de peccatis, consequenter aliquid opus bonum est neces-

LII

cel-

cessarium ad salutem. *Pœnitentia vobis necessaria est*; en aliquod opus necessarium! *ut facientes voluntatem DEI reportetis repromissionem*, Hebr. 10. v. 36. ecce necessitas ad salutem! *Cum metu & tremore vestram salutem operamini*. Philipp. 2. v. 12. ergo operando bene obtinenda est salus. *Si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis*. Rom. 8. v. 13. Sed mortificare carnem est opus bonum. Paucis: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*. Mat. 19. sed observate mandata Dei est operari bene. Et quid proderit, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat, nunquid poterit fides salvare eum? Jac. 2. v. 14. Ex quibus patet bona opera non minus esse necessaria ad salutem, quam sit fides; & quidem non tantum ratione presentia, sed etiam efficientia, ut confidenti palam fiet, præsertim dum jubemur operari salutem. Ex Patribus duos solum audiamus, S. Ambrosius & S. Augustinus. quorum ille in 4. ad Hebr. ait: *Magna quidem res est fides: sed sola fides non sufficit, operari per dilectionem fidem necessarium est, & conversari digne Deo. Non sufficit fides, sed debet addi & vita fidei condigna, opus est quippe omni, volenti cœlum possidere, fidem bonis operibus ornare.* Ille l. de fide & operibus c. 14. *Fam illud videamus, quod excutiendum est à cordibus Religiosis, ne mala securitate salutem suam perdant, si ad eam obrinendam sufficere solam fidem putaverint.*

Prob. 2. Si bona opera non sunt necessaria ad salutem, tunc perinde est

bona vel mala opera facere: sed non est perinde; quoniam *qui talia agunt, Regnum DEI non consequentur*. Gal. 5. v. 21. Qui vero non facit opera bona, opera mala seu peccata facere necesse est: vel enim observat mandata DEI, vel non? si observat, facit opera bona hoc ipso, diligendo DEUM & proximum, mortificando carnem &c. si non observat, peccat. Dein nemo ex Adversariis negat, intuitu malorum operum hominem damnari: cur ergo negent, hominem intuitu bonorum operum salvari?

Excipiunt 1. Bona opera esse quidem necessaria, sed non per modum meriti, medijs, causæ &c. sed tantum ratione ordinis & voluntatis Divinæ, & necessitate præcepti, nec ita, ut in eis possit poni aliqua fiducia, R. Modò sint necessaria ad salutem, ut sine ijs obrineretur salus ab adultis non possit, quomodo cunque dein vocetur hæc necessitas, medijs vel præcepti, meriti vel conditionis sine qua non, presentia vel causæ seu efficientia, de quo hic non litigo, præsertim cum articulus fidei non sit, salutis primum gradum, seu vitam æternam primam cadere sub meritum propriè dictum seu de condigno, fateamurque nos hominem gratis, sicut justificari, ita in aliquo sensu & salvari, licet augmentum gratiæ & gloriæ cum mereri propriè & de condigno asseramus, scilicet postquam iustitia & jus primum ad vitam æternam sine merito nostro in Baptismo, vel in Pœnitentia nobis datum est, quamquam non sine contritione in adultis & sine operibus bonis, Pœnitentiæ comiti-

mitibus. Caterum si bona opera sūt necessaria necessitate præcepti & voluntatis Divinæ (ut dicunt Lutherani, licet male, cum potius deberent dicere impossibilia, eo quod præcepta observari nequeant) hoc ipso erunt necessaria necessitate medijs; quia necessitate medijs tenemur observare mandata Dei. Mat. 19. facere voluntatem æterni Patris. Mat. 7. Deum & proximum diligere &c. Denique necessarium non est fiduciam ponere in bonis operibus; quando autem & quomodo possimus, dicemus §. sequente.

Excipiunt 2. Promissiones Evangelij sunt gratuite: ergo non sunt conditionata: ergo bona opera ne quidem *ut conditio sine qua non* necessaria sunt ad salutem. R. N. C. nam esse gratuitum & esse conditionatum sibi non opponuntur. Ipsa conditio, scilicet fidei, pœnitentiæ, & aliorum operum, sine quibus obtineri salus non potest, Deo ita ordinante, est gratuita, hoc est, gratis à Deo posita; & ideo, quamvis promissiones Evangelij sint conditionata, tamen rectè vocantur etiam gratuita.

§. IV.

De Merito bonorum operum.

81. Sciendum 1. Meritum supernaturale, de quo hic sermo, sic posse defini: *est obsequium Deo factum, ex se potens movere ad retributionem præmij supernaturalis.* Est duplex, aliud vocatur *de condigno*, vel meritum simpliciter, aut meritum ex justitiâ, meritum propriè dictum. Aliud *de congruo*, vel meritum secundum quid, nixum liberalitate, aut impropriè dictum. Itaque *meritum de condigno* est opus, quod ex intrinseco suo valore & dignitate potest æquare æstimationem præmij, illudque exigit ex debito justitiæ. *Meritum de congruo* est opus, quod suo valore non adæquat æstimationem præmij, habet tamen congruitatem, ut deceat ei conferri præmium, quamvis non sine liberalitate præmiantis. Præter hæc merita potest considerari tertium *de vi-*

gore justitiæ, quod scilicet exigit præmium independenter ab omni gratiâ & liberali acceptatione præmiantis, cujusmodi tamen gratiâ & liberali promissione aut acceptatione nititur meritum de condigno.

Sc. 2. Ad meritum de condigno requiri varias condiciones. 1. Ex parte operis, ut sit actus liber, moraliter honestus, ita ut ex nullo capite vitietur, & supernaturalis. 2. Ex parte personæ merentis, ut sit in statu gratiæ, & nondum extra statum viæ. 3. Ex parte Dei, ut intervenierit aliqua promissio Divina, pactum, vel revelatio de conferendo præmio; licet enim opera hominis justî, seu in gratiâ constituti, ex intrinseco valore habeant proportionem & æqualitatem cum præmio, illudque connaturaliter exigant independenter ab omni promissione Divi-

na, si tamen ista promissio, pactum, vel revelatio non adsit, non determinatè & necessariò connectuntur cum præmio, eò quòd Deus tanquam supremus Dominus opera hominum exigere possit mille titulis alijs. Ut ergo nascatur debitum ex parte Dei, & opera nostra determinatè connectantur cum præmio, requiritur gratuita Dei promissio & acceptatio. Et hinc redditur ratio, cur animæ in Purgatorio per suos actus bonos nihil mereantur, & cur Christus sit Redemptor hominum, non dæmonum; cum ejus opera de se essent condigna etiam ad redimendos Angelos.

§2. Sc. 3. Catholicos docere 1. opera bona hominis justificati (seu in gratia sanctificante constituti) esse verè merita, eumque bonis operibus verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, & gloriæ augmentum. Et hoc definitum est in Concilio Tridentino. 2. Eundem hæc mereri de condigno, quamvis in voce dissenserint olim pauci quidam, adeoque ejus merita esse merita justitiæ: quale autem hoc sit genus justitiæ, an distributiæ, vel commutativæ, an providentialis tantum, parum refert. 3. Neminem posse mereri gratiam ætternam, nec de condigno, quia ad omne meritum prærequiritur auxilium gratiæ, consequenter aliqua gratia prima debet esse, quæ antecedit omne meritum. 4. Gratiam habitualem seu justificantem posse hominem mereri de congruo per sua opera bona, præsertim per contritionem, per hæc enim pro-

ximè disponuntur peccatores ad obtinendam justitiam, per alia verò opera tantum remotè; nec plus ad meritum de congruo requiritur, quam ut retributio sit prudens & DEUM decens: Si autem præcessit actus supernaturaliter bonus, retributio est decens, & defacto etiam promissa contritioni &c. 5. Eandem gratiam habitualem primò justificantem non cadere sub merito de condigno. 6. Justum non posse mereri de condigno auxilium perseverantiæ in bono, posse tamen de congruo, cum totus valor meritorum de condigno adæquetur per augmentum gratiæ habituales & gloriæ. 7. Utrum peccator per contritionem, per quam de congruo meretur primum gradum gratiæ sanctificantis, eumque in eodem instanti acquirit, mereatur de condigno vel tantum de congruo primum gradum gloriæ, seu vitam æternam simpliciter, certum apud ipsos non est, licet probabilius sit, quòd tantum de congruo.

§3. Sc. 4. Sectarijs nostris merita bonorum operum prorsus exosa esse; & ideo bonis operibus absolute negant omnem merendi vim, etiam de congruo, præsertim circa negotium justificationis & salutis obtinendæ, ubi Gerardus tit. de Justif. §. 159. etiam fidei, per quam tamen solam justificari & salvati dicit peccatorem, negat omne meritum, clarè contra S. Augustinum, qui ep. 105. ait: *Neque ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides illam impetrat: neque enim nullum est meritum fidei.* Concedunt tamen 1. bona opera esse quidem meritoria, at non vitæ æternæ, aut justificationis, sed tantum

tum premiorum temporalium aut spiritualium, & accidentalium in caelo; nam in premio substantiali omnes Sanctos dicunt esse æquales in caelo. 2. Non esse meritoria ex propria dignitate & intrinseco valore, sed *solum* ex misericordia, gratia, & indulgentia DEI, ac ratione fidei nostræ. Unde meritum de condigno penitus abominantur etiam in iustis, & mercedem *debiti*, solum admittentes mercedem *gratia*.

84. Sc. 5. Duplicem nobis esse cum modernis Lutheranis litem. 1. An bona opera sint aliquo modo meritoria ipsius vitæ æternæ? 2. An sint meritoria de condigno, ita ut DEUS teneatur ex iustitiâ debito pro bonis operibus dare premium vitæ æternæ? Intellege non ex iustitiâ rigore, ubi nulla intervenit gratia & gratuita promissio; nam Catholici fatentur, quod vitam æternam nullo modo mereri possit homo sine gratia DEI tum habituali; tum actuali præveniente & cooperante, item sine prævia facta promissione DEI gratuita. Quibus tamen non obstantibus docent, DEUM obligari ex aliquo iustitiâ debito dare premium vitæ æternæ ijs operibus, quibus id promissit, & quidem propter eorum dignitatem intrinsecam, quia sunt opera filiorum.

85. Dicendum 1. Homo peccator (scilicet in peccato mortali constitutus) per sua opera bona nihil meretur de condigno, adeoque ejus opera non sunt meritoria vitæ æternæ, nec remissionis peccatorum & gratiæ sanctificantis de condigno, licet de congruo meritoria esse rectè dicantur vel immediatè, ut contritio, vel mediatè, ut alia opera pia,

scilicet preces, eleemosynæ &c. Prima pars, quod non sint meritoria de condigno, probatur facile; quia ex terminis absurdum est, eum, qui propter peccatum est inimicus DEI & dignus æterno supplicio, de condigno mereri vitam æternam &c. Et utique *odio sunt DEO impius & impietas ejus*. Sap. 14. Altera pars, quod rectè dicatur meritoria de congruo, patet inde, quia ad meritum de congruo plus non requiritur, quam ut sit prudens & DEUM decens retributio: sed si actus est laudabilis in se & supernaturalis, cujusmodi etiam in peccatoribus dantur, per quos se debent disponere ad justificationem, est prudens & DEUM decens retributio: ergo. Adde, quod Scriptura S. dicat, bonis operibus placari Deum, uti Hebr. 3. *Beneficentia & communitio nolite oblivisci, talibus enim hostijs promeretur DEUS*. Unde S. August. ep. 105. *Nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat*. Et in Pl. 50. *Nunivita penitentiam egerunt, & certam misericordiam meruerunt*.

86. Dicendum 2. Homo iustus (scilicet in gratia constitutus) per sua opera bona meretur de condigno vitam æternam & augmentum gratiæ justificantis. Sed quia de primo potissima controversia est, an scilicet bona opera hominis iusti sint meritoria vitæ æternæ (abstrahendo, utrum primus gradus vitæ æternæ, vel tantum subsequentes cadant sub meritum de condigno, de quo Catholici adhuc litigant) ideo de hoc

Probatum assertio 1. ex Scriptura, ex qua textus innumeri adduci possent,

sent, ego tamen eos ad duplicem classem restringo. Ad primam classem revoco eos, qui vitam aeternam appellant & promittunt tanquam mercedem, debitum, coronam iustitiae, denarium ex conventionem & pacto &c. scilicet Mat. 5. *Merces vestra copiosa est in caelis.* 1. Cor. 3. *Unusquisque mercedem recipit secundum suum laborem.* Rom. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* 2. Tim. 4. *Proposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex.* Mat. 20. *Conventionem autem facta cum operariis ex denario diurno.* Si igitur Scriptura accipitur in sensu proprio, ut debet, manifeste infertur, meritum hominis iusti esse quoddam meritum iustitiae, consequenter de condigno. Ad secundam classem textuum pertinent illi, qui bonis operibus tribuunt intrinsicam dignitatem, & causalitatem ad vitam aeternam obtinendam. Uti Coloss. 1. *Ut ambuletis digne Deo per omnia placentes.* 2. Thessal. 1. *Ut digni habeamini in Regno DEI, pro quo etiam patimini.* Luc. 10. *Dignus est operarius mercede sua.* Mat. 25. *Venite Benedicti Patris mei, possidete paratum vobis Regnum &c. esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c.* Et v. 21. *Quia super pauca fuisi fidelis, supra multa te constituam. intra in gaudium Domini tui.* Jac. 1. *Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam repromisit DEUS diligentibus se.* Ergo opera hominis iusti sunt digna premio vitae aeternae, & illius causa,

quod indicant etiam particulae causales enim, quia, cum &c. sed utique non causa physica & efficiens: ergo moralis & meritoria. Adde, quod ipsa Scriptura meritum expresse tribuat operibus: *Misericordia faciet locum unicuique secundum meritum suorum operum.* Eccli. 16.

Confirmatur ex SS. PP. S. Cyprianus de Unit. Eccles. ait: *Iustitia opus est, ut promereri quis possit DEUM Iudicem, praeceptis eius & monitis obtemperandum est, ut accipiant merita nostra mercedem.* S. Chrysost. to. 5. l. 1. de Provid. *Nunquam profecto, cum iustus sit DEUS, tot sperneret, si ve malos impunitos ex vita migrare, si ve bonos hic innumeris incommodis & cruciatibus affici, si non utrisque variam in futuro saeculo mercedem pro meritis parasset.* S. August. l. de Nat. & grat. c. 2. *Non est iniustus DEUS, qui iustos fraudet mercede iustitiae.* Et ep. 105. cit. *Nullane sunt merita iustorum? sunt plane. Sed ut iusti fierent, merita non fuerunt.* Rursus ti. 67. in Joan. *Quia et si alius est alio iustior, alius alio sanctior: in domo Patris mei mansiones multae sunt. Nullus eorum alienabitur ab illa domo, ubi mansionem pro suo quisque accepturus est merito.* Item serm. 226. de Tempore. *Videte (barissimi, quantum sit eleemosyna meriti: Angelum meruit habere Operarium.* Loquitur de B. Tobia. Atque l. 50. homil. 14. hom. in 2. Tim. 4. *Bonum certamen certavi, opus est, cursum consummavi, opus est. fidem servavi, opus est, superest mihi corona iustitiae, merces est &c.*

In Psal. 100. *Non dicit donat, sed reddet. Quando donabat, misericors erat, quando reddet, Iudex eris &c.* In Psal. 83. *Quid tibi reddat, nisi quod debet? Unde tibi debet? debitorem ipse se fecit, non accipiendo, sed promittendo.* Serm. 16. de Verbis Apostoli: *Debitorem se fecit DEUS nobis, ut illi dicere possimus: redde, quod promissisti, quia fecimus, quod iussisti.* S. Bernardus l. de grat. & lib. arbit. *DEI promissum appellat Apostolus suum DEPOSITUM, promissum quidem ex misericordia, sed tamen ex iustitia persolvendum.* Omnis alii Patres Concilii Araus. II. Can. 18. clarè asserunt: *Debetur merces bonis operibus, si fiant, sed gratia DEI, qua non debetur, praecedit, ut fiant.* Unde rectè iterum S. August. dixit: *DEUS, cum coronat nostra merita, quid aliud coronat, quam sua dona?* Quia scilicet nostra merita fundantur in gratuita promissione DEI, tanquam in radice, & sine ipsius gratiae auxilio fieri non possunt.

Prob. 2. ex ratione. Ille inter homines censetur verè aliquid mereri & de condigno, qui facit aliquid opus, cui alter promissit primum sub conditione, si fiat tale opus (nec obstat, quod alter gratuito promiserit, & vires ad faciendum illud opus gratuito concesserit) ergo etiam homo iustus verè & de condigno aliquid meretur apud Deum, scilicet vitam aeternam, si praestet illa opera, quibus Deus promissit vitam aeternam sub ea conditione, si fiant; etiamsi ex gratia promiserit, & ipse suppeditet vires ad ea opera praestanda. Ant. declaratur exemplo.

Sit aliquod mancipium Regis, aut Rex ex mera gratia donat agrum, & omnia necessaria ad colendum agrum, ac insuper liberale pactum inerat promittens mancipio ingens primum, & omnem agri fructum, si strenuè laboraverit in colendo agro. Quo casu Rex primum & fructum promissum tenetur solvere suo mancipio non tantum ex fidelitate, sed etiam ex iustitia propter opus & laborem de se primum dignum; quamvis secluso gratuito dono & promissione liberali Rex ad nihil fuisset obligatus, & mancipium nihil sibi, sed omnia regi lucrari debuisset. Sic se habet res inter hominem & DEUM, qui ex liberalitate promissit homini vitam aeternam, si certa opera fecerit, & vires gratuito ei concedit ad ea facienda. *Si vis ad vitam ingredi, serva, man mandata.* Mat. 19. *Omnis, qui reliquerit domum &c. vitam aeternam possidebit.* ibid. Huc etiam pertinet parabola de quinque talentis Mat. 25. Itaque vita aeterna gignitur ex gratia tanquam patre, & ex merito tanquam matre.

Confirmatur 1. promissio, praesertim sub conditione alicujus operis faciendi, parit obligationem iustitiae; sed Deus vitam aeternam promissit 1. ad Titum, & quidem *diligentibus se.* Jac. 1. Confirmatur 2. Deus est remunerator iustus: ergo debet rectè factis mercedem tribuere & perperam factis poenam: ergo sicut peccata propter demeritum suum punit poena & morte aeterna, ita bonis operibus propter meritum suum competit vita aeterna.

Sol.

Soluntur Objectiones.

27. Ob. 1. In SS. Litteris vita aeterna adscribitur Misericordiae Divinae: & vocatur *gratia*, *Νάριμα* *eine Gnade*, Gal. 6. v. 23. ergo non debetur ex iustitia, & merito bonorum operum. Item: *Non in justificationibus nostris prosternimus preces nostras: sed in miserationibus tuis magnis*, Dan. 9. ergo nulla sunt nostra merita apud Deum, in quibus possemus confidere. *Non enim iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens*, Psal. 142.

R. Vita aeterna, quamvis illam mereri possimus, tamen recte tribuitur Misericordiae Divinae ex triplici capite, 1. Quia Deus ex mera misericordia promittit vitam aeternam certis operibus, 2. Quia primam gratiam tam actualem, quam habitualement dat nobis gratis, & sine merito nostro saltem de condigno, 3. Quia per suae gratiae auxilium gratuito dat nobis vires, ad bene & merito operandum necessaria. Unde vita aeterna ex his capitibus recte vocatur *gratia*, quia Deus ex gratia se constituit nostrum debitorem liberaliter promittendo, & ut ex iustitiae debito nobis solveret praemium, vires ad merendum praebendo. Textus ex Dan. citatus non dicit, quod in homine nulla sint merita, sed forte ad summum excuspi potest, ea non esse alleganda coram Deo, praesertim a peccatoribus (in quorum persona loquitur Daniel), quando Deo supplicamus: quod recte fit, praesertim cum etiam iusti ordinarie certi non sunt,

an habeant vera merita apud DEUM. Deinde non est ad rem, quia ibi non orabatur pro vita aeterna, sed pro liberatione ab afflictione temporali. Fate-mur enim: nos de condigno mereri non posse bona temporalia, opes, honores, sanitatem, vitam longevam, & alias ejusdem commoditates; quia hujusmodi non sunt promissa bonis operibus iustorum, bene autem vita aeterna. Alter textus sic intelligi potest, vel quod viribus naturae non iustificemur, vel quod non perfecte sumus mundi propter leves defectus & peccata venialia, vel quod facta comparatione ad perfectionem Divinam videatur esse immundum, quidquid in sua ratione mundum est.

Dices 1. Vita aeterna in Scripturis vocatur *hereditas*. Eph. 1. & 5. Coloss. 3. Atqui hereditas non debetur filijs ex merito, sed ex solo jure filiationis, vel adoptionis: ergo. R. Vita aeterna est omnino hereditas, quia nemini datur nisi filijs DEI, & quidem respectu parvulorum post Baptismum decedentium est pura hereditas: at respectu adultorum est quidem hereditas, at non pura, sed simul est merces: hereditas est, quia adulti, in gratia decedentes, sunt filij DEI adoptivi; merces est, quia fecerunt opera, quibus illa à DEO promissa & alligata est. DEUS enim hac conditione nos adoptavit in filios, ut observando ejus mandata (non aliter) obtineremus hereditatem, adeoque titulo meriti. Sic ipse Christus noluit

sui nominis exaltationem solo hereditatis titulo habere, utpote Filius DEI naturalis, sed eam etiam meritis suis obtinuit. Phil. 2. Hinc pariter & nobis utroque & hereditatis & meriti titulo obvenire vitam æternam insinuavit Paulus Cololl. 3. dicens: *Scientes, quod à Domino accipietis retributionem hereditatis.*

89. Dices 2. Datur quidem nobis à DEO aliqua retributio, sed non propter nostra opera, sed ex mera gratia. Unde dum vita æterna in Scripturis vocatur merces, non intelligenda est merces debiti, sed merces gratia. Siquidem Christus jubet: *Cum feceritis omnia, que precepta sunt vobis, dicite: servi inutiles sumus.* Luc. 17. R. Retributio, quæ fit ex promissione facta sub conditione onerosa certi operis præstandi, si fiat illud opus, fit ex iustitia, non ex mera gratia, ut notum est inter Juristas & Theologos. Unde est merces debiti, & proprie dicta, respondens merito proprie dicto. Dein qua fronte dicunt Lutherani, mercedem in Scripturis non accipi proprie? quo fundamento? merces autem proprie dicta est *stipendium ex promissione onerosa redditum pro labore condigno.* Quod ad textum attinet: tales non Christus vocat servos (utpote qui alibi dicit ad iustos, *non jam dicam vos servos, sed amicos.* Joan. 15.) sed tantum vult, ut nos ita de nobis sentiamus ex humilitate, tum quia nihil ex nostris viribus solis possumus præstare, tum quia etiam per opera ex gratia facta non sumus Deo proprie utiles, sed tantum nobis. Potuisset quidem

R. P. Fiebler Theol. Polemica,

Deus nobiscum agere sicut cum mancipiis, sed ex misericordia sicut nos fecit filios & cohæredes Christi, ita promisit bene operantibus etiam mercedem. Deinde ibi sermo est de eo, qui nihil facit ultra id, quàm quod debet ex pacto & præcepto; talis recipiet quidem debitam ex pacto mercedem, sed nullam gratiarum actionem, nullum honorarium, quod accepisset, si opera supererogatoria Domino grata præstitisset.

Dices 3. David ipse, quamquam conatus sit Legem totam observare, tamen à iudicijs Dei timuit, & coram Deo justificari non speravit; ait enim *Non intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Psal. 142. v. 2. R. actualis iustitia ordinariè habet admixta multa peccata venialia, propter quæ formidari potest strictum Dei iudicium: cum his tamen stat iustitia habitualis & amicitia cum Deo, qua dignificantur nostra bona opera ad meritum.

Ob. 2. Ut opus aliquod sit meritum, debet imprimis esse bonum & perfectum in se. 2. Non aliunde debitum. 3. Ex proprijs viribus perfectum. Sed nostra opera non sunt perfecta: imò propter imperfectiorem suam supplicio digna: sunt aliunde mille titulis Deo debita, nimirum creationis, redemptionis &c. & viribus gratia, non nostris facta: ergo. R. Ad 1. patet ex §. 1. hujus articuli, quòd dentur bona opera, & perfecta, quæ placeant Deo, & digna non sint supplicio. Ad 2. patet pariter ex §. 2. de operibus supererogatorijs, De n

M m m stiansi

etiamsi opera aliqua sint sub praecepto, tamen eatenus sunt nostra, quia in nostro libero arbitrio positum est, ea facere vel omittere. Est etiam, quod omnia nostra opera bona essent debita Deo mille titulis, si Deus vellet uti jure suo: defacto tamen illo non utitur, sed id quasi condonat, & in nos transcribit ex summa Bonitate, qua nos voluit Dominos actionum nostrarum, & se obligavit per liberam promissionem ad reddendam pro ijs mercedem, si ea facimus, quae ipse vel praecepit vel suavit. Non igitur aliunde sunt proximè debita DEO nostra opera, sed remotè tantum; quamvis enim omnia potuisset alio titulo exigere, non tamen defacto exigat, aut praecepit omnia, tamen defacto plurima non praecepit, & insuper ea, quae praecepit, non exigat gratis & sine proposita mercede. Ad 3. patet rursus ex dictis de libertate, quod opera bona partialiter sint à nostro libero arbitrio, partialitate influxus, ita ut opus bonum quodcumque sit totum Dei propter gratiam adjuvantem, sed non totaliter, & pariter totum sit nostrum, sed iterum non totaliter, quia Deus nobiscum & nos cum Deo operamur. Gratis autem requiritur, ut opus totaliter sit nostrum, totalitate influxus.

Ob. 3. Ut opus sit meritorium, requiritur, ut sit aliqua proportio & aequalitas inter opus & mercedem: sed inter opera nostra bona & vitam aeternam nulla est proportio & aequalitas, & idem est pro bonis operibus exigere vitam aeternam, ac *verumtamen* *einer* *vor* *ein*

Bayrische Rube ein Königreich prae-
tendiren wolte / ait M. Lomer in sei-
nem Aufgang p. 365. Non enim
sunt condigna passiones hujus temporis
ad futuram gloriam 2. Cor. 4. Et uti-
que finiti ad infinitum nulla est pro-
portio, nam opera nostra durant val-
de brevi tempore, retributio est aeterna
&c. 2. Requiritur, ut opus illud
asserat aliquam utilitatem & commo-
dum illi, cui praestatur; al' as enim nulla
ipsi deberur merces ex justitia.

R. ad 1. Quavis opera nostra, profus materialiter & secundum se spectata, non essent digna & aequalia mercedi supernaturali & aeternae, seclusa promissione Divina, & supernaturalitate operum; tamen defacto digna sunt, & sufficienter proportionata, ita ut *momentaneum hoc & leve tribulationis nostrae aeternum gloriae pondus operetur in nobis. 2. Cor. 4. cit.* Sicut enim opera Christi omnia, licet materialiter spectata, minime habuissent valorem infinitum, & proportionem, dignitatem intrinsecam, ac aequalitatem ad praemium infinitum, habuerunt tamen defacto, quia fuerunt dignificata à gratia infinita, scilicet Verbo Divino Humanitati unito, & fuerunt opera filij DEI naturalis: ita opera nostra, quia informantur quasi, & dignificantur per gratiam Divinam, per quam sumus filij Dei adoptivi & consortes Divinae Naturae, redduntur intrinsecè digna omnis praemij, quod ipsis promittitur; & sicut haec gratia facit nos coheredes vitae aeternae cum Christo, licet hac seclusa essemus irae filij & gehennae digni, ita nostra opera *facit*

facit digna vitæ æternæ, etiam si in specie sunt leviora v. g. haustus frigidae proximo datus propter Deum. Unde responsio colligitur ad rusticam M. Lomeri similitudinem. Quod præmium sit æternum, opus autem sit modico durans tempore, profus nihil obest sufficienti proportioni; akas enim nec opera Christi patientis habuissent dignitatem intrinsecam ad dignè satisfaciendum pro pænis æternis: neque delicta peccatorum essent dignæ pænis gehennæ, utpote valde breves, & exigua respectu tantorum cruciatuum. Sicut igitur has contemptus Legis Divinæ facit dignas pænis gehennæ, ita charitas Dei tum habitualis tum actualis opera bona facit digna gaudijs æternis. Adde, quod in Justitia distributiva non requiratur absoluta æqualitas inter meritum & præmium, sed tantum proportio quædam dignitatis: in Justitia commutativa verò promissio præmij sub conditione operis æqualitatem inducat, vel supponat. Ad 2. Negatur, quod opus debeat asserre aliquam utilitatem propriè dictam promittenti mercedem; quam enim utilitatem capit, qui cursoribus præmium proponit, ex obligatione solvendum victori? Utilitas impropriè dicta, scilicet gloria extrinseca, etiam in Deum redundat ex nostris operibus bonis.

32. Ob. 4. Quod Christus nobis abunde meruit, non possumus, nec debemus nos mereri: sed Christus abunde nobis meruit vitam æternam: ergo. Unde si opus est nostrò meritò, arguitur meritum Christi alicujus insufficientis.

R. P. Pioser Theol. Polemica,

entia, & Paulus malè dixit: *Non ex operibus iustitia, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.* Tit. 3. *Gratia estis salvati &c. non ex operibus, ne quis gloriatur.* Eph. 2. Ut igitur excludatur vana gloriatio, nihil meriti tribuendum est bonis operibus, sed omnia gratiæ Dei. R. D. Ma, non possumus mereri primò, principaliter, & eo modo, quo Christus id nobis promeruit. C. M. non possumus viribus dependenter à Christi merito nobis communicatis, & in ordine ad applicanda nobis merita Christi N. Ma. & sic distincta M. N. Conf. Nostra merita suntilla merita, per quæ nobis applicari voluit Deus merita Christi, & sic opera nostra sunt *applicatio meritoria*, non prima & principalia vitæ æternæ merita; quæ id ipsam meremur nobis in particulari tribui, quod Christus tanquam causa universalis meritis est omnibus. Neque id arguit insufficientiam meritorum Christi, sed potius efficaciam eorum commendat, quia sic non tantum promeruit nobis vitam æternam, sed etiam modum nobiliforem, quo nobis applicentur ejus merita, impetravit, scilicet vim merendi, & nobis applicandi non quomodocunque, sed per merita. Sicut gloriosum est viti, si ejus palmites floreat & fructum ferant, quia omnem succum & fertilitatem accipiunt à vite, ita & Christo gloriosa est nostra fertilitas & vis merendi, quam totam ejus meritis adscribimus. Apostolus loquitur de operibus vel Legis Mosaicæ vel Naturæ, sine fide in Christum & DEI gratia factis, quæ utique non

Mmm 2 non

non sunt meritoria vite aeternae. Bene tamen illa, quae in & ex gratia DEI fiunt, & quae excludunt vanam gloriationem; nam qui gloriatur intuitu operum ex gratia DEI factorum, non vanè & in suis operibus, sed gloriatur in Domino, quod licet.

93. Ob. 5. ex Patribus. S. August. in Pfal. 70. conc. 2. dicit: *tua, peccata sunt: merita, DEI sunt. Supplicium tibi debetur: & cum premium venerit, sua dona coronabit: non merita tua.* S. Bernhardus ser. 1. de Annunt. *Neque talia sunt hominum merita, ut propter ea vita aeterna debeatur ex jure, aut DEUS injuriam aliquam faceret, nisi eam donaret.* Dein Patres & Theologi communiter dicunt, DEUM premiari *supra condignum*: ergo nostra opera non sunt digna premio vite aeternae. R. Quid S. Augustinus & S. Bernardus sentiant de meritis bonorum operum, patet ex nostra probationis primae confirmatione; In textibus allatis, & in alijs, in quibus hi aut alij Patres videntur damnare merita, loquuntur de meritis naturae, & operibus, quae nec à gratia, nec à promissione Divina dependent, ut ipsimet se declarant in contextu. Dicunt ergo tantum, vitam aeternam non deberi meritis ex jure *absolute*, quasi non praesupponerent gratiam & liberam promissionem DEI. 2. Quod merita nostra non tam sint ex nobis, quam ex DEI misericordia principaliter. 3. Quod ex humilitate, & propter incertitudinem propriae justitiae, prudenter ponamus fiduciam nostram in misericordia DEI, non in nostris meritis. Dum dicitur DEUS premiari su-

pra condignum, sensus est, quod magis praemietur, quam opera nostra, materialiter & secundum se spectata, & exclusâ gratiâ & promissione ac decreto DEI libero, mereantur. Dein opera nostra tamen possunt esse meritoria alijs premijs de condigno, licet DEUS ex mera liberalitate huic premio aliquid superaddat.

Quaes adhuc 1. An possit collocari fiducia (seu spes firma) in meritis justorum, & bonis operibus? R. 1. posse id fieri absolute, si quis habeat satis compertum, in se reperiri merita. Ratio est, quia fiducia de obtinenda salute nascitur partim ex fide, qua cognoscimus, DEUM vitam aeternam promississe bonis operibus tanquam conditioni adimplendae, partim ex notitia, quam habemus de hac conditione bonorum operum à nobis impleta. Quò firmior igitur erit fides, & major haec notitia, eò firmior & major erit fiducia tum in misericordia DEI, quae est causa principalis & efficiens salutis; tum in meritis, quae sunt causa meritoria & secundaria salutis. Sic Paulus confidebat, dum dixit: *Bonum certamen certavi &c. in reliquo reposita est mihi corona justitiae.* 2. Tim. 4. R. tamen 2. consultum & tutissimum communiter esse, fiduciam omnem in sola DEI misericordia & Christi meritis ponere. Ratio est, quia ordinariè ignorat homo, utrum justus sit, & consequenter an habeat vera merita. Si igitur non haberet, rectè non confidit in ipsis: si haberet vera & propria merita, nihil perdit, si illa ex humilitate non intueatur: nec ea DEUS propterea minus remunerabitur.

bitur, utpote iustus Judex. Et hinc Ecclesia orat in Canone Missæ: *Intra quorum nos consortium non asfirmator meriti, sed venia, quesumus, largitor admitte.*

95. *Quæres 2. An licitum sit intuitu mercedis operari? R. affirmativè. Decet id Christus, dum dixit: Quærite primum Regnum DEI. Mat 6. docet David suo exemplo: inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem. Psal 118. confirmat S. Aug. in Pl. 120. Quando facis bonum opus, propter vitam æternam fac. Confirmat praxis fidelium, & denique ipsa ratio; quia vita æterna est finis, nostra fidei & bonis operibus promissus: sed utique licet media referre ad finem, & intuitu finis operari. Improbandum tamen est servilis, merce-*

narius, & sordidus operandi modus illorum, qui solius mercedis intuitu operantur, ac ita, ut si merces nulla proponeretur, DEO nollent servire. Itaque principaliter agendum est bene propter DEUM, secundariò etiam potest intendi nostra Beatitudo siue vitio.

Atque hæc, quæ de merito bonorum operum disputata sunt, bene intelligere & notare oportet, quia Sectarij nostri vix aliud magis averfantur, & nobis sapius obtrudunt, quam meritum bonorum operum, quod ipsi penitus negant, tam id, quod de congruo, quam alterum, quod de condigno appellamus. Ut scilicet locum habere possit præcipuus ipsorum fidei articulus de justificatione per solam fidem, ad quem nunc tandem delati sumus.

ARTICULUS VI.

De Justificatione peccatoris.

SUMMARIUM.

96. *Quid sit Justificatio peccatoris, & quæ illius cause: solam de causa formali & dispositiva seu instrumentali Justificationis licet est.*
97. *Juxta Sellarios Justificatio formalis nihil est aliud quam remissio peccatorum, & imputatio Justitiæ Christi extrinsecæ.*
98. *Juxta Catholicos vero est qualitatis supernaturalis infusio, quam qualitatem per modum habitus permanentem in anima vocant*
- Gratiam Habitualement, Sanctificantem &c.
99. *Peccator non justificatur formaliter per hoc, quod ipsi extrinsecè imputetur Justitia Christi, & sic peccata remittantur vel potius tegantur, sed per Justitiam propriam ipsi infusam à Deo, & ei intrinsicam.*
100. *Hæc Justitia formaliter justificans est qualitas permanens seu gratia sanctificans.*

101. Iterum tamen amittitur per peccatum mortale.
102. Nihil ex voce justificationis probatur contra justitiam homini intrinsicam.
103. 104. Nihil ex Scripturae textibus.
105. Neque ex paritate peccati Originalis, tantum extrinsecè, ut Adversarii putant, nobis imputati.
106. Neque ex eo, quod justitia nostra vocentur pannus menstruatus.
107. Neque ex paritate cum adoptione humana in filium, qua non fit per qualitatem physicam, adoptato intrinsicam.
108. Causaliter tamen & meritorie justitia nostra est à justitia & meritis Christi: quo sensu dici potest, nobis imputari justitiam Christi.
109. Fusti in justitia possunt crescere, & sanctiores effici.
110. Omnes Lutherani & Calvinista dicunt, hominem justificari per solam fidem, quod tamen non eodem modo explicant.
111. Non quidem per fidem dogmaticam, aut miraculorum, sed per fidem fiducialem specialem, non generalem tantum.
112. Catholici requirunt fidem dogmaticam, tanquam dispositionem, non tamen solam.
113. Siquidem falsum est, fidem solam sufficere ad obtinendam justitiam, seu fidem solam justificare; sive per modum dispositionis, sive per modum instrumenti, quo apprehenditur justitia &c.
114. Quid Adversarii impie & impetose excipiant contra epistolam S. Jacobi.
115. Neque fides, ad Justificationem necessaria, est illa fides specialis & fiducialis, qualem Adversarii adstruunt.
116. 117. Quomodo intelligenda Scriptura, quando videtur Justificationem tribuere soli fidei.
118. Quomodo SS. Patres.
119. Quis sit Wolf. Sägerus, Montgallus, & Horallektor.
120. Quid sit certitudo fidei, & certitudo evidentie.
121. 122. Nullus debet aut potest esse certus certitudine fidei de sua justitia, ut sibi fingunt tam Calvinista, quam Lutherani.
123. Neque de sua salute, seclusa revelatione speciali & singulari, qualis ordinariè nemini datur.
124. De utraq; tamen potest haberi certitudo conjecturalis, imò & moralis.
125. Quid Adversarii opponant.

96. **P**er Justificationem peccatoris simpliciter acceptam intelligitur transitus de statu peccati ad statum gratie; adeoque justificari nihil est aliud, quam ex injusto seu peccatore fieri justum, sicut calefieri est ex frigido fieri calidum; aut ex minus calido fieri magis calidum: quare etiam ille dicitur justifi-

cari, qui ex justo fit magis justus. Maxime hic lis est de Justificatione prima; qua quis ex injusto fit justus: cujus plures & varie sunt cause. 1. Causa efficiens est misericors DEUS. 2. Moralit seu meritoria est Christus. 3. Instrumentalis est Baptismus, Penitentia, & per accidens etiam cetera Sacramen-

na. Juxta Sectarios Sacramenta sunt quidem causa instrumentalis, sed solum ex parte DEI offerentis gratiam, ex parte hominis autem instrumentum, apprehendens gratiam, est sola fides. 4. *Materialis* est anima hominis, justitiam in se recipiens. 5. *Formalis* est gratia sanctificans, seu qualitas supernaturalis animæ inherens: juxta Sectarios verò causa formalis, per quam peccator formaliter fit justus, est justitia Christi per fidem solum apprehensa, seu propter fidem in Christum imputata, adeoque non est forma animæ inherens & intrinseca, sed extrinseca. 6. *Causa finalis* est gloria DEI & Christi, ac nostra salus. 7. Denique causa *dispositiva* juxta Catholicos, quam etiam meritariam de congruo dicere possumus, in homine adulto sunt actus variarum virtutum, scilicet fidei, timoris Domini, spei, contritionis, charitatis &c. Adeoque non sola fides, sed & alia virtutes ac opera bona sunt dispositiones requisitæ ad justificationem.

Ex quibus patet, solum circa causam formalem & instrumentalem ex parte hominis, vel dispositivam, si ita vocare placet, cum Sectarijs controversiam esse, præcipuam quidem de sola fide justificante, quam aliqui ex ipsis, licet malè, vocant causam formalem justificationis, alij autem & communius vocant medium vel instrumentum, quo solo apprehenditur justitia Christi, seu justificatur peccator per imputatam sibi gratiam & justitiam Christi. Unde 1. disputabimus de causa formali justificationis, an scilicet homo formaliter fiat justus per justitiam sibi inherentem. 2. An fides sola justificet, sive in ratione cause instrumentalis, sive dispositionis, sive applicationis, prout vocare placuerit; & in actu justificationis nihil aliud influat ac requiratur, nisi sola fides. 3. Denum subjungemus aliquid de certitudine, quam quis habere possit de obtenta justitia, & obtinenda salute.

§. I.

An homo formaliter justificetur per justitiam inherentem, que dicitur gratia sanctificans.

97. **S**ciendum 1. Litem cum Sectarijs esse 1. An justificatio nihil sit aliud, quam remissio peccatorum? 2. Si sit aliquid aliud, quid illud? an sit forma seu qualitas nobis inherens & intrinseca, an verò sit justitia à Christo parta, & nobis tantum extrinsecè imputata. 3. An justitia semel accepta amitti non possit? Nam juxta Sectarios justificatio formalis nihil est aliud quam remissio peccatorum, & imputatio justitiæ Christi extrinseca; quæ imputatio & remissio peccatorum vel realiter idem sunt, vel separari ab invicem nequeunt. Ita Gerardus de Justificat. §. 198. Cæterum non conveniunt more suo Lutheri.

therani in explicanda Justificatione, & Salmeron jam suo tempore restatur fuisse 22. discrepantes eorum sententias to. 15. Comm. p. 25. Calvinista insuper negant, hominem semel justificatum posse iterum perdere justificationem.

98. Sc. 2. Catholicos econtra docere, hominem formaliter justificari per formam inhaerentem, quæ est qualitas supernaturalis à DEO infusa, per quam homo fit formaliter justus, amicus, imò filius adoptivus DEI, estque jus & radix æternæ gloriæ, impossibilis cum peccato mortali; adeoque per eam, dum acquiritur, remittuntur omnia peccata mortalia, quando verò justus iterum peccat mortaliter, eam iterum amittit. Vocatur hoc excellentissimum DEI donum communiter *gratia sanctificans, gratia habitualis, gratia justificans, sanctitas, justitia* &c. aut etiam *participatio Divina natura*, hoc est, per hoc donum participatur gradus quidam intellectualitatis Divinæ, vi cujus homo possit intuitivè videre & cognoscere essentiam Divinam, quod soli Deo connaturale est; nam ens supræinè intelligibile in seipso attingere cognoscendo est dignitas ordinis Divini.

99. Dicendum 1. Formalis Justificatio peccatoris non consistit in mera remissione peccatorum extrinseca, aut in extrinseca imputatione justitiæ alienæ, scilicet Christi, sed in justitiâ positiva, intrinseca, & cujus propria, quæ in ipso justificationis actu infunditur à Deo. Hanc doctrinam his terminis docet Concilium Tridentinum: *U-nica formalis causa justificationis est*

justitia Dei, non qua ipse justus est, sed qua nos justos facit, qua videlicet ab eo donati renovamur Spiritu mentis nostræ, & non modo reputamur, sed verè justî nominamur & sumus, justitiam in nobis recipientes, unusquisque suam &c. secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem &c. Unde in ipsa justificatione peccatorum hæc omnia simul infusa accipitur homo per Jesum Christum, cui inscribitur, fidem, spem, & charitatem &c. Sess. 6. c. 7.

Prob. 1. ex Scriptura, quæ 1. Cor. 6. dicit: *Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis*: ergo in justificatione continetur & purgatio & sanctificatio: sanctificatio verò est forma positiva, scilicet gratia Dei infusa: quæ simul delet peccatum & animam ornat justitiâ, sicut lux pellit tenebras simul & illuminat positivè. 2. *Convivificavit vos Christo, donans vobis omnia delicta, delens, quod adversus vos erat, chirographum decreti.* Coloss. 2. Vivificatio pertinet ad interiorem renovationem, seu sanctitatem acceptam, donatio delictorum ad remissionem peccati, & delictio chirographi denotat omnimodam ejus extinctionem: ergo justificatio non est mera remissio, aut non imputatio peccati, sed etiam plena extinctio, & justitiæ seu vitæ novæ infusio. 3. Sponsa in Canticis, per quam etiam juxta Adversarios intelligitur Ecclesia, vel anima fidelis, dicitur pulchra, utique pulchritudine positiva & sibi propria, non pulchritudine Sponsi tantum sibi imputata extrinsecè; quis enim credat, Sponsam cele-

coelestem adamasse sponfam in se turpem, & solum extrinsecus ornatam pretiosa aliqua veste viri? 4. Sicut per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita & per unius obedientiam iusti constituentur multi. Rom. 5. v. 19. atqui per inobedientiam Adami constituti sumus iniusti, iniustitia vera, reali, propria, non imputata tantum: ergo per obedientiam seu merita Christi *constituimur* (notetur hoc verbum) *iusti* iustitia vera reali, propria, & intrinseca. Et utique illud Christus iterum restituit, quod perdidimus in Adamo: atqui iustitia originalis, quam perdidimus in Adamo per peccatum, non fuit extrinseca tantum & imputata, sed realis & intrinseca, ut nemo negat: ergo. 5. *Qui habet spem in eo, sanctificat se, sicut & ipse sanctus est.* 1. Jo. 3. atqui Christus fuit, & est iustus iustitia positiva, intrinseca, & non merè imputata: ergo. Huc pertinent omnes illi textus Scripture, in quibus iustitia nostra vocatur *filiatio Dei, participatio natura Divina, diffusio in cordibus nostris, pignus hereditatis, stola prima, annulus, vestis nuptialis, renovatio mentis, regeneratio* &c.

Prob. 2. ex ratione 1. Sicut calefactio non potest intelligi, nisi depulso frigore aliquis acquiratur calor; ita intelligi nequit Justificatio, nisi præter remissionem peccati acquiratur aliqua iustitia, realiter & physice recepta in homine. 2. Sola remissio peccatorum tantum facit, ut homo non sit peccator, & non obligatus ad penam; non tamen facit, ut homo sit

R. P. Pichler Theol. Polemicus.

iustus, amicus Dei, filius Dei adoptivus, habens jus ad æternam gloriam, & visionem Dei intuitivam, quæ omnia conferuntur ei, qui justificatur: ergo in justificatione non tantum remittuntur peccata, sed etiam confertur iustitia positiva & intrinseca inbarens. 3. Iustus amatur à Deo amore amicitiae, & in ordine ad eum admittendum ad visionem & fruitionem DEI supernaturalem: ergo in iusto debet aliquid dari, quod sit proportionatum & dignum tali amore, scilicet iustitia & pulchritudo, per quam homo sit *consors Divinae naturæ.* 2. Petri 1. Nec obstat, quod Deus nos amet prius, quam infundat nobis hanc pulchritudinem animæ; nam prius solum nos amat amore *benevolentiae & misericordiae*, non amore *amicitiæ.* 4. Decet, ut in homine ad statum supernaturalem elevato detur aliqua forma, quæ sit principium & radix intrinseca eorum actuum, quibus pertingere debet ad suum finem supernaturalem, scilicet iustitia & forma positiva; sicut in ordine ad actus, quibus consequitur suum finem naturalem, habet formam, scilicet animam, quæ sit principium & radix illorum actuum.

Prob. 3. ex absurda sequela. Si verum est, quod Lutherani sint proprie & verè iusti (& non putatitè tantum & imaginariè) per iustitiam Christi sibi præcisè imputatam, ut contendunt; tunc sequitur, quod Christus dici potuerit & fuerit *verè ac proprie* peccator, iniustus, servus diaboli, & quidem omnium maximus; quia sicut iustitia Christi nobis imputatur, ita &

N n n

Chri-

Christo fuit imputata injustitia nostra, & peccata omnium hominum. Sequela est horribilis & extremè blasphemia. Eam tamen admittit Lutherus, admittere debent Lomerus p. 435. *selnes Ausgangs* / & Gerardus, qui de Justif. §. 207. ita argumentatur. *Deus Christus pro nobis fecit peccatum, ut nos efficeremur justitia Dei in illo.* 2. Cor. 5. Ergo sicut Christus per imputationem nostrorum peccatorum factus est peccator, hoc est, insignis peccator, sic nos efficimur justitia Dei, hoc est, insigniter justus coram Deo per imputationem justitia Christi. Et admittere debent omnes, qui consequenter docent, & contendunt, hominem *verè, propriè* (non imaginariè ac tropicè tantum) esse justum per justitiam Christi sibi imputatam. Nisi igitur velint esse blasphemi, debent dicere nobiscum, quòd Christus dicatur *peccatum & maledictum* (vel peccator) *impropriè tantum & tropicè*, quatenus nimirum sponte in se suscepit debitum satisfaciendi pro nostris peccatis. Ex quo sequitur (si tenet paritas & argumentum Gerardi) quòd Lutherani non sint propriè & verè justus, sed tantum tropicè & imaginariè propter justitiam Christi sibi imputatam, & propter relicta (quia recta solùm) peccata potius peccatores dici debeant; sicut Christus non potest dici verè peccator, sed potius justus, propter nostra sibi imputata peccata.

200. Dicendum 2. Justitia formaliter justificans hominem est permanens, habitualis, seu qualitas per modum habitus inhaerens: quæ communiter id-

circo appellatur gratia habitualis. Probatur 1. Scriptura dicit, *Spiritum S. habitare in nobis.* Rom. 8. v. 11. 1. Cor. 3. *mansionem facere.* Jo. 14. sed hoc dicit *permanere donum aliquod Spiritus S. in nobis;* nam ipse Spiritus S. quoad substantiam est ubique. Item justitia nostra comparatur *vesti nuptiali.* Mat. 22. *stola primæ,* & *annulo.* Luc. 15. quæ indicant aliquam inhaerentiam & permanentiam. 2. Parvuli post Baptismum vocantur & sunt justus, utique non justitiâ actuali, quæ consistit in operibus bonis, quæ actu fiunt: ergo habituali. 3. Fideles sunt justus, non solùm cum bene operantur, sed etiam cum dormiunt, aut nihil agunt. 4. Quia debet in homine justo dari aliquod principium supernaturale, ut connaturaliter possit elicere actus supernaturales.

Dicendum 3. Justitia semel acquisita iterum amittitur per peccatum mortale. Prob. 1. exemplo Adami, & dæmonum, qui fuerunt creati in justitia originali & gratia, eam tamen amiserunt per peccatum. 2. *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur.* Ezech. 18. 3. Potest ex fideli fieri infidelis: atqui fidelis utique amittit justitiam; alias non perderet salutem & gloriam; *quos enim justificavit Deus, hos, & glorificavit.* Rom. 8. 4. Justus habent libertatem ad peccandum mortaliter: sed cum peccato mortali non potest consistere justitia; quia peccatum facit hominem inimicum Dei, dignum æternâ pœnâ &c. sicut justitia facit amicum Dei, & dignum gloriâ æternâ &c.

102 Ob. 1. Justificatio est vox forensis, & idem denotat, quod pronuntiare justum, absolvere &c. ergo non dicit justitiam infusam & intrinsecam iusto. R. Licet forte alicubi in Scripturis ita sumatur, tamen in negotio justificationis peccatoris non ita sumi, patet tum ex Scripturae textibus supra allegatis, tum ex SS. PP. quorum S. Aug. l. de Spir. & lit. c. 26. *quid est aliud justificati, quam justis facti* ? tum ex etymologia, juxta quam *justificare* æquè significat justum facere, ac *glorificare* significat gloriosum facere. Et sicut calidum vel album non datur sine calore vel albedine recepta in subjecto, ita nec justus dari potest sine justitia in se recepta & physicè unita. Denique quisquis veraciter pronuntiat justus, ille in se debet habere justitiam coram eo, à quo justus pronuntiat: at qui juxta Adversarios homo in justificatione pronuntiat justus (utique veraciter) à DEO: ergo coram DEO justum esse necesse est justitià in se receptà & infusà.

103 Ob. 2. *Christus factus est nobis justitia & sanctificatio.* 1. Cor. 1. ergo non habemus propriam justitiam; sed Christi. 2. *Credenti in eum, qui justificat impium, reputatur fides ad justitiam.* Rom. 4. v. 3. *Credidit Abraham, & reputatum est ei ad justitiam* v. 5. ergo nostra justitia nihil est, nisi justitia Christi propter fidem nobis imputata. R. ad 1. N. C. & retorq. Christus etiam in Scripturis vocatur Sapia, & Resurrectio nostra: ergo non sumus sapientes per sapientiam propriam, neque resurgemus aliter nisi
R. P. Prohibet Theol. Polemica.

si per resurrectionem nobis imputatam. Christus dicitur justitia nostra non in genere cause formalis, sed efficientis & meritorie, quia gratiam sanctificantem nobis impetravit per sua merita. Ad 2. iterum N. Conf. quia *reputare* non significat *nudè estimare* sine rei veritate: igitur credenti &c. etiam inest justitia propria: justitia enim Christi, utpote extrinseca, neminem facit *formaliter* justum, sed tantum *meritorie*, DEUS autem *efficienter*. Cæterum textus dicit, ipsam fidem imputari: fides autem utique non est justitia Christi: neque est formaliter ipsa justitia inherens, sed dispositio ad illam.

Ob. 3. Injuria fit Christo, si alia, 104. & hominibus propria admittatur justitia præter justitiam Christi; nam dicitur Phil. 2. *Non habens meam justitiam, qua ex Lege est, sed illam, qua ex Fide est, Christi JESU.* Et Rom. 10. reprehendit Apostolus Judæos, quod non quaererent justitiam *DEI*, sed *suam*. 2. Per justitiam propriam datur nobis occasio vanè gloriandi & superbiendi: ergo. R. ad 1. Si statueretur alia justitia, quam Christi meritis comparata, fieret quidem injuria Christo; non tamen si statuatur alia, à meritis Christi distincta, formalis & intrinseca. Paulus rejicit tantum justitiam, quam Ethnici ex viribus naturalibus, Judæi autem ex observatione Legum Ceremonialium, sine fide in Christum, obtinere nitebantur. Ad 2. Causam gloriandi non habet, neque gloriatur vanè, qui scit & fatetur, se nihil habere, nisi ex gratia alterius: Catholici verò sciunt & fatentur, se habere præstantissimum
Nnn 2 justitiam

justitia donum non ex se, sed ex gratia & Misericordia DEI, ac ex meritis Christi.

205. Ob. 4. Per peccatum Adami dicimur & sumus verè peccatores, licèt peccatum Adami nobis solum imputetur: ergo etiam per justitiam Christi verè dicimur & sumus justì; licèt ea solum imputetur nobis extrinsecè. *Sicut per inobedientiam illius* &c. Rom. 5. R. N. alteram partem Antec. nam peccatum Adami non præcisè imputatur nobis tanquam à solo Adamo commissum, sed fuit etiam verè à nobis commissum, licèt aliò modò; nam Adamus illud patravit physicè & voluntate propria, posterì verò solum moraliter & voluntate aliena Adami, cui eorum voluntates fuerunt moraliter alligata. Unde cuilibet inest proprium peccatum originale verè, utpote à quolibet verè commissum moraliter. Sed justitia Christi non fuit ita quasi transfusa in nos, neque ita transfundi potuit, ut per eam sumus formaliter justì, sicut fieri non potest, ut Petrus sit albus per albedinem Pauli. Ratio ulterior est; quia esse peccatorem est denominatio moralis, nec requirit mutationem intrinsicam; sed esse justum est denominatio physica. Sicut igitur peccatum Adami debet esse moraliter nostrum, ut possimus dici peccatores, ita justitia DEI participata debet esse physicè nobis intrinsicè & nostra, ut possimus dici justì.

206. Ob. 5. Justitia, quæ facit justum coram DEO, debet esse pura, immaculata, & perfectà: talis est justitia DEI aut Christi, non nostra, quia nostra di-

citur esse sicut *pannus menstruata*. *Is.* 64. R. N. m. nam gratia illa sanctificans, quæ nos justì sumus, est qualitas supernaturalis, & *pretiosum donum*. 1. Petr. 1. excludens omne peccatum mortale necessariò, quamvis per accidens conjungi possit cum peccato veniali. Et hinc justitia nostra, quamvis in se sit pura & perfectà, tamen ex accidenti justus maculari potest & tolet peccatis venialibus: quo sensu morali dici poterunt ab *Isaia* justitiæ nostræ similes *panno menstruata*: licèt is in sensu literalì locutus sit de justitia *Legali* Judæorum, quæ nihil ad perfectum adduxit.

Ob. 6. Adoptio humana in filium fit non per qualitatem physicam illi intrinsicam, qui adoptatur, sed per favorem moralem & extrinsecum: ergo etiam adoptio Divina, quæ in filios DEI adoptatur, taliter fit. 2. Justitia habet se per modum vestis, & indumenti, juxta illud Pauli, *induite novum hominem*. Eph. 4. Sed indumentum est aliquid extrinsecum: ergo R. ad 1. N. C. & parit. Nam homo adoptans non potest adoptato imprimere veram & physicam secum cognationem; econtra DEUS potest infundere talem qualitatem, vi cujus creatura habeat specialem similitudinem cum DEO, & participationem naturæ Divinæ, ac jus ad patrimonium Divinum. Adeoque in adoptione humana solum adoptatur filius, qui non est, & in adoptione Divina fit verè filius DEI adoptivus per aliquid ipsi intrinsicum. Ad 2. D. m. indumentum corporale est aliquid extrinsecum. C. indumentum spi-

spirituale. N. m. DEUS ipse dicitur *indurus fortitudine*. Pl. 32. utique non extrinsecā. Verba Metaphorica non requirunt omnimodam similitudinem; aliās gratia deberet paulatim deficere, sicut vestis atteritur. Paritas in hoc est, quod, sicut vestis ornat corpus, ita gratia ornet animam.

108 Ex dictis colliges duo. 1. quamvis formaliter iusti sumus iustitiā propriā, non eā iustitiā, qua Christus est iustus, nobis tantūm imputatā extrinsecē; casualiter tamen & meritoriē nos iustos esse à iustitiā & meritis Christi, & hinc in aliquo sensu dici posse, Iustitiam Christi nobis imputari, scilicet in hoc, quod iustitiā & merita Christi nobis imputaverint iustitiam propriam, & quod DEUS acceptet satisfactionem Christi

pro nostris peccatis, ac si nos eam posuissimus. 2. Iustos posse crescere in iustitiā & sanctitate per exercitium bonorum operum, per quā superius diximus meritoriē augeri gratiam sanctificantem, consequenter & in gloria cœlesti futura; nam pro mensura gratiæ sanctificantis erit mensura gloriæ. Si enim potest augeri fides, ut volunt Adversarij cum Gerardo ad illud Luc 17. *adange nobis fidem*, & sic explicant, quod iusti non sint aequales in gratia, & consequenter nec olim in gloria; cur non etiam augeri possit charitas & gratia sanctificans? præsertim cum constans fuerit fidelium sensus, cum, qui plures & majores exercet virtutes, esse sanctiorem alijs, & in cœlo potiturum majori gloria.

S. II.

An Justificatio fiat per solam fidem?

110 Sciendum 1. Lutheranos & Calvinistas omnes id affirmare, & tanquam pupillam suarum Sectarum mordicus defendere. Dissertunt tamen saltem in modo loquendi. Aliqui prorsus imperitē dixerunt, quod fides sola justificet *formaliter*. Sed Recentiores dicunt, eam justificare non formaliter, neque efficienter & physicē, neque moraliter & meritoriē, sed solum *instrumentaliter*, vel *relativē*, quia scilicet sola fides respicit & velut manus accipit promissam & oblatam gratiam, qua DEUS imputat iustitiam Christi, & non imputat peccata. Dicunt itaque,

hominem justificari unice per hoc, quod firmiter credat, & secum statuat, se propter Christum à DEO recipi in gratiam, absque ullo alterius virtutis bono opere, ita ut, quamvis in justificato debeant dari bona opera tanquam signum fidei & effectus gratiæ, tamen in ipsa justificatione, seu in actu justificationis, nulla alia virtus aut opus bonum, scilicet nec spes, nec charitas, nec contritio &c. influat, imò nec Sacramenta, quæ solum sunt causa instrumentalis *ex parte DEI*; qua ipse offert beneficia & iustitiam Christi. Dicunt itaque, quod sola fides requiratur &

sufficiat, qua velut instrumento & manu apprehenditur oblata Christi iustitia, & bona promissa in Evangelio, ac sigillata in Sacramentis.

411. Sc. 2. Fidem à Sectarijs triplicem distingui. 1. Est fides *Historica* vel *Dogmatica*, qua creduntur vera esse, quæ in Scripturis narrantur. 2. *Fides miraculorum*, qua creditur, nihil esse, quod à DEO fieri non possit. 3. *Fides promissionum*, quæ fertur in promissiones Divinas de remissione peccatorum propter Christum. Hanc tertiam fidem subdividunt in generalem, & specialem. *Generalis* est, qua generaliter creditur, omnibus in Christum credentibus promissam esse remissionem peccatorum. *Specialis*, qua unusquisque in particulari sibi applicans promissionem Divinam credit, seu potius confidit, sibi per Christum omnia peccata esse dimissa. Et hanc fidem specialem, quæ etiam *Confidentialis* dicitur, ajunt esse *justificantem*: quæ juxta Gerardum §. 66. tria involvit, notitiam, assensum, fiduciam: prout est *notitia* & *assensus*, spectat ad intellectum, & pro objecto habet omnia in Scripturis revelata, prout est *fiducia* refertur ad voluntatem, & pro objecto habet promissiones Evangelicas de Christo Mediatore. Calvinus pro *fiducia* poluit *notitiam*.

412. Sc. 3. Catholicos in tribus dissidere à Sectarijs circa hoc negotium. Nam 1. dicunt fidem esse *dispositionem* ex parte hominis necessariam ad justificationem, quam aliqui non immerito vocant *meritum de congruo*. 2. Fidem solam non esse dispositionem adæqua-

tam, sed requiri etiam aliarum virtutum actus, qui sint æquæ, ac fides, dispositiones vel remotæ, vel proximæ, cujusmodi sunt timor Domini, spes, amor DEI, odium peccati seu dolor, propositum emendandi vitam &c. qui actus, quamquam ordinariè præcedere soleant justificationem adulti, tamen id absolute necesse non est de omnibus v. g. de timore, si quis justificetur per actum amoris. 3. Fidem, prout est dispositio ad justificationem, non esse illam specialem, vel fiducialem, quæ apud Sectarios justificans est, sed esse *assensum certum ac firmissimum ob utilitatem Dei revelantis præstium ipsi rebus, quæ à Deo revelata sunt*. Circa primum nihil morabor, quia videtur potius esse circa modum loquendi, quàm circa rem ipsam; sive enim fides, ad justificationem requisita, vocetur *dispositio*, seu *instrumentum*, sive *manus apprehendens* &c. parum interest, modò requiratur ita, ut sine illa non obtineatur iustitia. Idem te volo monitum de altero, nempe bonis operibus, seu aliarum virtutum actibus: sive enim vocare volueris *dispositiones*, sive *conditiones*, sive *meritum de congruo*, sive alio modo, de quo litigare nolo (licet perperam neges, esse *dispositionem*) modò pro nunc admittas, etiam illos actus spei, charitatis, penitentia &c. utiles, & saltem aliquos etiam necessarios esse ad obtinendam iustitiam. Quippe Trident. Sess. 6. Can. 9. sic definit. *Siquis dixerit, sola fide impium justificari, ita ut intelligat, NIHIL ALIUD REQUIRI, quod ad justificationis gratiam consequendam COOPER-*

RETUR, nulla ex parte necesse esse, cum sua voluntatis motu PRÆPARARI ATQUE DISPONI; anathema sit.

11. Dicendum 1. Non sola fides, sed & aliarum virtutum actus seu opera requiruntur ad perficiendam justificationem. Adeoque non sola fides justificat. Prob. 1. Scriptura vim justificandi (tu dicis, apprehendendi justitiam) non soli fidei tribuit, sed etiam alijs virtutibus, quas Tridentinum vocat meritò dispositiones (& Gerardus, fortè sui oblitus, saltè spem nominat preparationem §. 170. & contritionem §. 93. de Pœnit. ait preparare ad gratiam) juxta illud: *hominis est animam preparare.* Prov. 16. v. 1. Ergo non sola fides justificat, aut (juxta tuum loquendi modum) apprehendit justitiam, sed etiam cetera virtutes eo, quo fides, modo, cum hoc solo discrimine, quòd fides sit omnium prima, & initium; qui enim non credit, nec sperare potest, aut diligere &c. A. P. adducendo varias virtutes, à Scriptura requisitas, cujusmodi est Spes: *Omnia, qui habet spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est.* Jo. 3. v. 3. Charitas: *Nam in Christo Jesu neque Circumcisio aliquid valet, neque preputium, sed fides, qua per charitatem operatur,* Gal. 5. v. 6. Timor Dei: *Timor Domini fons vite.* Prov. 14. v. 27. *Timor Domini expellit peccatum; nam qui sine timore est, non poterit justificari.* Eccli. 1. v. 27. *Venia inimicis danda: si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Mat. 6. v. 16. *Dimitte nobis debita nostra, si-*

cut & nos dimittimus &c. Pœnitentia, scilicet dolor de peccato, seu contritio: *Si impius egerit pœnitentiam, vita vivet.* Ezech. 18. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.* Luc. 13. v. 3. Denique requiritur observatio omnium mandatorum juxta præceptum Christi Mat. 28. *Docentes eos servare omnia, quaecunque mandavi vobis.* Quid clarius dici posset?

Et ne replicandi sit locus, advertendum est, hæc opera bona requiri ad justificationem pro priori, & eo modo, quo requiritur fides. Frustra igitur excipis dicendo, requiri quidem opera bona in justificatis, non in actu justificationis, sed ut signum fidei, & effectum obrentæ justitiæ. Deinde ne quaras effugium, asserendo, hæc opera tantum requiri ratione ordinis à Deo instituti, & voluntatis Divina, non verò ut opera meritoria, aut dispositiones; jam enim superius dixi, me nolle hic disputare de modo, quo influunt in justificationem, modò ita necessariò requirantur, ut sine illis aequè parum, ac sine fide, perficiatur justificatio; quod apertè probant allati textus, & jam verum erit: *non sola fides justificat.* Si dicas, fidem esse instrumentum & medium, qua apprehenditur justitia, esse conditionem sine qua non, esse relationem, esse medium &c. idem ego dico de bonis operibus propter recitatos & alios similes textus, nec tu differentiam ex Scripturis ostendere poteris. Adde, quòd neque Catholici doceant, hæc opera esse propria & de condigno meritoria justificationis prima, sed esse so-

lùm

lūm dispositiones aut meritum de congruo.

Quid multis opus est? Sola S. Jacobi epistola c. 2. litem clarissime decidit, & in terminis, dum dicit: *ex operibus justificatur homo, & NON EX FIDE TANTUM.* v. 24. *Abraham pater noster nonne EX OPERIBUS justificatus est, offerens Isaac filium suum super altare?* v. 21: *Fides cooperabatur operibus illius: & ex operibus fides consummata est.* v. 22. *Et suppleta est Scriptura, dicens: credidit Abraham DEO, & reputatum est illi ad iustitiam.* v. 23. *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? nunquid poterit fides salvare eum?* v. 15. *Fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa.* v. 17. Cessa S. Apostole, satis est, mactati & occisissimi sunt Adversarii.

114. Excipiunt 1. epistolam S. Jacobi non esse Canonicam. 2. S. Jacobum agere solum de ostensione & externa manifestatione apud homines, non de vera justificatione coram Deo, quod colligitur ex contextu, quia addit: *Ostende mihi fidem tuam sine operibus; si fidem quis dicat se habere &c.* 3. Loqui de fide mortua, adeoque non de vera fide justificante. & ad 1. Quisnam liber sit Canonicus, debet constare ex auctoritate Ecclesie, non ex sententia rebellis Apostata Lutheri, qui pro libidine & temeritate sua ausus est expungere ex Canone illos libros, qui nimis aperte ipsi adversantur, uti est epistola S. Jacobi. Quamquam passim à Lutheranis hodie recepta sit & citetur, Argento-

ratenses solemniter eam iterum reposuisse dicuntur in Canonem, & M. Lomer agnoscat pro Canonica, Gerardus & alii taltem inter Canonicos libros secundum di generis numerant. Ad 2. Injuria fit Apostolo, si dicatur disputare præsertim de justitia apparenti, & quisnam sit fidelis & iustus apparenter coram hominibus: loquitur itaque, prout decet Apostolum, de justitia, quæ valet apud Deum, & explicat, quisnam sit verus iustus coram Deo, an qui solam fidem, vel qui fidem & opera simul habet, & ex utrisque justificatus est. Quod evidenter patet etiam inde, quia pro exemplo adducit justificationem Abraham, quæ utique erat vera, & legitima coram Deo; & ideo justificatus dicitur Abraham, quoniam fides cooperabatur operibus illius, hoc est per fidem & opera simul, seu per opera ex fide in Christum venturum facta. Ad 3. Fides mortua essentialiter adhuc est fides, sicut corpus mortuum essentialiter adhuc est corpus, licet destituta sit vigore & virtute producendi effectus, quos producit fides viva, hæc enim producit opera DEO grata & viva; ergo locutus est S. Jacobus de vera fide, licet justificans non sit, si mortua, hoc est, sine operibus sit.

Confirmatur ex PP. Audiamus solos Augustinum & Ambrosium, quos Augustana Confessio pro se citat art. 6, & 20. Ille l. 15. de Trinit. c. 18. ait: *Fides sine charitate potest quidem esse, sed non prodesse. Etiam demones credunt, & contremiscunt.* Et l. de Fide & Oper. c. 15. *Si mandatis non observatis ad vitam venire potest per solam fidem*

fidem, quae sine operibus mortua est: illud deinde quomodo verum erit, quod eis, quos ad sinistram positurus est, dicit: ite in ignem aeternum &c. nec increpat, quia in eum non crediderunt, sed quia bona opera non fecerunt. Alter in 4. ad Hebr. *Magnas fides & salutaris, & sine hac non est salvari possibile. Sed sola fides non sufficit. Operari fidem per dilectionem necessarium est, & conversari dignè DEO.* Addamus & S. Bernardum, quem pariter ad se trahere nituntur Sectarij. Is serm. 24. in Cantica scribit: *Non facit hominem rectum fides, etiam recta, quae non operatur ex dilectione. Neque opera sine fide, neque fides sine operibus sufficit ad animi reformationem.*

Probatur 2, ex ratione. Sicut forma physica naturalis non producit & unitur subjecto, nisi in hoc praecesserint debita dispositiones, v. g. non producit ignis in ligno, nisi in ligno prius ponatur calor, siccitas &c. Ita neque connaturaliter producit iustitia tanquam forma supernaturalis in anima, nisi prius anima disponatur & praeparatur per dispositiones congruas & supernaturales, cujusmodi aequè sunt alia opera bona, ac fides. Et utriusque non decet, ut Deus in amicum recipiat illum, qui propria voluntate ab eo recessit, nisi hac ipsa voluntate retraheret peccatum, doleat, speret, diligere incipiat &c.

Prob. 3. ex absurda sequela. Si fides sola justificat, & consequenter sola salvat, exclusis operibus bonis, tunc ingens aperitur porta omnibus sceleribus, & tollitur studium virtutum, fre-

R. P. Fichler Theol. Polemicus

quens usus Sacramentorum, & omnia quae Deus instituit ad nostram salutem, facile negliguntur: quis enim multum erit sollicitus, ut caveat peccata, si ea tam facile deleantur, scilicet sola fide fiduciali, quae facilis apparet esse etiam gravissimis peccatoribus, imò etiam haeretis? quis multum curabit bona opera, & studebit observare mandata &c. cum sine illis perficiatur tota iustificatio, & salus obtineri possit? Neque dicas cum Gerardo, fidem fiducialem aequè parùm esse posse sine bonis operibus, quàm solem sine radijs, & luce. Nam si ita est, in eodem instanti, quo perficitur iustificatio, debent adesse bona opera sicut fides: ergo sine causa negatur ipsis aequalis cum fide influxus in iustificationem, praesertim cum Scriptura non minus aliis virtutibus, quàm fidei, tribuat vim iustificandi, & quidem tanquam causis moralibus, ut remittuntur ei peccata multa, *QUAE dilexit multum.* Luc. 6. *Leve tribulationis nostrae supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus OPERATOR in nobis.* 2. Cor. 5. Deinde omnino gratis dicitur, fidem non esse posse sine bonis operibus, praesertim cum fides fiducialis juxta Lutheranos excludat necessariò omnia opera, ut nempe excludatur *omnis gloriatio nostra, & ut gratis iustificemur.*

Confirmatur. Si fides fiducialis iustificet, tunc in oratione Dominica rogari Deus non potest, *dimitte nobis debita nostra*: vel enim orans credit, sibi esse remissa peccata, vel non credit? si credit, frustra sibi ea dimitti rogat, utpote jam dimissa, imò orando

000

pecc

peccat, quia committit actum infidelitatis aut diffidentiae: si non credit, infidelis & injustus est per se.

315 Dicendum 2. Fides ad justificationem necessaria non est illa fides specialis & fiducialis, quam supra explicavimus in sciendo 1. sed est fides dogmatica, qua praestatur assensus rebus à Deo revelatis. Prob. 1. quia ista fides specialis sine auctoritate & ratione adstruitur. 2. Quia nulli in particulari & absolute promissum est, quod ipsi remissa sint peccata: ergo credi non potest absolute & in particulari. 3. Quia incertum est, an aliquis habeat actum fidei supernaturalis, & credat *ex toto corde*, uti requiritur Act. 8. *Si credis ex toto corde*: juxta Adversarios autem cuilibet est certum, quod habeat hanc fidem. 4. Quia haec fides specialis supponeret remissionem peccatorum, & non supponeret; supponeret, quia remissio esset objectum hujus fidei; non supponeret, quia fides saltem naturam debet precedere justificationem tanquam *conditio* sine qua non, vel ut *medium*, ut vult Gerardus. 5. Quia Scriptura, dum definit fidem, dicendo, *Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*, eam refert ad intellectum; nam *argumentum*

Solvuntur Objectiones.

316 Ob. 1. Scriptura in multis locis justificationem & salutem adscribit & promittit fidei sine ulla mentione aliorum operum: ergo sola fides justificat & salvat, nec opera alia sunt necessaria. A. P. *Qui credit in Filium, habet vitam aeternam.* Joann. 3. v. 36. *Ipse justus & justificans eum, qui est ex fide Jesu Christi.* Rom. 3. v. 26. *Ex fide justificat gentes DEUS.* Gal. 3. v. 8.

dicit convictionem intellectus: fides fiducialis autem spectat ad voluntatem, saltem partialiter. 6. Quia Scriptura fidem distinguit à spe; juxta illud: *Nunc manent fides, spes, charitas, tria haec.* Fides autem fiducialis involvit spem; cum fiducia nihil sit aliud quam spes roborata. 7. Denique quia, quotiescunque Scriptura loquitur de fide justificante, seu requisita ad justificationem, loquitur de tali fide, quae est praecise assensus intellectualis, & quidem non de remissione peccatorum, sed de aliis mysteriis, nec simul est fiducia voluntatis, uti Rom. 10. *Corde creditur ad justitiam, & postea: Si corde tuo credideris, quia Deus eum suscitavit à mortuis, salvus eris.* Act. 8. *Si credis ex toto corde.* Jo. 20. *Haec scripta sunt, ut credatis, quia JESUS est Christus Filius DEI, & credentes vitam habeatis in nomine ejus.* Et demum dum de Abraham dicitur: *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam.* Gen. 15. Quid credidit Abraham? Non sibi remissa esse peccata, cum horum nulla fiat mentio: sed quod habiturus sit haereditatem, & ex illo copiosam progeniem, juxta Dei promissum: *Multiplicabo semen tuum* &c. Et ideo *reputatum est illi ad justitiam.* Rom. 4. v. 22.

Quicumque credunt in Christum, accipient remissionem peccatorum. Act. 10. v. 43. *In Christo omnis, qui credit, justificatur.* Act. 13. v. 39. *Justitia DEI per fidem JESU Christi in omnes & super omnes, qui credunt in eum.* Rom. 3. v. 22. *Fides tua te salvam fecit.* Luc. 7. v. 50.

R. 1. retorq. argumentum: *Scriptura*

tura in multis locis adscribit iustitiam & salutem alijs operibus, nulla facta mentione fidei. v. g. spei, poenitentiae, charitati, uti Luc. 7. v. 47. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Item 1. Jo. 3. v. 15. *Qui non diligit, manet in morte.* Et mortificationi carnis. Rom. 8. v. 13. *Si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Vide nostram probationem superius: ergo fides non est necessaria ad justificationem & salutem. Negabis rectè Conf. quia Scriptura non omnia dicit in uno loco, sed in uno requirit fidem, in alio spem, in tertio charitatem, in quarto poenitentiam &c. Unde R. 2. D. A. Adscribit & promittit fidei negativè vel præcisivè, hoc est, abstrahendo ab operibus, alibi requisitis. C. A. exclusivè, hoc est, excludendo bona opera. N. A. & C. R. 3. Aliter dist. Ant. Adscribit & promittit iustitiam & salutem fidei, intelligendo fidem vivam, & practicam. C. Ant. intelligendo fidem mortuam & merè speculativam. N. Ant. & Conf. Fides *viva* est, quæ exit in bona opera, tanquam operationes suas vitales: fides autem non viva utiq; vivificare non potest. Fides *practica* est, quæ non solum credit revelata à Deo, sed etiam practicè adhibet media, quæ per fidem cognoscit esse necessaria ad justificationem & salutem. Sic explicati textus concordant cum alijs textibus, alia præter fidem opera requirentibus. Hæc responsio potest applicari singulis textibus. Ultimus non facit ad rem, quia denotat curationem miraculosam corporis, non animæ salutem. Urgetur, &

117 Ob. 2. Scriptura etiam positivè ex-
R. P. Fichler Theol. Polemica.

cludit opera à justificatione, & quidem in ijs locis, ubi ex instituto & in sede propria tractat de ipso actu justificationis, circa quem actum perpetuè opponit fidem & opera, credere & operari, gratiam & opera: ergo, etiam si vera fides in iustificatis non sit sine bonis operibus, tamen hæc in ipso justificationis actu non concurrunt. Ant. prob. *Arbitramur, hominem justificari per fidem sine operibus Legis*, Rom. 3. v. 18. *Ei, qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, reputatur fides ejus ad iustitiam.* Rom. 4. v. 5. *Non justificatur homo ex operibus Legis, nisi per fidem JESU Christi.* Gal. 2. v. 16. Similia habentur Eph. 2. v. 8. Phil. 3. v. 9. Tit. 3. v. 5. Et demum Luc. 8. v. 4. dicitur: *Noli timere, crede tantum, & salva eris.*

R. 1. Iterum retorq. Scriptura positivè requirit opera simul cum fide, & in propria sede expressè negat, fide sola justificari hominem, uti Jac. 2. *Ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum &c.* R. 2. D. A. excludit opera naturæ, opera solius liberi arbitrij, opera externa tantum, & Legis Ceremonialis. C. A. opera gratiæ, fidei in Christum, legis moralis, ac supernaturalis, seu opera facta ex fide in Christum & ex gratia DEI. N. A. & C. nam sine his operibus fides est *mortua, & nihil prodest.* Jac. 2. & 1. Cor. 13. Opera autem præcisè naturaliter & moraliter bona, solisque naturæ viribus facta, etiam juxta nos nihil profunt immediatè ad justificationem, opera autem Legis Ceremonialis, uti Circum-

cilio &c. insuper essent noxia. Pro uberiore noticia te monitum volo, Paulum in suis epistolis disputasse partim contra Gentiles, partim contra Judæos & Pseudo-Apostolos, illi justificari putabant hominem operibus merè naturalibus & moraliter tantum bonis, isti verò operibus Legis Mosaicæ tam moralis, quàm Cereimonialis. Utrosque errasse contendit Paulus, & docet, sine fide in Christum, & sine operibus ex gratia factis, adeoque supernaturaliter bonis, neminem justificari & salvari posse, & Abrahamum non fuisse justificatum per opera sine fide in Christum venturum facta. Quoniam verò jam tempore Apostolorum quidam non bene intellectis epistolis S. Pauli sentire cœperant, solam fidem sufficere, bonis operibus quibuscunque interim neglectis, alij Apostoli in suis epistolis hunc errorem dedocuerunt, præsertim S. Jacobus. Audiamus de hac re S. Augustinum, qui in l. de fide & operibus c. 14. ita discurret: *Quoniam hac opinio (de sufficientia solius fidei) tunc fuerat exorta, alia Apostolica epistola, Petri, Joannis, Jacobi, Jude, contra eam maximè dirigunt intensionem, ut vehementer astruant, fidem sine operibus nihil prodesse: sicut etiam ipse Paulus non quamlibet fidem, qua in DEUM creditur, sed eam salubrem, planoque Evangelicam definiuit, cujus opera ex dilectione procedunt: Et fides, inquit, qua per dilectionem operatur. Unde illam fidem, qua sufficere ad salutem quibusdam videtur, ita nihil prodesse asseverat, ut dicat: si habeam omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non ha-*

beam, nihil sum. Ita S. August. progressus clarè & divinè. Unde non opus est ad singulos textus in particulari respondere, quia quadrat ubique distinctio data de operum discrimine. Ultimus textus iterum non est ad rem, quia agit de salute corporis, non animæ.

Dices. Illa opera excluduntur, quæ inducerent gloriationem: sed nulla opera excludunt gloriationem, excludit tamen fides, quia dicitur Rom. 3. v. 27. *Exclusa est gloriatio, per quam Legem? factorum? non: sed per per Legem fidei.* Et c. 4. v. 2. *Si Abraham ex operibus justificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum: ergo.* 2. *Gratiâ salvati estis per fidem, non ex operibus.* Eph. 2. *Si ex gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia.* Rom. 11. Ergo gratis justificamur & salvamur, non ex operibus bonis. R. Non excluditur ab Apostolo alia gloriatio, quàm illa, quæ oritur ex operibus nature, & sine fide & gratia factis; addit enim gloriatio tua, hoc est, qua gloriaris in te: si autem gloriatur in operibus non nisi DEL gratiâ factis & ex fide, gloriatur in Domino, quod non est illicitum. Opera non profuissent Abraham apud DEUM, si fuissent sine fide; nunc verò quia ex fide processerunt, justificatus est cooperante operibus fide. Jac. 2. Ad 2. est responsio supernus data, quod scilicet tantum opera sine gratia nihil valeant, & operibus solius nature non justificemur, Caterum etiam eatenus justificamur gratis, quatenus justificamur sine merito de condigno, adeoque ex mera gratia. Non enim meremur

de condigno primum gradum gratia
sanctificantis.

118 Ob. 3. ex PP. S. Hieron. in c. 1.
Gal. ait: *Neque à me confixi, neque ab
alio homine accepi, neque à quoquam
didici, quòd gentes sola fide salvarentur.*
In 2. ad Gal. *Non ex operibus
Legis, sola fide, sicut gentes, vitam in
Christo invenisse te nôsti.* Pòst: *In sola
fide, quia nihil debeo Legi antiquæ.*
S. Chyloft. in c. 3. Gal. *Illi dicebant,
qui sola fide nititur, execrabilis est:
hic verò (Apostolus) demonstrat, qui
sola fide nititur, eum benedictum esse.*
S. Ambr. in c. 3. Rom. *beatos dicit,
de quibus hoc sanxit Deus, ut sine labore
& aliqua observatione, sola fide iustifi-
centur apud Deum.* R. 1. generaliter:
Patres, quando videntur tribuere iusti-
ficationem soli fidei, & excludere ope-
ra, loqui semper vel de operibus sine
fide in Christum, vel sine gratia super-
naturali factis, adeoque de operibus,
præcisè naturalibus: vel de operibus
Antiquæ Legi proprijs, uti erat Cir-
cuncisio, observatio Sabbathi: vel de
operibus propriè meritorijs: vel de fide
viva: vel de fide Catholica, uti palàm fit
inspicentibus eorum libros. R. 2.
specialiter: primi duo textus, quos alle-
gat Wolf. Jäger de Eccl. contr. 8, non
reperiuntur in S. Hieron. Deinde, si
reperirentur, primus esset pro nobis,
ut patet intelligenti terminos, alter
tantum excluderet opera Legi Mosaicæ
propria, quia addit: *Nihil debeo Legi
Antiquæ.* S. Chyloft. non excludit
opera simpliciter, quippe inferiùs in
verba Pauli, *qui fecerit hæc, vivet in
se,* sic commentatur: *non tantum fidem*

*requirit Lex, sed opera quoque, gratia
vero iustificat* (nimirum gratia iustifi-
cat formaliter, fides & opera dispositi-
vè) sed solum excludit opera Legis
Mosaicæ, quæ talis, & sine fide in Chri-
stum facta. S. Ambros. quem citat Lar-
vatus quidam Scriptor, ficto nomine
Orallector, non habet illa verba loco
citato. Dein etsi haberet, solum ex-
cluderet opera Veteri Legi propria: ibi-
dem enim dicit, quòd homo gentilis
*iustificetur credens, nulla faciens opera
Legis, id est sine Circumcisione, aut Neo-
menijs, aut veneratione Sabbathi &c.* Si
præter fidem in Christum nihil aliud
requireretur ad iustificandum gentilem,
is neque baptizari deberet; quod uti-
que non admittent Adversarij. Hæc
S. Ambrosij interpretatio est eò magis
notanda, quia hic explicat præcipuum,
quo Adversarij nituntur, textum S.
Pauli Rom. 3. dicentis: *Arbitramur
hominem justificari fide sine operibus
Legis.*

Urget idem Orallector ex Jure Canon.
Canone charitas est aqua 14. de Pœnit.
dist. 2. ex S. Aug. dicitur: *Fidei soli
venia peccatorum promittitur, & fide
sola peccata relaxantur.* R. Oralle-
ctor fallitur & fallit more suo; fallitur,
quia verba priora iterum non reperiun-
tur loc. cit. fallit, quia posteriora ver-
ba, *fide sola peccata relaxantur,* reperi-
untur quidem; at nequiter dissimula-
tur, qualem fidem intelligat S. Augu-
stinus, nempe *Christianorum, qua ope-
ratur per dilectionem,* ibidem enim ait:
*in Christum credit, qui charitatem ha-
bet in Christum, quippe credere est a-*

mando in ipsum tendere. Occasione hujus

119 Quares, quis sit Wolf. Jägerus, & Orallektor, quorum mentio primū est facta, & quid de utroque sentiendum? R. prior est Univerſ. Tubing. Cancellarius, odio in Romanum Pontificem flagrans, ut ex geminis, quæ ad manus meas pervenere, lucubrationibus ejus manifestum est; in una enim, in qua se profiteatur defensurum *jura Imperatoris in Comacinium*, ferè perpetuò criminatur Papam Clementem XI. nec solūm abludit à scopo suo, quem non persequitur, sed etiam seditiosè prorſus calamo Cæsarem contra Pontificem irritare, & bella ciere non cessat, vel in hoc etiam gravissimè injuriis in piissimæ memoriæ Cæsarem Josephum, qui longè fuit reverentior erga Sedem Apostolicam, quàm sibi finxit, & voluit Jägerus. In altera, quam de *Ecclesia* inscripsit, pariter sugillat Papam hinc inde, præsertim Controv. 6. ubi eum non modò Antichristum vocat, verūm etiam tyrannum esse, & ita vocari posse contendit salva Pace Monasteriensis. Priorem partem nec Lutherani laudaverint, quia ferè nihil dicit ad rem. Posterior nihil omnino soliditatis habet, & à me abunde refutatum invenies tum in pugna *Decretoria de vera Christi Ecclesia*, tum in *Papatu nunquam errante*, cum etiam in hac ultima mea lucubratione de Ecclesia. Quod spectat ad alterum, qui hoc anno *Orallektor*, priorè *Horallektor* audiit, & haud dubiè idem est, qui *Montgallus*, noveris, me non legisse ullum ex Lu-

theranis, qui minus habeat rei, plus autem clamoris & ignorantia de sententijs Catholicorum, totiesque erret in supposito, ac iste thraſonicus æquè & histrionicus Scriptor larvatus. *Thraſonicus*, inquam, & *Histrionicus*, nimirum ob styli impudentiam, verborum luxuriam, exuberantem dicacitatem, ludicros idiotissimos, fictionem & variationem nominis &c.

Ex dictis patet, quàm immane flagitium & crimen falsi commiserit Lutherus, dum in suis Biblijs Germanicis illud Rom. 3. v. 28. *Arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus Legis*, ita vertit: *Allein durch den Glauben* / dolosè intrudens *solum*, *Allein*. Frustra quoque Prædicantes hanc fraudem excusare moluntur, dicendo, idem in re esse *fidem sine operibus Legis*, & *fidem solum*, & Lutherum non verba, sed sensum spectasse. Nam falsum est, harum propositionum esse eundem sensum: *Fides sine operibus Legis justificat*, & *sola fides justificat*: Posterior enim excludit omnia similiter opera: prior autem tantum opera & ceremonias Legis Mosaicæ. Sicut nec istæ eundem sensum habent: *Justificatur homo per solum fidem*, & *homo justificatur tantum per fidem*. Nam prior dicit, nihil aliud præter fidem requiri, posterior, sine fide non obtineri justitiam, quamvis præter fidem adhuc alia requiri possint. Adde quòd Verborum non sit aliquid addere vel demere; etiam si putet spectare ad sensum.

§. III.

An & quomodo possit homo esse certus de justitia sua, & salute?

120 **S**ciendum 1. Aliam esse certitudinem fidei, aliam esse certitudinem evidentiam. Illa est circa veritatem fidei obscuram quidem, orta tamen ex motivo infallibili infallibiliter cognito. Ista est circa rem claram ac manifestam, & est triplex, nempe moralis, physica, & metaphysica. *Moralis est*, quando quidem absolute res aliter se habere possit etiam sine miraculo, prudentem tamen formidinem de opposito excludit. *Physica*, quando res naturaliter se non potest aliter habere, & qua excludit omnem formidinem de opposito, nisi forte contingat miraculum. *Metaphysica*, quando res nec divinitus se aliter habere potest, & excluditur prorsus omnis formido absolute. Aliqui addunt certitudinem *conjecturalem*, qua minor est, quam moralis, & tantum ex conjecturis magni momenti oritur.

121 **S**c. 2. Sectarios nostros, tam Lutheranos, quam Calvinistas, docere, quod homo renatus & fidelis possit, imò debeat, esse certus certitudine fidei absolute & prorsus indubitata, quod sibi remissa sint peccata, & quod salvandus sit, adeoque de sua justitia, perseverantia in ea, & consequenter etiam de salute, scilicet per fidem illam specialem, qua quis credit, sibi in particulari esse remissa peccata, & promissam salutem a Deo propter merita

Christi. Contra spuriam hanc & stultam certitudinem, ac fraudulentam presumptionem, qua velut dulci veneno suorum animas suaviter perimunt Prædicantes,

Dicendum 1. Nullus debet, aut potest esse certus absolute, & certitudine fidei, quod sit justus, seu in statu gratiæ, seclusa revelatione speciali. Prob. 1. Nihil potest absolute credi fide Divina & certa, quod non est absolute revelatum: sed nulli est absolute revelatum, quod sit justus: ergo. Ma. est clara. Min. Prob. tum *negative*, quia Lutherani non possunt adducere ullum textum ex tota Scriptura, in quo alicui sit absolute & sine ulla conditione fidei, penitentia, charitatis &c. promissa justitia; tum *positive*, afferendo textus, in quibus promittitur justitia sub certis tantum conditionibus: *Si conversi in corde suo egerint penitentiam, & reversi fuerint ad te in toto corde suo, & in tota anima sua, tu dimittes populo tuo* &c. 2. Paral. 6. v. 36. seqq. *Qui diligit me, diligetur a Patre meo.* Jo. 14. &c.

Prob. 2. Nihil potest in particulari & fide speciali credi tanquam certum, quod nulli in particulari est revelatum: sed nulli in particulari est revelatum, quod sit justus: ergo. Ma. est iterum evidens penetranti remi-

nos,

nos. Min. Prob. provocando Adversarios, ut ostendant vel unicum textum, in quo alicui ex Lutheranis vel Calvinistis in particulari revelatum sit, quod sit justus. Siquidem omnes promissiones & revelationes sunt tantum generales, sicuti sunt conditionatae, ut patet ex citatis paulò antè duobus textibus, cujusmodi sunt ceteri omnes. Dixi tamen in assertionem: *seclusa speciali revelatione*; nam nos Catholici, qui admittimus etiam revelationes non scriptas, fatemur, posse alicui à Deo specialiter revelari, quod sit justus, & futurus salvus; uti defacto quibusdam insigniter Sanctis contigisse hanc gratiam extraordinariam legimus.

Prob. 3. Sectarij fatentur, neminem posse esse justum, nisi per fidem veram, vivam, Divinam, & supernaturalem: atqui nemo potest esse certus certitudine fidei, utrum habeat fidem, his conditionibus affectam: ergo. Min. prob. Fides illa specialis, ut sit vera, debet esse firma, sine hesitatione, & ex toto corde Act. 8. atqui Sectarij saepe non habent, imò nec habere possunt fidem tam firmam, tam perfectam, & ex toto corde, in hac carnis infirmitate, ut partim fatentur expressè apud Gerard. de Justif. §. 81. partim sequitur inde, quia præceptum fidei non potest perfectè impleri juxta ipsos. Ut fides sit viva, debet operari per charitatem, hoc est, debet esse conjuncta bonis operibus: sed est valde incertum ipsis, utrum habeant vera opera bona, imò impossibile, cum alibi doceant, omnia opera esse peccata propter imperfectio-

nem, quam semper habent admixtam. Utrum denique fides sit *Divina & supernaturalis*, vel solum humana & naturalis, sciri metaphysicè nequaquam potest.

Dices. Qui credit, scit se credere, & qui habet Contritionem, scit se eam habere; ergo experimentaliter certus est, quod habeat veram fidem, & conditionem requisitam impleverit: ergo fide speciali potest & debet credere se esse justum. Et quamvis fides infirma sit & imperfecta, tamen fides est, consequenter justificat. R. 1. retorq. arg. qui orat, experimentaliter est certus, quod oret, & oratio, licet imperfecta sit, tamen est oratio: ergo certus est de impetratione beneficij illius, quod petit in particulari, quia Christus generaliter promisit: *omnis, qui petit, accipit.* Mat. 7. R. 2. Etiam si scire quis possit experimentaliter, se habere aliquam fidem, vel contritionem, experimentaliter tamen scire non potest, an habeat fidem supernaturalem, consequenter veram & Divinam; cum supernaturalitas non possit cadere sub experientiam potentiae naturalis; nec ipsa gratia supernaturalis, sine qua nullus potest elici actus fidei Divinae & supernaturalis, experimentaliter cognosci queat. Addeoque obscurum, nec absolute certum ordinariè est credentibus, utrum credant fide vera, Divina, & supernaturali.

Prob. 4. ex Scriptura, quae clatis textibus indicat, hominem nescire, an sit justus nec ne, uti Prov. 20. v. 9. *Quis potest dicere, mundum esse per mentem, primum sumo à peccato?* Psal.

18. v. 13. *Delicta quis intelligit ? ab occultis meis munda me.* 1. Cor. 4. v. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.* Eccl. 9. v. 1. *Sunt iusti atque sapientes &c. & tamen nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit.*

123 Dicendum 2. Nullus debet aut potest esse absolute certus certitudine fidei, quod sit salvandus. Prob. iisdem tribus argumentis, cum proportionem applicatis, quibus stabilita est assertio precedens. Specialiter adhuc prob. 1. ex Scriptura, quae jubet nos semper esse sollicitos: *cum metu & tremore salutem vestram operamini.* Phil. 2. v. 12. *Tu autem fide stas, noli alium sapere, sed time.* Rom. 11. v. 20. 2. Exemplis Virorum sanctorum, qui semper erant solliciti pro sua salute, uti David, Paulus &c. 3. Quia incertum est, an quis in obrenta semel iustitia sit perseveraturus usque ad finem, an ea iterum amisit acturus sit rursus poenitentiam, an non subito in peccatis opprimendus morte sine elicto actu fidei &c. 4. Quia haec spurcia certitudo de salute facit homines insolentes, praesidentes, & ad omnem laxitatem ac vitia inducit, utpote certos de salute, modo firmiter credant se salvandos, etiam si interim peccata cumulent peccatis. 5. Quia nullus est certus certitudine fidei, quod sit baptizatus: sed sine Baptismo nulla est salus.

124 His tamen non obstantibus Catholici dicunt, hominem posse obtinere

certitudinem conjecturalem, vel etiam moralem, de sua iustitia praesente, & futura salute, ita ut proprie dubitare de ea non semper debeat, ut Sectarij obgannunt identidem; nam proprie dubitare est, quando neutri parti praebet assensus propter defectum sufficientium motivorum: sed qui moralem diligentiam aut extraordinariam adhibet, ut faciat ea, quibus iustitia & salus promissa est, habet rationes magnas vel moraliter etiam certas iudicandi, se esse iustum, & si ita perrexerit, etiam fore salvum. Absolutam autem certitudinem spes non patitur, quia promissiones sunt factae sub conditione nostrorum operum, non absolute.

Obijciunt. *Spiritus reddit testimonium spiritui nostro, quod simus Filij Dei.* Rom. 8. v. 16. *Scimus, quoniam ex Deo sumus.* Jo. 5. Deinde pij motus animae satis indicant inhabitantem Spiritum S. licet testimonium internum Spiritus S. sit certum in se, non tamen est certum quoad nos; quia Sathanas potest se transfigurare in Angelum lucis; possunt impelli a natura, a sensualitate &c. Alter textus & plerique alij tantum indicant 1. vel certitudinem praesentem moralem, vel conjecturalem, uti etiam pij motus, quos etiam experiuntur subinde peccatores. 2. Vel supponunt specialem revelationem. 3. Vel supponunt, condiciones ab homine esse impletas &c.